

โครงการวิจัย การปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมหัตถกรรมพื้นบ้านในภาคเหนือตอนบน
สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร และคณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะวิจัย

หัวหน้าโครงการ

อาจารย์ ดร. ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์ ^{(1), (3)}

หัวหน้าโครงการร่วม

รศ. ดร. อารี วิบูลย์พงศ์ ^{(2), (3)}

นักวิจัย

ประทานทิพย์ กระมล ⁽³⁾

อาจารย์นันทมน อีระกุล ^{(1), (3)}

ผู้ช่วยนักวิจัย

ทินรัตน์ พิทักษ์พงศ์เจริญ ⁽³⁾

พีรพงษ์ ปราบริปู ⁽³⁾

(1) คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

(2) ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

(3) ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คำนำ

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย “การปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมหัตถกรรมพื้นบ้านในภาคเหนือตอนบน” ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ชีดความสามารถในการแข่งขัน และความเข้มแข็งทางด้านการผลิต การตลาด การเงิน และการจัดองค์กรของผู้ประกอบการหัตถกรรมพื้นบ้าน อันจะส่งผลต่อการยกระดับรายได้ของหน่วยประกอบการและการจ้างงานในท้องถิ่น

รายงานฉบับนี้มุ่งศึกษาในระดับจุลภาค คือ ระดับผู้ประกอบการ หรือกลุ่มประกอบการ โดยทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลของ กลุ่มจักสานหญ้าแฝกบ้านก้อขาว ทั้งนี้เพื่อให้ได้บทเรียนจากความสำเร็จหรือปัญหาอุปสรรคของหน่วยประกอบการ อันจะนำไปสู่การกำหนดแนวทางปรับปรุงธุรกิจของหน่วยประกอบการเป็นสำคัญ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณประธานกลุ่ม คณะกรรมการ และสมาชิกทุกท่าน ที่ให้การต้อนรับเป็นอย่างดี และตอบข้อสัมภาษณ์ด้วยความเต็มใจ รายงานฉบับนี้ไม่อาจเกิดขึ้นได้โดยปราศจากความร่วมมือของท่าน ตลอดจนการอนุญาตให้เสนอรายงานได้ตามความเป็นจริง

คณะวิจัย

มีนาคม 2546

สารบัญ

	หน้า
คณะวิจัย	ก
คำนำ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของการศึกษา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	1
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	2
1.4 ระเบียบวิธีวิจัย	2
1.4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล	2
1.4.2 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง และพื้นที่ศึกษา	2
1.4.3 วิวิธีวิเคราะห์	5
1.5 ทบทวนเอกสาร	10
1.5.1 ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน	10
1.5.2 ผลิตภัณฑ์จักสาน	13
บทที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน	30
2.1 สภาพทางภูมิศาสตร์	30
2.1.1 สภาพทางกายภาพ	30
2.1.2 สาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวก	30
2.2 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน	31
2.3 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ	31
2.3.1 สภาพทางสังคม	31
2.3.2 สภาพทางเศรษฐกิจ	33
2.4 ทุนทางสังคมและภูมิปัญญาชาวบ้านของประชากรในหมู่บ้าน	34
2.5 ความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน	35
2.6 การเปลี่ยนแปลงของหมู่บ้านและสภาพปัญหา	35
2.6.1 การเปลี่ยนแปลงของหมู่บ้าน	35
2.6.2 สภาพปัญหาและการแก้ไข	35
2.7 ศักยภาพการพัฒนาของหมู่บ้าน	36

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มฯ	37
3.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มฯ	37
3.1.1 ชื่อสถานประกอบการ	37
3.1.2 สถานที่ตั้ง	37
3.1.3 ผู้นำคนสำคัญของกลุ่มฯ	38
3.2 ประวัติความเป็นมาและพัฒนาการของกลุ่มฯ	38
3.3 บทบาทของกลุ่มฯ ต่อชุมชน	39
3.4 การจัดการองค์กรและการบริหารงานของกลุ่มฯ	39
3.4.1 การบริหารและจัดการองค์กรของกลุ่มฯ	39
3.4.2 ปัญหาการจัดการองค์กรของกลุ่มฯ	41
3.5 แหล่งให้ความสนับสนุนและช่วยเหลือแก่กลุ่มฯ	41
3.6 ศักยภาพการจัดการองค์กรของกลุ่มฯ	42
บทที่ 4 การผลิตและเทคโนโลยีการผลิต	44
4.1 ผลิตภัณฑ์	44
4.2 การบริหารการผลิต และการวางแผนการผลิต	45
4.2.1 การบริหารการผลิต	45
4.2.2 การวางแผนการผลิต	46
4.3 การจัดหาปัจจัยการผลิต	46
4.3.1 วัตถุดิบ	46
4.3.2 วัสดุและอุปกรณ์การผลิต	48
4.3.3 บรรจุภัณฑ์	54
4.3.4 โรงเรือน	56
4.3.5 การตรวจสอบคุณภาพและการเก็บรักษาปัจจัยการผลิต	56
4.4 แรงงานและการจ้างงาน	56
4.4.1 การใช้แรงงานในการผลิต	56
4.4.2 การจ้างงาน	56
4.5 ต้นทุนและผลตอบแทน	57
4.6 กรรมวิธีการผลิต	62
4.7 การพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต	74
4.8 สภาพและผังของสถานที่ผลิต	74
4.9 การจัดการของเสียที่เกิดจากกระบวนการผลิต	74
4.10 การควบคุมและตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์	74

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.11 ปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือด้านการผลิต	75
4.11.1 ปัญหาด้านการผลิต	75
4.11.2 ความต้องการทางการผลิตของกลุ่มฯ	75
4.12 ศักยภาพการผลิต	75
4.12.1 ศักยภาพของผลิตภัณฑ์	75
4.12.2 ศักยภาพของปัจจัยการผลิต	77
4.12.3 ศักยภาพของกระบวนการผลิต	77
บทที่ 5 การตลาด	79
5.1 การบริหารการตลาดและการวางแผนการตลาด	79
5.1.1 การบริหารการตลาด	79
5.1.2 การวางแผนการตลาด	79
5.2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์	79
5.3 ช่องทางการจัดจำหน่าย	80
5.3.1 ช่องทางการจัดจำหน่ายของกลุ่มฯ	80
5.3.2 ช่องทางการจัดจำหน่ายของผลิตภัณฑ์	80
5.4 ราคาและการตั้งราคา	85
5.5 การส่งเสริมการขาย	91
5.5.1 วิธีการรักษาลูกค้าเก่า	91
5.5.2 วิธีการหาลูกค้าใหม่	91
5.6 ปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือด้านการตลาด	91
5.6.1 ปัญหาด้านการตลาด	91
5.6.2 ความต้องการทางการตลาดของกลุ่มฯ	92
5.7 ศักยภาพทางการตลาด	92
บทที่ 6 การเงิน	93
6.1 การบริหารการเงินและการวางแผนการเงิน	93
6.1.1 การบริหารการเงิน	93
6.1.2 การวางแผนการเงิน	93
6.2 แหล่งเงินทุน	93
6.3 ผลการดำเนินงานและสถานภาพทางการเงิน	93
6.3.1 ผลการดำเนินงาน	93
6.3.2 สถานภาพทางการเงิน	95

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
6.4 ปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือด้านการเงิน	97
6.4.1 ปัญหาด้านการเงิน	97
6.4.2 ความต้องการทางการเงินของกลุ่มฯ	97
6.5 ศักยภาพทางการเงิน	97
บทที่ 7 SWOT Analysis ของกลุ่มฯ	99
7.1 จุดแข็ง	99
7.1.1 การจัดการองค์กร	99
7.1.2 การผลิต	99
7.1.3 การตลาด	99
7.1.4 การเงิน	100
7.2 จุดอ่อน	100
7.2.1 การจัดการองค์กร	100
7.2.2 การผลิต	100
7.2.3 การตลาด	100
7.2.4 การเงิน	101
7.3 โอกาส	101
7.4 ข้อจำกัด	101
บทที่ 8 บทสรุป	102
8.1 สรุปผลการศึกษา	102
8.1.1 การจัดการองค์กร	102
8.1.2 การผลิต	102
8.1.3 การตลาด	103
8.1.4 การเงิน	104
8.2 ศักยภาพการพัฒนา	104
8.3 ข้อเสนอแนะการปรับปรุง	105
8.3.1 การจัดการองค์กร	105
8.3.2 การผลิต	105
8.3.3 การตลาด	105
8.3.4 การเงิน	105

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

เอกสารอ้างอิง

106

ภาคผนวก ก. รูปภาพ

ภาคผนวก ข. การคำนวณต้นทุนการผลิต

ภาคผนวก ค. ต้นทุนการผลิต

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 จำนวนผู้ผลิตหัตถกรรมพื้นบ้านในภาคเหนือตอนบน	4
1.2 จำนวนตัวอย่างในการศึกษา แยกตามรายผลิตภัณฑ์	4
1.3 พื้นที่ศึกษาหัตถกรรมแต่ละประเภท แยกตามรายจังหวัด	5
2.1 ช่วงอายุของประชากรในหมู่บ้านก้อขาว	31
2.2 ระดับการศึกษาของประชากรในหมู่บ้านก้อขาว	32
2.3 การรวมกลุ่มของหมู่บ้านก้อขาว	32
2.4 สัดส่วนการประกอบอาชีพของประชากรในหมู่บ้านก้อขาว	33
2.5 รายได้ของประชากรในหมู่บ้านก้อขาว	34
2.6 ความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน	35
3.1 ความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ	42
4.1 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ	44
4.2 ผลิตภัณฑ์หลักของกลุ่มฯ	45
4.3 ตารางการจัดหาวัตถุดิบของสมาชิกแต่ละราย	50
4.4 วัสดุอุปกรณ์การผลิต	51
4.5 วัตถุดิบและวัสดุอุปกรณ์การทำแบบผลิตภัณฑ์ (แบบโพน)	53
4.6 บรรจุภัณฑ์	55
4.7 ต้นทุนและผลตอบแทน	63
4.8 วัตถุดิบและอุปกรณ์การผลิต	73
4.9 ยอดขายและอัตรากำไรของผลิตภัณฑ์	76
5.1 ราคาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ	86
5.2 ราคาและการตั้งราคา	88
6.1 ผลการดำเนินงาน (3 ตุลาคม 2544 - 31 พฤษภาคม 2545)	94
6.2 อัตราร้อยส่วนทางการเงินของกลุ่มจักสานหญ้าแฝกบ้านก้อขาว	97

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
3.1 ที่ตั้งของสถานประกอบการ	37
3.2 โครงสร้างองค์กร	39
4.1 ขั้นตอนในการจักสานหญ้าแฝก	73
5.1 ช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ	80
5.2 ช่องทางการจำหน่ายตะกร้ากลม	81
5.3 ช่องทางการจำหน่ายตะกร้ารี	81
5.4 ช่องทางการจำหน่ายกระเป๋าลายทึบ	82
5.5 ช่องทางการจำหน่ายกระเป๋ารี	82
5.6 ช่องทางการจำหน่ายกระเจาดกลม	82
5.7 ช่องทางการจำหน่ายกระเจาดรี	83
5.8 ช่องทางการจำหน่ายตะกร้าไวน์	83
5.9 ช่องทางการจำหน่ายที่ใส่ขยะ (แบบฝรั่ง)	84
5.10 ช่องทางการจำหน่ายกระเป๋าลายตัวหนอน	84
5.11 ช่องทางการจำหน่ายแผ่นรองแก้ว แผ่นรองจานและกล่องเอนกประสงค์ทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส	85
5.12 ช่องทางการจำหน่ายโคมไฟ	85

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของการศึกษา

หัตถกรรมนับเป็นการผลิตนอกการเกษตรที่มีความสำคัญของไทย เนื่องจากสามารถรองรับแรงงานได้ถึง 5.24 ล้านคน ในปี 2543 (สำรวจรอบที่ 1 (ก.พ.) โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ) หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 28.59 ของแรงงานนอกภาคเกษตรทั้งหมด และการจ้างงานในสาขาหัตถกรรมได้เพิ่มขึ้นจากปี 2541 ร้อยละ 14.46 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสาขาการผลิตดังกล่าวเป็นที่พึ่งพิงของกำลังแรงงานได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้สินค้าหัตถกรรมยังเป็นที่นิยมของชาวต่างประเทศและทำรายได้ให้แก่ประเทศอย่างมาก และการพัฒนาอุตสาหกรรมหัตถกรรมในระดับชุมชนยังสอดคล้องกับแผนพัฒนาชนบทซึ่งเน้นหนักในเรื่องของธุรกิจชุมชน เพื่อยกระดับรายได้และเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน นอกจากนี้การส่งเสริมอุตสาหกรรมหัตถกรรมในชุมชนจะมีส่วนช่วยอนุรักษ์และสืบสานศิลปวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชาติ

แม้อุตสาหกรรมหัตถกรรมในภาพรวมจะมีการเติบโตค่อนข้างดีในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา แต่ในระดับจุลภาควิธีการดำเนินงานหัตถกรรมในแต่ละชุมชนค่อนข้างแตกต่างกันทั้งในด้านการประกอบการเชิงธุรกิจ อันนำมาซึ่งรายได้ของผู้ประกอบการ หรือกลุ่มประกอบการ ตลอดจนคุณภาพของงานฝีมือและการใช้เทคโนโลยี ดังจะเห็นได้จากการคัดเลือกผลิตภัณฑ์เข้าสู่โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งปรากฏว่า ผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกันมีคุณภาพแตกต่างกันอย่างมาก และแม้แต่ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับคัดเลือกเข้าสู่โครงการแล้วก็ยังมีศักยภาพที่จะปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นไปได้อีกมาก จากการสำรวจเบื้องต้นได้พบว่า แม้งานหัตถกรรมทุกประเภทได้เกี่ยวความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมแล้วก็ตาม แต่ผู้ผลิตงานหัตถกรรมยังคงประสบปัญหาในหลายด้าน อาทิเช่น ปัญหาด้านวัตถุดิบในงานปั้น เทคโนโลยีเตาเผาของเครื่องปั้นดินเผา การย้อมสีในผ้าฝ้าย การกำหนดราคาในงานผลิตภัณฑ์กระดาษสา และการจัดการองค์กรของกลุ่มหัตถกรรม เป็นต้น

สำหรับรายงานฉบับนี้ มุ่งศึกษาในระดับจุลภาค คือ ระดับผู้ประกอบการ หรือกลุ่มประกอบการ ทั้งนี้เพื่อให้ได้บทเรียนจากความสำเร็จ หรือปัญหาอุปสรรคของหน่วยประกอบการ อันจะนำไปสู่การกำหนดแนวทางปรับปรุงธุรกิจของแต่ละหน่วยประกอบการเป็นสำคัญ

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ชีตความสามารถในการแข่งขัน และความเข้มแข็งทางด้านการผลิต การตลาด การเงิน และการจัดองค์กรของผู้ประกอบการหัตถกรรมพื้นบ้าน อันจะส่งผลต่อการยกระดับรายได้ของหน่วยประกอบการและการจ้างงานในท้องถิ่น

เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เฉพาะกล่าวคือ

1. เพื่อทราบถึงสภาพปัจจุบันและพัฒนาการของงานหัตถกรรมพื้นบ้าน โดยเฉพาะลึกถึงผู้ประกอบการแต่ละราย (รายเดี่ยวหรือรายกลุ่ม) ในประเด็นต่าง ๆ อาทิ โครงสร้างการผลิต โครงสร้างการตลาด โครงสร้างทางการเงิน การระดมทุน ลักษณะการประกอบการหรือการดำเนินธุรกิจ รูปแบบการจัดองค์กร เทคโนโลยีการผลิต/แปรรูป การเงิน และศักยภาพในการขยายธุรกิจและขยายตลาด รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมหัตถกรรมพื้นบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านเทคโนโลยี ซึ่งหมายรวมถึงเทคโนโลยีที่มาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วย
2. เพื่อทำแผนการปรับปรุงโครงสร้างการผลิต การตลาด การเงิน และการจัดองค์กรที่เหมาะสมให้แก่ผู้ประกอบการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง สามารถแข่งขันและสร้างรายได้อย่างยั่งยืน
3. เพื่อจัดทำ Website สำหรับใช้ในการส่งเสริมการขายให้แก่ผู้ประกอบการหัตถกรรมพื้นบ้าน และเพื่อเป็นฐานข้อมูลให้กับผู้ประกอบการในด้านเทคโนโลยี สถาบันการเงิน และการตลาด

1.3 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาการปรับปรุงโครงสร้างธุรกิจหัตถกรรมพื้นบ้านในรายงานนี้ เป็นการศึกษาแบบเจาะลึกเป็นรายผู้ประกอบการและรายผลิตภัณฑ์ในลักษณะกรณีศึกษา ทั้งนี้เพื่อทราบสภาพการผลิตและการตลาด รวมถึงปัญหาและอุปสรรคที่แท้จริงและชัดเจนของผู้ประกอบการแต่ละราย และผลิตภัณฑ์แต่ละชนิด

1.4 ระเบียบวิธีการวิจัย

1.4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษานี้จะมุ่งเน้นการเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นสำคัญ ซึ่งจะได้จากการสำรวจและการสัมภาษณ์เจาะลึกจากผู้ประกอบการอุตสาหกรรมหัตถกรรมพื้นบ้าน ประกอบกับวิธีการสังเกตการณ์ โดยเยี่ยมสัมภาษณ์ผู้ประกอบการหลายครั้ง (multiple visits)

1.4.2 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง และพื้นที่ศึกษา (ของโครงการหลัก)

พื้นที่ในการศึกษา

พื้นที่ที่เลือกทำการศึกษา ได้แก่ จังหวัดในภาคเหนือตอนบน ซึ่งมีจำนวนผู้ผลิตหัตถกรรมรวมทั้งสิ้นถึง 1,403 ราย (ตารางที่ 1.1)

ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นบ้าน

เลือกผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นบ้านที่จะศึกษาโดยพิจารณาจากพื้นฐานของภูมิปัญญาชาวบ้านในท้องถิ่น และยึดรูปแบบการจัดประเภทตามแบบของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 1 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ทั้งสิ้น 5 ประเภท ได้แก่ :

- (1) เครื่องปั้นดินเผาและเซรามิค (2) ผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้า (3) กระดาษสาและผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา (4) ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ หวาย และเส้นใยพืช และ (5) ไม้แกะสลักและผลิตภัณฑ์จากไม้

จำนวนตัวอย่างของผลิตภัณฑ์แต่ละประเภทจะถูกกำหนดให้มีทั้งรายกลุ่มและรายเดี่ยว โดยจะให้น้ำหนักกับจำนวนของผู้ประกอบการรายกลุ่มมากกว่าโดยเปรียบเทียบ ทั้งนี้เพื่อสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ต้องการศึกษาธุรกิจชุมชน (ตารางที่ 1.2) สำหรับธุรกิจเชรามิคและเครื่องปั้นดินเผา และธุรกิจไม้แกะสลักและผลิตภัณฑ์จากไม้นั้น ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการรายเดี่ยวซึ่งมีขนาดใหญ่ (ระดับโรงงาน) ดังนั้นสัดส่วนจำนวนตัวอย่างที่เลือกทำการศึกษาต่อจำนวนผู้ผลิตทั้งหมด จึงน้อยกว่าผลิตภัณฑ์ประเภทอื่น ๆ

ผู้ประกอบการ

ตัวอย่างผู้ประกอบการที่ถูกเลือกเพื่อศึกษาในเชิงกรณีศึกษานั้น มีทั้งสิ้น 40 ราย (ทั้งผู้ประกอบการรายกลุ่มและรายเดี่ยว) ซึ่งจะเน้นถึงผู้ประกอบการธุรกิจระดับชุมชนประเภทกลุ่มเป็นสำคัญ โดยตัวอย่างผู้ประกอบการรายกลุ่มมีจำนวน 35 ราย (ร้อยละ 87.5 ของตัวอย่างทั้งหมด) ส่วนตัวอย่างผู้ประกอบการรายเดี่ยวมีทั้งสิ้น 5 ราย (ตารางที่ 1.3) โดยมุ่งเน้นไปที่ธุรกิจชุมชนที่สามารถเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาได้

สำหรับการคัดเลือกตัวอย่างจะพิจารณาจาก

1. กรณีผู้ประกอบการรายกลุ่ม

-: ผู้ประกอบการต้องผ่านเกณฑ์การพิจารณาต่อไปนี้ อย่างน้อย 1 ข้อ

1. เป็นผู้ประกอบการที่มีชื่อเสียง หรือได้รับรางวัลหมู่บ้านอุตสาหกรรมดีเด่น
2. เป็นผู้ประกอบการที่อยู่ในโครงการหมู่บ้านอุตสาหกรรม
3. เป็นผู้ประกอบการที่ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 1 หรือศูนย์พัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบดินเผา ให้คำแนะนำว่ามีศักยภาพทั้งทางด้านการผลิตและการตลาด และมีลักษณะผลิตภัณฑ์ที่ตลาดให้ความสนใจ
4. กิจการของผู้ประกอบการตั้งอยู่ในจังหวัดที่เป็นแหล่งผลิตที่สำคัญ
5. กิจการของผู้ประกอบการ มีความต้องการความช่วยเหลือในการปรับปรุงโครงสร้างของกิจการ

2. กรณีผู้ประกอบการรายเดี่ยว

-: ผู้ประกอบการต้องผ่านเกณฑ์การพิจารณาต่อไปนี้ อย่างน้อย 1 ข้อ

1. เป็นผู้ประกอบการที่ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 1 ให้คำแนะนำว่ามีศักยภาพ และมีลักษณะผลิตภัณฑ์ที่ตลาดให้ความสนใจ
2. กิจการของผู้ประกอบการตั้งอยู่ในจังหวัดที่เป็นแหล่งผลิตที่สำคัญ

ทั้งนี้อยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าธุรกิจดังกล่าวมีศักยภาพที่จะพัฒนาได้ (ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น)

ตารางที่ 1.1 จำนวนผู้ผลิตหัตถกรรมพื้นบ้านในภาคเหนือตอนบน

ประเภทผลิตภัณฑ์	จำนวนผู้ผลิตในภาคเหนือตอนบน (ราย)									
	แม่ฮ่องสอน	เชียงราย	เชียงใหม่	ลำพูน	ลำปาง	พะเยา	แพร่	น่าน	ตาก	รวม
เครื่องปั้นดินเผาและเซรามิค	-	9	82	1	163	7	1	2	1	266
ผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้า	18	55	212	67	18	25	65	32	6	498
กระดาสา และผลิตภัณฑ์จากกระดาสา	5	9	83	8	21	2	13	7	-	148
ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ หวาย และเส้นใยพืช	11	8	35	18	18	28	16	30	9	173
อัญมณี	2	16	41	1	-	1	-	7	1	69
ไม้แกะสลัก และผลิตภัณฑ์จากไม้	-	3	103	22	5	1	15	2	-	151
เครื่องเงิน	-	-	22	-	-	-	-	-	-	22
อื่น ๆ	2	4	42	1	15	-	11	-	1	76
รวมรายจังหวัด (ราย)	38	104	620	118	240	64	121	80	18	1,403

ที่มา : สรุปจากข้อมูลของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 1, 2542

ตารางที่ 1.2 จำนวนตัวอย่างในการศึกษา แยกตามรายผลิตภัณฑ์

ประเภท	จำนวนผู้ผลิต (ราย)	จำนวนตัวอย่าง (ราย)		
		กลุ่ม	รายเดี่ยว	รวม
เครื่องปั้นดินเผาและเซรามิค	266	3	1	4
ผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้า	498	14	2	16
กระดาสาและผลิตภัณฑ์จากกระดาสา	148	5	1	6
ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ หวาย และเส้นใยพืช	173	11	1	12
ไม้แกะสลักและผลิตภัณฑ์จากไม้	151	2	0	2
รวม	1,236	35	5	40

ตารางที่ 1.3 พื้นที่ศึกษาหัตถกรรมแต่ละประเภท แยกตามรายจังหวัด

ประเภทผลิตภัณฑ์	จังหวัด	จำนวนตัวอย่าง (ราย)		
		กลุ่ม	รายเดี่ยว	รวม
เครื่องปั้นดินเผาและเซรามิค	ลำปาง	1	-	1
	เชียงราย	2	-	2
	เชียงใหม่	-	1	1
	รวม	3	1	4
ผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้า	เชียงราย	1	-	1
	พะเยา	2	-	2
	แพร่	2	-	2
	น่าน	2	-	2
	เชียงใหม่	5	2	7
	ลำพูน	2	-	2
	รวม	14	2	16
กระดาษสา และผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา	ลำปาง	3	-	3
	เชียงใหม่	2	1	3
	รวม	5	1	6
ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ หวาย และเส้นใยพืช	เชียงใหม่	2	1	3
	ลำปาง	1	-	1
	ตาก	2	-	2
	พะเยา	6	-	6
	รวม	11	1	12
ไม้แกะสลัก และผลิตภัณฑ์จากไม้	เชียงใหม่	2	0	2
รวมทั้งหมด		35	5	40

1.4.3 วิวิเคราะห์

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมหัตถกรรมพื้นบ้านในภาคเหนือตอนบนนี้ ครอบคลุมทั้งในส่วนของผู้ประกอบการ และผู้ซื้อ โดยทางด้านผู้ประกอบการนั้นจะประกอบด้วยการศึกษาโครงสร้างการจัดองค์กรและการบริหารงานของผู้ประกอบการทั้งรายเดี่ยวและรายกลุ่ม โครงสร้างการผลิต โครงสร้างการตลาด และโครงสร้างทางการเงิน

ในการศึกษาโครงสร้างแต่ละด้านของผู้ประกอบการ มีระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

โครงสร้างการจัดองค์กรและการบริหารงาน

การศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างการจัดองค์กรและการบริหารงาน จะใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการแต่ละรายเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของกิจการ วัตถุประสงค์การจัดตั้ง และลักษณะของธุรกิจ (รายกลุ่ม หรือรายเดี่ยว) และสำหรับธุรกิจประเภทกลุ่ม การศึกษาครอบคลุมรูปแบบการจัดองค์กร ขนาดของธุรกิจโดยพิจารณาจากจำนวนสมาชิก ลักษณะการกระจายการถือหุ้น และความสอดคล้องกันระหว่างหน้าที่ตามตำแหน่งงานกับงานที่ปฏิบัติจริง

โครงสร้างการผลิต

สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างการผลิตนั้น จะประกอบด้วยความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ การคัดคุณภาพของวัตถุดิบ การควบคุมและตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ เทคโนโลยีการผลิต ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิต และความต้องการความช่วยเหลือด้านการผลิต รวมถึงศักยภาพของผลิตภัณฑ์ อันประกอบด้วย ศักยภาพในการทำกำไรต่อหน่วย ศักยภาพทางด้านยอดขาย และศักยภาพทางด้านยอดขายรวมและกำไรรวม

1. ชนิดและสัดส่วนของผลิตภัณฑ์แต่ละชนิด เพื่อแสดงถึงความหลากหลายของผลิตภัณฑ์
1. การคัดคุณภาพของวัตถุดิบ การควบคุมและตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และเทคโนโลยีการผลิต จะศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์จากผู้ประกอบการแต่ละราย ว่ามีวิธีการและขั้นตอนการปฏิบัติอย่างไร และนำมาประมวลผลร่วมกันเพื่อหาข้อสรุปที่ชัดเจน
3. ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิต

การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตจะใช้วิธีการคำนวณดังนี้

 - 3.1 ต้นทุนรวมต่อการผลิต

$$\text{ต้นทุนรวมต่อครั้ง} = \text{ต้นทุนผันแปรต่อครั้ง} + \text{ต้นทุนคงที่ต่อครั้ง}$$
 - 3.2 ต้นทุนต่อหน่วย

$$\text{ต้นทุนต่อหน่วย} = \text{ต้นทุนรวมต่อครั้ง} / \text{ปริมาณการผลิตต่อครั้ง}$$
 - 3.3 ผลตอบแทนสุทธิต่อการผลิต

$$\text{ผลตอบแทนสุทธิต่อการผลิต} = \text{รายได้รวมต่อครั้ง} - \text{ต้นทุนรวมต่อครั้ง}$$
 - 3.4 ผลตอบแทนสุทธิต่อหน่วย

$$\text{ผลตอบแทนสุทธิต่อหน่วย} = \text{ผลตอบแทนสุทธิต่อครั้ง} / \text{ปริมาณการผลิตต่อครั้ง}$$
 - 3.5 ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรต่อครั้ง

$$\text{ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรต่อครั้ง} = \text{รายได้รวมต่อครั้ง} - \text{ต้นทุนผันแปรต่อครั้ง}$$
4. ความต้องการความช่วยเหลือด้านการผลิต จะศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการแต่ละราย และนำมาประมวลผลร่วมกันเพื่อหาข้อสรุปที่แน่ชัดในระดับอุตสาหกรรม

5. ศักยภาพในการทำกำไรต่อหน่วย

การศึกษากำไรต่อหน่วย ประกอบด้วย อัตรากำไรต่อราคาขาย และอัตรากำไรต่อต้นทุน

5.1 อัตรากำไรต่อราคาขาย

$$\text{อัตรากำไรต่อราคาขาย} = (\text{กำไรต่อหน่วย} / \text{ราคาขายต่อหน่วย}) \times 100$$

5.2 อัตรากำไรต่อต้นทุน

$$\text{อัตรากำไรต่อต้นทุน} = (\text{กำไรต่อหน่วย} / \text{ต้นทุนต่อหน่วย}) \times 100$$

6. ศักยภาพทางด้านยอดขาย

การศึกษาศักยภาพทางด้านยอดขายนั้น พิจารณาจากยอดขายเฉลี่ยต่อรายต่อปี

$$\text{ยอดขายเฉลี่ยต่อรายต่อปี} = \text{ยอดขายรวมตลอดปีของผู้ประกอบการทุกราย} / \text{จำนวนผู้ประกอบการ}$$

7. ศักยภาพทางด้านยอดขายรวมและกำไรรวม

การศึกษาศักยภาพทางด้านยอดขายรวมและกำไรรวมประกอบด้วย ยอดขายผลิตภัณฑ์หลักเฉลี่ยต่อรายต่อปี อัตรายอดขายผลิตภัณฑ์หลักต่อยอดขายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมรวม อัตรากำไรจากหัตถกรรมต่อยอดขายทั้งหมดของกิจการ ยอดขายรวมเฉลี่ยต่อรายต่อปี และยอดขายผลิตภัณฑ์อื่นทุกชนิดที่ไม่ใช่หัตถกรรมเฉลี่ยต่อรายต่อปี ทั้งนี้ผลิตภัณฑ์หลัก หมายถึงผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่มีศักยภาพมากที่สุดของผู้ประกอบการ และมีการผลิตเป็นระยะเวลานานพอสมควร

7.1 ยอดขายผลิตภัณฑ์หลักเฉลี่ยต่อรายต่อปี

$$\text{ยอดขายผลิตภัณฑ์หลักเฉลี่ยต่อรายต่อปี}$$

$$= \text{ยอดขายผลิตภัณฑ์หลักตลอดปีของผู้ประกอบการทุกราย} / \text{จำนวนผู้ประกอบการ}$$

7.2 อัตรายอดขายผลิตภัณฑ์หลักต่อยอดขายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมรวม

$$\text{อัตรายอดขายผลิตภัณฑ์หลักต่อยอดขายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมรวม}$$

$$= (\text{ยอดขายผลิตภัณฑ์หลักต่อปี} / \text{ยอดขายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมรวมต่อปี}) \times 100$$

7.3 อัตรากำไรจากหัตถกรรมต่อยอดขายทั้งหมดของกิจการ

$$\text{อัตรากำไรจากหัตถกรรมต่อยอดขายทั้งหมดของกิจการ}$$

$$= (\text{กำไรจากหัตถกรรมต่อปี} / \text{ยอดขายทั้งหมดของกิจการต่อปี}) \times 100$$

7.4 ยอดขายรวมเฉลี่ยต่อรายต่อปี

$$\text{ยอดขายรวมเฉลี่ยต่อรายต่อปี} = (\text{ยอดขายรวมทั้งปีของผู้ประกอบการทุกราย} / \text{จำนวนผู้ประกอบการ})$$

7.5 ยอดขายผลิตภัณฑ์อื่นทุกชนิดที่ไม่ใช่หัตถกรรมเฉลี่ยต่อรายต่อปี

$$\text{ยอดขายผลิตภัณฑ์อื่นทุกชนิดที่ไม่ใช่หัตถกรรมเฉลี่ยต่อรายต่อปี}$$

$$= \text{ยอดขายผลิตภัณฑ์อื่นทุกชนิดที่ไม่ใช่หัตถกรรมรวมทั้งปีของผู้ประกอบการทุกราย} / \text{จำนวนผู้ประกอบการ}$$

โครงสร้างทางการเงิน

การศึกษาถึงโครงสร้างการเงินนั้น ประกอบด้วยการศึกษาเกี่ยวกับ การตัดสินใจในด้านการบริหารการเงิน การจัดทำบัญชี การกู้ยืมเงิน การวางแผนการใช้จ่ายเงิน และศักยภาพทางการเงิน

สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับ การตัดสินใจในด้านการบริหารการเงิน การจัดทำบัญชี การกู้ยืมเงิน และการวางแผนการใช้จ่ายเงินนั้น จะใช้วิธีสัมภาษณ์ผู้ประกอบการแต่ละราย แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงพรรณนา และสรุปเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับใช้พิจารณาประกอบกับข้อมูลด้านศักยภาพทางการเงิน

การศึกษาศักยภาพทางการเงินนั้น จะมีการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ดังนี้

1. อัตราส่วนแสดงสภาพคล่อง (Liquidity Ratio) ซึ่งชี้ให้เห็นถึงสภาพคล่องระยะสั้นของธุรกิจ ประกอบด้วยอัตราส่วนดังต่อไปนี้

- 1.1 อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (หรืออัตราส่วนเดินสะพัด)

$$= \text{สินทรัพย์หมุนเวียน} / \text{หนี้สินหมุนเวียน (current ratio)}$$

$$= CA / CL \quad (\text{เท่า})$$
- 1.2 อัตราส่วนสภาพคล่องระยะสั้น (หรืออัตราส่วนทุนหมุนเวียน หรืออัตราส่วนจับปล้น) (Acid Test Ratio หรือ Quick Ratio)

$$= (\text{สินทรัพย์หมุนเวียน} - \text{สินค้าคงคลัง}) / CL = \text{สินทรัพย์สภาพคล่อง} / CL \quad (\text{เท่า})$$
- 1.3 อัตราส่วนสภาพคล่องของกระแสเงินสด (Cash Flow Liquidity Ratio)

$$= (\text{เงินสด} + \text{หลักทรัพย์} + \text{กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน}) / CL \quad (\text{เท่า})$$
- 1.4 ทุนหมุนเวียนสุทธิ (Working Capital) = CA – CL (บาท)

2. อัตราส่วนแสดงประสิทธิภาพในการดำเนินงาน (Activity / efficiency Ratio)

อัตราส่วนต่อไปนี้ชี้ให้เห็นประสิทธิภาพและสภาพคล่องระยะยาวของธุรกิจ ซึ่งประกอบด้วย:

- 2.1 อัตราการหมุนเวียนของลูกหนี้การค้า (Accounts Receivable Turnover Ratio)

$$= \text{ยอดขายเชื่อ} / \text{ลูกหนี้การค้าถัวเฉลี่ย} \quad (\text{ครั้ง หรือ รอบ})$$
- 2.2 ระยะเวลาเฉลี่ยในการเก็บหนี้ (Average Collection Period)

$$= 365 \text{ วัน} / \text{อัตราการหมุนเวียนของลูกหนี้การค้า} \quad (\text{วัน})$$
- 2.3 อัตราการหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้า

$$= \text{ยอดซื้อเชื่อ} / \text{เจ้าหนี้การค้าถัวเฉลี่ย} \quad (\text{ครั้ง หรือ รอบ})$$
- 2.4 ระยะเวลาเฉลี่ยในการชำระหนี้

$$= 365 / \text{อัตราการหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้า} \quad (\text{วัน})$$
- 2.5 อัตราการหมุนเวียนของสินค้าคงคลัง (Inventory Turnover Ratio)

$$= \text{ต้นทุนสินค้าขาย} / \text{สินค้าคงคลังเฉลี่ย} \quad (\text{ครั้ง หรือ รอบ})$$
- 2.6 อายุสินค้า หรือระยะเวลาที่เก็บสินค้าไว้ก่อนขาย (Inventory Turnover in days)

$$= 365 \text{ วัน} / \text{อัตราการหมุนเวียนของสินค้าคงคลัง} \quad (\text{วัน})$$
- 2.7 1 รอบธุรกิจ (Operating Cycle)

$$= \text{ระยะเวลาเฉลี่ยในการเก็บหนี้} + \text{อายุสินค้า} \quad (\text{วัน})$$

2.8 อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ทั้งหมด (Total Asset Turnover Ratio)

$$= \text{ยอดขาย} / \text{สินทรัพย์ทั้งหมด} \quad (\text{ครั้ง หรือ เท่า})$$

$$= S / \text{Total Asset หรือ } S / (CA+FA)$$

2.9 อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร (Fixed Assets Turnover Ratio)

$$= \text{ยอดขาย} / \text{สินทรัพย์ถาวรสุทธิ} \quad (\text{ครั้ง หรือ เท่า})$$

$$= S / FA$$

3. อัตราส่วนแสดงความสามารถในการกู้ยืม หรือความเสี่ยงในการกู้ยืม

(Debt Ratio or Leverage Ratio)

3.1 อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ทั้งหมด (Debt Ratio)

$$= (\text{หนี้สินทั้งหมด} / \text{สินทรัพย์ทั้งหมด}) \times 100\%$$

3.2 หนี้สินต่อส่วนของเจ้าของ (D/E)

$$= \text{หนี้สิน} / \text{ส่วนของเจ้าของ} \quad (\text{เท่า})$$

3.3 อัตราส่วนหนี้ระยะยาวต่อเงินลงทุนรวม (Long - Term Debt/Total Capitalization)

$$= \text{หนี้ระยะยาว} / (\text{หนี้ระยะยาว} + \text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}) \quad (\text{เท่า})$$

3.4 อัตราส่วนแสดงความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย (Times Interest Earning or Interest Coverage Ratio)

$$= \text{กำไรจากการดำเนินงาน} / \text{ดอกเบี้ยจ่าย} = EBIT / I \quad (\text{เท่า})$$

3.5 อัตราส่วนแสดงความสามารถในการจ่ายค่าใช้จ่ายประจำ

$$(\text{Fix Charge Coverage Ratio})$$

$$= (EBIT + \text{ค่าเช่า}) / (I + \text{ค่าเช่า}) \quad (\text{เท่า})$$

3.6 Degree of Financial Leverage

$$= EBIT / (EBIT - I) = EBIT / EBT \quad (\text{เท่า})$$

4. อัตราส่วนแสดงความสามารถในการทำกำไร (Profitability Ratio)

4.1 อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อยอดขาย (Net Profit Margin)

$$= (\text{กำไรสุทธิหลังหักภาษี} / \text{ยอดขาย}) \times 100\%$$

$$= (EAT / S) \times 100\%$$

4.2 อัตราส่วนกำไรเบื้องต้นต่อยอดขาย (Gross Profit Margin)

$$= (GP / S) \times 100\%$$

4.3 อัตราการจ่ายเงินปันผล (Dividend Payout Ratio)

$$= (\text{เงินปันผลต่อหุ้น} / \text{กำไรสุทธิต่อหุ้น}) \times 100\%$$

5. อัตราส่วนทางการเงินที่แสดงถึง อัตราส่วนแสดงความสามารถในการทำกำไร (Profitability Ratio) และผลตอบแทนแก่ผู้ลงทุน (Return to Investors)

5.1 อัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน (Return on Investment : ROI)

$$= (\text{กำไรสุทธิหลังหักภาษี} / \text{สินทรัพย์รวม}) \times 100\%$$

$$= (\text{EAT} / \text{Total Assets}) \times 100\%$$

$$= ((\text{EAT}/\text{S}) \times (\text{S}/\text{TA})) \times 100\%$$

5.2 อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (Return on Total Assets : ROA)

$$= (\text{กำไรจากการดำเนินงาน} / \text{สินทรัพย์รวม}) \times 100\%$$

$$= (\text{EBIT} / \text{Total Assets}) \times 100\%$$

5.3 อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity : ROE)

$$= (\text{กำไรสุทธิหลังหักภาษี} / \text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}) \times 100\%$$

$$= (\text{EAT} / \text{Equity}) \times 100\%$$

5.4 กำไรต่อหุ้น (Earning per Share)

$$= \text{ผลตอบแทนแก่หุ้นสามัญ} / \text{จำนวนหุ้นสามัญทั้งหมด} \quad (\text{บาท/หุ้น})$$

5.5 ราคาตลาดต่อหุ้นต่อกำไรต่อหุ้น หรืออัตราส่วนราคาหุ้นต่อผลกำไร

$$(\text{Price to Earning Ratio})$$

$$= \text{ราคาตลาดต่อหุ้น} / \text{กำไรสุทธิต่อหุ้น} \quad (\text{เท่า})$$

5.6 อัตราผลตอบแทนของเงินปันผล (Dividend Yield)

$$= (\text{เงินปันผลต่อหุ้น} / \text{ราคาตลาดต่อหุ้น}) \times 100\%$$

โครงสร้างทางการตลาดของผู้ประกอบการ

การศึกษาโครงสร้างการตลาดของผู้ประกอบการ เป็นการศึกษาแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และ ยอดขายโดยเฉลี่ยของผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดในแต่ละช่องทางตลาด โดยสัมภาษณ์ผู้ประกอบการถึงกระบวนการตลาดของผลิตภัณฑ์ทุกชนิดที่ผู้ประกอบการทำการผลิต ข้อมูลส่วนนี้สามารถนำมาประมวลเพื่อสรุปเป็น แนวทางการขยายตลาดของผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดต่อไป

1.5 ทบทวนเอกสาร

1.5.1 ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน

สมถวิล เจริญทรัพย์ (2539) และวิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2527) ได้ให้ความหมายของ “ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน” ไว้ว่า หมายถึง ศิลปหัตถกรรมที่เกิดขึ้นจากฝีมือของช่างในท้องถิ่น การประดิษฐ์สร้างสรรค์เป็นไปตาม เทคนิควิธี และรูปแบบที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ โดยมีการเรียนรู้เฉพาะภายในครอบครัว มิได้มีการ ถ่ายทอดให้บุคคลอื่น เพราะทำขึ้นใช้ภายในครอบครัวเป็นหลัก และการเรียนรู้จะถ่ายทอดในช่วงเวลาที่ว่างจากการ เกษตร ซึ่งแต่ละครอบครัวมีเวลาว่างไม่ตรงกัน จึงทำให้ไม่มีการถ่ายทอดให้ครอบครัวอื่น

การกำเนิดงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน

สมถวิล เจริญทรัพย์ (2539) วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2527) และไทยล้านนา (2541) ได้กล่าวถึงสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านว่ามี 3 ประการ คือ

1. เกิดจากความจำเป็นในการดำรงชีวิตของคนในชุมชน
2. เกิดจากสภาพทางภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น
3. เกิดจากวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และการนับถือศาสนาของคนในชุมชน

ลักษณะเฉพาะของศิลปหัตถกรรมและหัตถกรรมพื้นบ้าน

ศิลปหัตถกรรมและหัตถกรรมพื้นบ้านมีลักษณะเฉพาะตามที่ วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2527) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ในการใช้สอย
2. สร้างขึ้นเป็นจำนวนมาก
3. ต้องมีราคาที่เหมาะสม
4. ต้องมีลักษณะเฉพาะถิ่น
5. เป็นผลผลิตของช่างฝีมือ (craftsman) ธรรมดา มิใช่จากฝีมือศิลปินชั้นเยี่ยม

ประเภทของงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน

ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านแบ่งออกได้เป็น 10 ประเภท (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2527) ได้แก่

1. เครื่องเคลือบดินเผา (Ceramics)

เครื่องเคลือบดินเผามีอยู่เกือบทุกภาคของประเทศ ซึ่งจะมีกรรมวิธีการผลิตและเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่แตกต่างกันไป เช่น การปั้นโอ่ง อ่าง กระถางเคลือบลายมังกร ของ จ.ราชบุรี เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน อ.โชคชัย จ.นครราชสีมา และเครื่องปั้นดินเผาของ จ.เชียงใหม่ เป็นต้น

2. การทอผ้าและการเย็บปักถักร้อย (Textile and Embroidery)

การทอผ้าและการเย็บปักถักร้อย ได้แก่ การทอผ้าในท้องถิ่นต่าง ๆ เช่น การทอผ้าไหมของภาคเหนือ และภาคอีสาน การทอผ้าเกายอ ของ จ.สงขลา การทอผ้าพุมเรียง อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี รวมถึงการเย็บ ปัก ถัก ร้อย เพื่อการตกแต่ง เช่น การทอยกดอก การทอจก และการประดับตกแต่งด้วยลูกปัดและกระจก รวมถึงการทอธง หรือตุ๊ก ของภาคเหนือ และภาคอีสาน

3. การแกะสลัก (Carving)

งานหัตถกรรมประเภทแกะสลัก ได้แก่ การแกะสลักเพื่อใช้เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ ด้วยวัสดุต่าง ๆ เช่น การทำครกหิน ที่อ่างศิลา จ.ชลบุรี การแกะสลักไม้สำหรับทำเครื่องเรือน เครื่องตกแต่งอาคารของภาคเหนือ การแกะสลักไม้เป็นรูปเคารพของภาคอีสาน การแกะสลักตัวหนังสือของภาคใต้ เป็นต้น

4. หัตถกรรมโลหะ (Metal Works)

งานหัตถกรรมโลหะ ได้แก่ การทำเครื่องมือเครื่องใช้ด้วยเหล็ก เช่น จอบ เสียม มีด พร้า อารู และการบินหล่อรูปเคารพ การทำเครื่องมือเครื่องใช้ด้วยทองเหลือง ทองแดง สำริด ตะกั่ว รวมถึงการทำเครื่องประดับตกแต่งด้วย เงิน ทอง เป็นต้น การทำหัตถกรรมโลหะในปัจจุบันมีอยู่ทั่วไป เช่น การทำมีดอรัญญิก ของ จ.อยุธยา การทำบาตร ที่บ้านบาตร กรุงเทพฯ และการทำเครื่องเงิน ของ จ.เชียงใหม่

5. เครื่องจักสาน (Basketry หรือ Mat)

เครื่องจักสาน ได้แก่ การสานและการถักภาชนะเครื่องใช้ต่าง ๆ ด้วย ไม้ไผ่ หวาย กก เชือก ป่าน ปอ กระจุ๊ด ใบลาน ใบลำเจียก ใบเตย ย่านลิเภา ฯลฯ การทำเครื่องจักสานเป็นหัตถกรรมที่ทำกันอย่างแพร่หลายที่สุด และกระจายอยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วประเทศ

6. การก่อสร้าง (Architectures)

การก่อสร้าง ได้แก่ งานสถาปัตยกรรมพื้นบ้านทั่วไป เช่น เรือนเครื่องสับ หรือเรือนไทยของภาคกลาง เรือนกาแลของภาคเหนือ เรือนเสาลอยของภาคใต้ และเรือนพื้นบ้านของภาคอีสาน เป็นต้น รวมถึงที่พักอาศัยชั่วคราว เช่น เพิง กระต๊อบ กระต่อม เถิงนา ของภาคเหนือ เถียงไร่เถียงนาของภาคอีสาน และนาของภาคใต้ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีงานศิลปกรรมทางพุทธศาสนา เช่น โบสถ์ หรือ สิม ของภาคอีสาน ซึ่งมีลักษณะของท้องถิ่นเด่นชัด

7. ภาพเขียน (Painting & Drawing)

หัตถกรรมประเภทภาพเขียน ได้แก่ งานจิตรกรรมหรือภาพเขียนระบายสี และภาพลายเส้น ซึ่งมักเกี่ยวเนื่องกับพุทธศาสนา เช่น การเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังตามโบสถ์และอุโบสถต่างๆ ที่แสดงให้เห็นลักษณะของฝีมือช่างพื้นบ้านอย่างเด่นชัด (เช่น ภาพเขียนภายนอกสิม หรือ โบสถ์ วัดไชยศรี อ.เมือง จ.ขอนแก่น) นอกจากนี้งานจิตรกรรมที่ถือว่าเป็นศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน คือ การตกแต่งเครื่องมือเครื่องใช้ของชาวชนบท เช่น การตกแต่งเกวียน หรือ กระทะ ของภาคเหนือ

8. การปั้นรูปและลวดลายประดับ (Sculpture and Decorating motive)

การปั้นรูปและลวดลายประดับ ได้แก่ งานประติมากรรมทั้งหลาย เช่น การปั้นพระพุทธรูป การปั้นรูปเคารพ และปั้นตุ๊กตาต่าง ๆ เช่น ตุ๊กตาเสียบบาล เป็นต้น งานปั้นจะเกี่ยวเนื่องกับพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่ ส่วนการปั้นลวดลายประดับที่นอกเหนือจากการตกแต่งอาคารทางพุทธศาสนานั้นไม่ค่อยปรากฏ

9. การทำเครื่องกระดาศ

การทำเครื่องกระดาศพื้นบ้าน เช่น การทำกระดาศสาของภาคเหนือ การทำกระดาศข่อยของภาคกลาง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการทำกระดาศสำหรับใช้ตกแต่งในงานเทศกาล หรืองานนักขัตฤกษ์ต่าง ๆ ซึ่งมักตัดเป็นริ้วธง และรูปพวงมาลัย ดอกไม้นานาชนิด รวมถึงการทำร่ม ว่าว หวีโชน และหน้ากาก

10. ประเภทเบ็ดเตล็ด

เป็นงานหัตถกรรมพื้นบ้านที่ไม่แพร่หลาย และไม่สามารถจัดเข้าประเภทใดได้แน่นอน เช่น การจัดดอกไม้ การแกะสลักผลไม้ การแทงหยวก การทำหุ่นกระดาศ การทำเครื่องดนตรี การทำยานพาหนะ เช่น เกวียน ล้อ เลื่อน กระทะ เป็นต้น

ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านภาคเหนือ

งานศิลปหัตถกรรมของภาคเหนือที่เกิดขึ้นตามลักษณะภูมิศาสตร์ของท้องถิ่นที่เห็นได้ชัด (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2527) ได้แก่

1. แกะสลัก เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่อุดมด้วยป่าไม้ ชาวเหนือจึงนิยมทำเครื่องมือเครื่องใช้ด้วยไม้
2. จักสาน เนื่องจากการบริโภคข้าวเหนียว ซึ่งเป็นเอกลักษณ์และลักษณะเฉพาะถิ่น ทำให้เกิดเครื่องมือเครื่องใช้ในการหุงหรือนึ่งข้าวเหนียว ได้แก่ หวดนึ่งข้าว ก่องข้าว และแอบข้าว นอกจากนี้เนื่องจากตามบ้านเรือนในภาคเหนือจะมีบ่อน้ำสำหรับใช้และดื่ม เป็นบ่อน้ำที่ขุดลึกลงไปใต้ดิน จึงต้องใช้น้ำฟุ้ง หรือน้ำถุ้ง ผูกเชือกหย่อนลงไปบ่อเพื่อตักน้ำ
3. เครื่องปั้นดินเผา เกิดขึ้นจากวัฒนธรรมการบริโภค เช่น หม้อนึ่ง หม้อน้ำ เป็นต้น

1.5.2 ผลิภัณฑ์จักสาน

การทำเครื่องจักสาน สันนิษฐานว่าเริ่มต้นตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ อาจกล่าวได้ว่าเครื่องจักสานเป็น "มารดาแห่งเครื่องปั้นดินเผา" เพราะได้มีการค้นพบร่องรอยของเครื่องจักสานบนผิวของเศษภาชนะเครื่องปั้นดินเผาสมัยก่อนประวัติศาสตร์หลายแหล่งในโลก เช่น ในประเทศจีนมีผู้ค้นพบเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งมีรอยภาชนะจักสานปรากฏอยู่อย่างชัดเจนในระหว่างสมัยแห่งวัฒนธรรมจินยุคหินใหม่ เรียกว่า "ยางเซา" ประมาณอายุได้ 3,000 ปี ก่อนคริสตกาล (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2525) อีกทั้งจากรายงานการค้นพบของ เซอร์ เลโอนาร์โด วูลีย์ ได้พบรอยเครื่องจักสานปรากฏอยู่บนเครื่องปั้นดินเผาที่เมืองอูร์ ในประเทศเมโสโปเตเมีย อายุประมาณ 3,000 ปี ก่อนคริสตกาล ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า หม้อใหญ่รูปร่างเดิมที่สร้างขึ้นโดยการไล่ดินเหนียวลงบนภาชนะจักสานให้หนาพอ เมื่อเผาเสร็จแล้วภาชนะจักสานก็จะไหม้สลายตัวไป เหลือแต่หม้อดินเผาที่มีลวดลายเครื่องจักสานปรากฏที่ผิว (นิจ วิทยชีรนนท์, 2522)

ประเทศไทยได้พบร่องรอยเครื่องจักสานบนเครื่องปั้นดินเผาจากแหล่งโบราณคดีบ้านเชียง

อ.หนองหาน จ.อุดรธานี ประมาณอายุได้ประมาณ 4,900-5,600 ปี (หรือราว 2,900-3,600 ปี ก่อนคริสตกาล) นอกจากนี้ยังพบในแหล่งโบราณคดีในจังหวัดลพบุรี จึงเป็นไปได้ว่าเครื่องจักสานเป็นแม่แบบของเครื่องปั้นดินเผา (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2525 และวิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2535) หลักฐานอีกชิ้นหนึ่งที่กล่าวถึงเครื่องจักสาน คือนิยายปรัมปราซึ่งมีอายุกว่า 1,000 ปีมาแล้ว เกี่ยวกับบุญญาธิการของพระร่วง โดยกล่าวไว้ว่าได้มีการทำเครื่องจักสานเป็นภาชนะสำหรับใส่น้ำ สานขัดกันอย่างง่าย ๆ แล้วทาด้วยชันเพื่อไม่ให้รั่ว เรียกว่า "กระออมครุ" หรือ "ครุ" เพื่อช่วยในการบรรพทุกน้ำศักดิ์สิทธิ์ไปส่งยังดินแดนขอม หลักฐานอื่น ๆ ที่แสดงประวัติความเป็นมาของการใช้เครื่องจักสานนั้นจะสามารถศึกษาได้จากจิตรกรรมฝาผนังตามวิหารในวัดต่าง ๆ เช่น วัดพระสิงห์ อ.เมือง จ. เชียงใหม่ และวัดตะคุ (วัดพระธาตุ) อ. ปักธงชัย จ.นครราชสีมา เป็นต้น (คณะอนุกรรมการอนุรักษ์ศิลปกรรมไทย, 2532)

การทำเครื่องจักสานของมนุษย์ในชนชาติต่าง ๆ เท่าที่ปรากฏอยู่มีรูปแบบ และลวดลายในการสานที่คล้ายคลึงกันเป็นส่วนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งลวดลายในการสานที่มีอยู่อย่างจำกัดไม่มากมายนัก ซึ่งมีผลบังคับให้รูปทรงเครื่องจักสานมีลักษณะจำกัดที่ใกล้เคียงกันไปด้วย ลักษณะการสานในยุคเริ่มแรกนั้น มีตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ซึ่งจะเริ่มต้นด้วยการนำกิ่งไม้ ใบไม้ เปลือกไม้ มาขัดกันอย่างง่าย ๆ เช่น การนำใบ

มะพร้าวมาสานขัดกันเป็นตะกร้าของเปรู พวกหมู่เกาะนิวเฮบริเดส (New Hebrides) และชนพื้นเมืองของออสเตรเลีย โดยสานตามแนวราบใช้วัสดุขัดไขว้ไปมาอย่างง่าย ๆ ตามแบบที่เรียกว่า ลายขัด ทำเป็นภาชนะของใช้ในชีวิตประจำวัน แต่ด้วยเหตุที่เครื่องจักสานทำจากวัสดุที่ผุพังง่าย หลักฐานของเครื่องจักสานจึงไม่มีใครเหลืออยู่ (วิบูลย์ ลิ้มสุวรรณ, 2524)

เครื่องจักสานของไทยหลายชนิดมีลักษณะร่วมกับ จีน ลาว และมาเลเซีย อย่างไรก็ตามไทยยังมีเครื่องจักสานอีกหลายชนิดที่มีเอกลักษณ์เป็นแบบฉบับของตนเอง เช่น กระจาดชนิดกันสอปากผาย กระบุงปากค้อม ฝาชีทรงดอกบัว งามของภาคกลาง เครื่องจักสานย่านลิเภา และกระเป๋าลายขีด (พยุห ไม้สิกรัตน์, 2535)

แหล่งผลิตเครื่องจักสาน

สาวิตรี เจริญพงศ์ (2537) ราชาวดี งามสง่า (2540) และสำนักพัฒนาอุตสาหกรรมในครอบครัวและหัตถกรรม (2542) ได้กล่าวถึงแหล่งผลิตเครื่องจักสานที่สำคัญของไทย ดังนี้

1. ตำบลสามง่าม และตำบลบางเจ้าฉ่า อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง เป็นแหล่งผลิตเครื่องจักสานด้วยหวาย และไม้ไผ่ ตามลำดับ โดยหมู่บ้านวัดยางทอง ต.บางเจ้าฉ่า ถือเป็นแหล่งทำเครื่องจักสานด้วยไม้ไผ่ที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของไทย เพราะมีไม้ไผ่สีสุกเป็นจำนวนมากและงดงามกว่าที่อื่น ๆ
2. ตำบลบางนางร้า อำเภอบางปะหัน จังหวัดอยุธยา เป็นแหล่งผลิตงอบใบลาน โดยแต่ละหมู่บ้านจะแบ่งช่วงการผลิตกัน เช่น หมู่บ้าน 1 ผลิตเฉพาะรังอบที่ทำจากไม้ไผ่ หมู่บ้าน 2 ทำโครงงอบ ส่วนหมู่บ้านที่ 3 ทำกระหม่อมงอบ
3. ชุมชนมุสลิมริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นแหล่งผลิตปลาดะเพียนกรุงเก่า (ปลาดะเพียนใบลาน)
4. อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี มีการรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มจักสาน ช่วยกันผลิตและขาย
5. บ้านกลางแดด อ.เมือง จ.นครสวรรค์ เป็นแหล่งผลิตเครื่องจักสานไม้ไผ่
6. บ้านวังหลุม ต.วังหลุม อ.ตะพานหิน จ.พิจิตร เป็นแหล่งผลิตภัณฑ์จากใบลาน
7. จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแหล่งผลิตเครื่องเงิน ซึ่งทำด้วยไม้ไผ่สาน เคลือบด้วยรัก และเขียนลวดลายหรือปิดทอง ซึ่งพบเฉพาะในภาคเหนือ
8. จังหวัดปทุมธานี อยุธยา อ่างทอง สุพรรณบุรี ฉะเชิงเทรา ชัยนาท นครสวรรค์ พิจิตร และพะเยา เป็นแหล่งผลิตเครื่องจักสานจากผักตบชวา

ประเภทของเครื่องจักสาน

เครื่องจักสานโดยทั่ว ๆ ไปในภาคต่างๆ ของไทย อาจแบ่งออกได้เป็น 7 ประเภท (สาวิตรี เจริญพงศ์, 2537) ตามมูลเหตุการใช้สอย ได้แก่

1. เครื่องจักสานที่ใช้ในการบริโภค เช่น กระดัง กระซอน ก่องข้าว หวดนั่งข้าวเหนียว เป็นต้น
2. เครื่องจักสานที่ใช้เป็นภาชนะ เช่น กระบุง กระจาด ชะลอม ตะกร้า เป็นต้น

3. เครื่องจักสานที่ใช้เป็นเครื่องตวง เช่น กระออม และกระชู่ เป็นต้น
4. เครื่องจักสานที่ใช้เป็นเครื่องเรือน และเครื่องปูลาด เช่น เสื่อต่าง ๆ เป็นต้น
5. เครื่องจักสานที่ใช้ป้องกันแดดฝน เช่น งอบ และหมวก เป็นต้น
6. เครื่องจักสานที่ใช้ในการจับดักสัตว์ เช่น ลอบ ไช และอีจู้ เป็นต้น
7. เครื่องจักสานที่ใช้เกี่ยวกับความเชื่อ ประเพณี และศาสนา เช่น ก่องข้าวขวัญข้าว เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม เครื่องจักสานแต่ละประเภทในภาคต่าง ๆ จะมีความแตกต่างกันในรายละเอียด เช่น วัสดุ ขนาด รูปร่าง และลวดลาย เป็นต้น แต่ก็มีเครื่องจักสานบางประเภทที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ไม่ปรากฏที่อื่น เช่น เครื่องจักสานอันเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรมการบริโภคข้าวเหนียว ซึ่งเกิดจากวัฒนธรรมการบริโภคของภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ หวดหนึ่งข้าว ก่องข้าว หรือแอบข้าว และ โตก เป็นต้น แต่รายละเอียดของรูปแบบและลวดลายของภาชนะเหล่านี้ในภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนืออาจแตกต่างกันไป (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2527) เครื่องจักสานของภาคเหนือมีเอกลักษณ์และรูปแบบที่หลากหลาย แตกต่างจากภูมิภาคอื่น ด้วยเงื่อนไขที่มีส่วนกำหนด คือ วัตถุดิบ ความถนัดของช่างฝีมือจักสาน ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ สภาพแวดล้อม วิถีชีวิต และประวัติศาสตร์ (คณะอนุกรรมการอนุรักษ์หัตถกรรมไทย, 2532)

เครื่องจักสานในภาคเหนือ

การผลิตเครื่องจักสานในภาคเหนือ ดังเช่นที่ จ.เชียงใหม่ และลำพูน ส่วนใหญ่เป็นการผลิตภายในบริเวณบ้านของผู้ประกอบการ และมีการกระจายการผลิตไปตามครัวเรือนต่าง ๆ เพื่อตัดปัญหาการจดทะเบียนและการเสียภาษีการค้า เทคนิคการผลิตเป็นการผลิตที่อาศัยมือและกำลังกายเกือบทุกขั้นตอน รูปแบบผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่เป็นแบบที่ทำสืบทอดกันมาแต่ดั้งเดิม (ไชยวัฒน์ รุ่งเรืองศรี และคณะ, 2528)

มานิช คงกะมันท์ (2477) ได้กล่าวถึงเครื่องจักสานในภาคเหนือที่น่าสนใจและมีใช้สอยทั่วไปว่ามีอยู่ 25 ประเภท ได้แก่

1. ข้าวหวด เป็นภาชนะสานด้วยไม้ไผ่ สูงประมาณ 9 นิ้ว เส้นรอบวงประมาณ 30 นิ้ว ก้นเหลี่ยมปากกลม ใช้ใส่ข้าวเหนียวหลังจากแช่น้ำไว้จะนำมาใส่ข้าวหวด ปล่อยให้สะเด็ดน้ำ แล้วนำไปใส่ไหข้าวหนึ่ง
2. กัวะข้าว เป็นภาชนะสานด้วยไม้ไผ่คล้ายกระบุงสำหรับใส่ข้าวเหนียวหนึ่งที่สุกใหม่ ๆ แล้วใช้พายไม้คนให้ไอน้ำระเหยออกก่อนนำไปใส่ก่องข้าว เพราะนำไปใส่ก่องข้าวทันทีจะมีไอน้ำมากเกินไป ทำให้ข้าวแฉะ
3. ก่องข้าว เป็นภาชนะใส่ข้าวเหนียว
4. แอบข้าว เป็นภาชนะใส่ข้าวเหนียว แต่มีขนาดเล็กกว่าก่องข้าว
5. โตก เป็นที่วางกับข้าวคล้ายโต๊ะอาหารแต่มีรูปร่างกลมมีขาสูงประมาณ 1 ฟุต มีทั้งที่สานด้วยไม้ไผ่และหวาย และทำด้วยไม้สัก
6. กุ๊บ เรียกอีกอย่างว่า "หมวกงอบ" ภาคเหนือมีแหล่งสานกุ๊บ หรืองอบ ในหลายท้องที่ และรูปทรงของกุ๊บจะต่างกันไป แม้จะสานด้วยใบตาล ใบลาน และไม้ไผ่เช่นเดียวกันก็ตาม

7. ก้วย เป็นภาชนะคล้ายเข่งของภาคกลาง คือ มักสานเป็นตาห่าง ๆ ใช้ใส่สิ่งของต่าง ๆ โดยมีชื่อเรียกและรูปทรงตามประโยชน์ใช้สอย เช่น ก้วยหมู ใช้ใส่ลูกหมูหาบเดินไปไกล ๆ ก้วยไก่ สำหรับใส่ไก่ และก้วยจัน เป็นก้วยสานง่าย ๆ สำหรับใส่ของชั่วคราว เช่น ถ่าน หน่อไม้ เป็นต้น
8. เข่งลำไย เป็นภาชนะสานด้วยไม้ไผ่ที่ใช้ใส่ลำไย กันเหยียบ ปากกลม มีขอบปากแน่นด้วยตอกในตัว
9. ซ้าลอม หรือชะลอม เป็นภาชนะใส่ของสานด้วยลายเฉลตาห่าง ๆ ใช้ใส่ของเดินทาง เช่น ผลไม้
10. ซ้าตาห่าง คล้ายกระบุง หรือเปี๊ยะ แต่สานด้วยตอกไม้ไผ่ ลายสานห่าง ๆ แม้มขอบด้วยตอกในตัว ใช้ใส่ของใหญ่ ๆ เช่น ผัก หน่อ ไม้มากใน จ. น่าน และแพร่
11. ซ้าตาทึบ หรือบุงตึบ เป็นภาชนะที่คล้ายบุง หรือซ้าตาห่าง แต่ลายละเอียด ทึบ มีหู ไม่เข้าขอบแต่เก็บริมในตัว มีใช้มากใน จ. น่าน
12. น้ำถั่ง หรือน้ำทุ้ง เป็นภาชนะสานด้วยไม้ไผ่ยาชัน คล้ายกรวยหงาย มีหูทำด้วยไม้ ใช้ตักน้ำและสาวขึ้นจากบ่อน้ำ
13. น้ำเต้า เป็นภาชนะใส่น้ำเดินทาง โดยใช้เปลี่ยนผลน้ำเต้าแห้ง แล้วสานหรือถัก หุ้มด้วยหวายให้คงทน
14. คุ หรือ ครุ เป็นภาชนะขนาดใหญ่สานด้วยไม้ไผ่คล้ายกระบุง หรือกระดังขนาดใหญ่ ใช้สำหรับนวดข้าว หรือตีข้าวเปลือกให้หลุดจากรวง
15. วี เป็นพัดขนาดใหญ่ ใช้พัดเอาเศษหญ้าและฟาง หรือขี้เถ้าออกจากข้าว ใช้คู่กับคุ
16. ต่าง สัด หรือถึงตวงข้าว รูปร่างคล้ายเปี๊ยะหรือบุง 1 ต่าง เท่ากับ 14 ลิตร สานด้วยไม้ไผ่และหวาย
17. เปี๊ยะ หรือบุง สานด้วยไม้ไผ่ คล้ายกระบุงภาคกลาง แต่เตี้ยป้อมกว่า เปี๊ยะของเชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง มีขอบไม้ไผ่ที่ปาก แต่เปี๊ยะเมืองแพร่และน่านนั้นไม่มีขอบ แต่จะเก็บริมขอบปากด้วยตอกในตัว มักทำเป็นคู่ ๆ สำหรับหาบข้าว รำ ถั่ว งา และพืชผลอื่น ๆ โดยทั่วไปมี 3 ขนาด คือ เปี๊ยะหลวง (ใหญ่) เปี๊ยะฮาม (กลาง) และเปี๊ยะหน้อย (ขนาดเล็ก)
18. บุง หรือบุงข้าวเจือ มีขนาดใหญ่กว่าเปี๊ยะ ใช้สำหรับเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าว
19. เปลเด็ก เป็นที่นอนสำหรับเด็ก คล้ายอ่างสี่ สานด้วยไม้ไผ่ มีหูสำหรับแขวนเพื่อให้กว้างไกลได้
20. เอ็บ เป็นภาชนะใส่เสื้อผ้าและของต่าง ๆ รูปร่างคล้ายกล่องสี่เหลี่ยมมีฝา สานด้วยไม้ไผ่และหวาย
21. ไส เป็นเครื่องจับดักสัตว์น้ำจำพวกกุ้ง ปู ปลา สานด้วยไม้ไผ่ มีรูปทรงและขนาดต่าง ๆ กันตามความต้องการ
22. สุ่ม เป็นเครื่องจับปลา รูปร่างคล้ายกรวยคว่ำ ตัดด้านแหลมเป็นช่องสำหรับใช้มือล้วงลงไปจับปลาในบริเวณแหล่งน้ำตื้น ๆ

23. ช้อง เป็นภาชนะสำหรับใส่สัตว์น้ำจำพวกกุ้ง ปู ปลา รูปทรงกลม ป่อง คอคอด ฝาครอบ มีงาสำหรับใส่ปลาสดลงไปได้โดยไม่ต้องเปิดฝา แต่ปลาจะออกไม่ได้เพราะติดงา มีหูสำหรับหิ้วหรือสะพายบ่า ช้องมีรูปร่างต่าง ๆ กันไปตามความนิยมใช้สอย เช่น ช้องสำหรับใส่ปลาสำหรับสะพายบ่า ช้องสำหรับลอยน้ำได้ เป็นต้น
24. อีจู้ เป็นภาชนะสานด้วยไม้ไผ่ มีงาสำหรับดักปลาโดยใช้เหยื่อล่อภายใน
25. ผักมิด เป็นผักหรือปลอกมิด สานด้วยไม้ไผ่รูปร่างแบน ๆ มีปากสำหรับเสียบมิด ใช้พกพาติดตัว

วัสดุที่ใช้ทำเครื่องจักสาน

วัสดุที่ใช้ทำเครื่องจักสาน แสดงออกถึงเอกลักษณ์ของศิลปะ และวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ เช่น เครื่องจักสานของท้องถิ่นที่มีฝนตกชุก มักจะใช้ใบมะพร้าว หรือใบพืชอื่น ๆ ที่มีลักษณะเป็นแผ่นใหญ่ ส่วนเครื่องจักสานของท้องถิ่นที่มีภูมิประเทศแห้งแล้ง นิยมใช้วัสดุจำพวกต้นหญ้าแห้ง การทำเครื่องจักสานด้วยวิธีมัด (coiling) นิยมทำกันในประเทศอัฟริกา และอเมริกาเหนือ ส่วนการทำแบบมัดเป็นวง (spiral coiling) และการทำแบบสาน (weaving) จะมีในประเทศแถบร้อนทั่วไป (มานิช กงกะนันท์, 2477)

สำหรับประเทศไทย ในจังหวัดราชบุรี ช่างจักสานจะใช้ไม้ไผ่สีสุก ไม้ไผ่เหลือง และไม้ไผ่เลี้ยง ซึ่งอยู่ในสกุล *Bambusa* ส่วนไม้ไผ่รวกอยู่ในสกุล *Thyrsostachys* นอกจากนี้ยังมีวัสดุหลักอีก 2 ชนิด คือ หวาย และเถาวัลย์ ซึ่งมีคุณสมบัติพิเศษสำหรับใช้สร้างส่วนสำคัญเพื่อความคงทนแข็งแรง เช่น ใช้หวายทำกันและขอบซึ่งหวายและเถาวัลย์มีมากในจังหวัดกาญจนบุรี

วัสดุที่ใช้ผลิตเครื่องจักสานในภาคกลางมีหลายชนิด ได้แก่ ไม้ไผ่ต่าง ๆ ใบตาล ใบลาน กก และหวาย ซึ่งส่วนมากเป็นวัสดุที่มีใช้ในภาคอื่น ๆ เช่นกัน และลักษณะการใช้ใกล้เคียงกัน สำหรับภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะใช้ ไม้ไผ่ ใบตาล ใบลาน ก้านมะพร้าว และหวาย ทำเครื่องจักสาน ซึ่งคล้ายคลึงกันกับภาคเหนือและภาคกลาง ส่วนวัสดุที่ใช้ในภาคใต้บางชนิดจะมีเฉพาะในภาคใต้เท่านั้น เช่น ย่านลิเภา คล้า กระจุต เตยทะเล ใบลำเจียก เชือกกล้วย ยอดลาน และหางอวน แต่ไม้ไผ่ก็ยังเป็นวัสดุที่สำคัญในการทำเครื่องจักสานเช่นเดียวกับในภาคอื่น ๆ (สนไชย ฤทธิโชติ, 2539)

ไม้ไผ่

ไม้ไผ่ที่มีผู้นำมาทำเครื่องจักสานมีหลายชนิด (มานิช กงกะนันท์, 2477) ได้แก่

1. ไม้ไผ่บง เป็นไม้ที่มีลำต้นใหญ่ ลำต้นตรงไม่ค่อยมีหนาม ขึ้นอยู่ทั่วไปในภาคเหนือ ใช้ทำเครื่องจักสานประเภท เปียด บุง ช้า และกำวย ได้ดี
2. ไม้ไผ่หก เป็นไม้ลำต้นใหญ่ประมาณ 6 นิ้ว ขึ้นตามภูเขา ใช้สานแข่ง กระบุง ช้า และกระบะกอน้ำได้ดี
3. ไม้ไผ่เอี้ย เป็นไม้ไผ่ที่มีปล้องยาว ลำต้นบาง เนื้ออ่อน สามารถลอกเป็นเส้นตอกได้ดี มีมากในภาคเหนือ นิยมนำมาทำหมวก เสื้อ และโครงของเครื่องเงิน
4. ไม้ไผ่ซาง เป็นไม้ขนาดกลาง ขึ้นอยู่ทั่วไป นิยมนำมาทำตะกร้า ร้ว และตอกมัดข้าว

5. ไม้ไผ่รวกดำ เป็นไม้ลำต้นเล็ก ข้อตรง ขึ้นตามไหล่เขาทั่วไป ใช้ทำเครื่องจักสานสำหรับจับสัตว์น้ำได้ดี เพราะทนน้ำ ทนโคลนได้นาน
6. ไม้ไผ่สีสุก เป็นไม้ที่นิยมนำมาทำเครื่องจักสานมาก เพราะผิวสวย เนื้อแกร่ง เมื่อแกมีผิวเหลืองสวย มีมากในภาคเหนือ
7. ไม้ไผ่ป้าง เป็นไม้เนื้ออ่อนคล้ายไม้ไผ่เอี้ย มักขึ้นตามห้วย นิยมนำมาทำชะลอม เสื่อ กระเป๋า และหมวก

การเลือกไม้ไผ่สำหรับจักสาน

ในการจักสานนั้น ควรใช้ไม้ไผ่ที่เนื้อไม้มีความเหนียว ไม่อ่อนแอเกินไป (2-4 ปี) ไม่มีแมลง ลำต้นต้องตรงเพื่อให้ได้เส้นตอกดี และไม่ใช่ไม้ปลายดุ้น เพราะไม้ปลายดุ้นเมื่อนำมาจักและเหลาเป็นเส้นตอกแล้วจะได้เส้นตอกเลี้ยว ใช้สานไม่ได้เป็นส่วนมาก ไม้ไผ่ที่อายุต่ำกว่า 2 ปี เมื่อทำเป็นเครื่องจักสานแล้ว มักมีตัวมอดไชไม้ ไม้ไผ่ที่จะนำมาทำเป็นเครื่องใช้ต้องการความคงทน ก่อนใช้ควรจะนำไปต้มหรืออบ เพื่อป้องกันเชื้อราหรือตัวมอด (เอนก บุญภักดี และพิสนธิ์ ใจสุทธิ, 2526)

การเก็บถนอมไม้ไผ่

ไม้ไผ่ที่ถูกตัดในระยะเวลาที่มีอายุเพียงพอจริง ๆ และเก็บไว้ในที่อากาศแห้งดีตามลักษณะปกติจะมีข้อเสียหายน้อยที่สุด และผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ที่ตากแห้งสนิท ภายหลังที่ได้ต้มในน้ำร้อนประมาณ 10 นาที ก็จะสามารถทนทานไปนานหลายเท่าของไม้ไผ่ที่เก็บโดยไม่ได้ต้ม

1. การป้องกันแมลง

สนไชย ฤทธิโชติ (2539) ได้กล่าวถึงวิธีป้องกันแมลงซึ่งโดยทางปฏิบัติกระทำได้ดังนี้

1. ใช้ยาพิษหรือตัวยาเคมีพิเศษ
2. ขจัดออกเสียซึ่งธาตุแป้ง (Starch) และธาตุไข่ขาว (Albumins) ที่เป็นต้นเหตุให้เกิดความเสียหายจากแมลงมีพิษ
3. ร่มแก๊ส ให้สามารถป้องกันได้โดยถาวร หรือป้องกันได้ชั่วคราว
4. ป้องกันความเสียหายโดยวิธีสกัดกั้นความชื้นและเชื้อแบคทีเรียในอากาศ

การฉาบเคลือบ

ไม้ไผ่ส่วนมากมักเป็นตัวดูดความชื้นในอากาศได้อย่างสูง ผิวนอกซึ่งมีเยื่อหนาแน่นและแข็งแรงไม่ค่อยจะเป็นอันตรายจากแมลงและเชื้อราดินเท่าใดนัก แต่ผิวภายในซึ่งหยาบและอ่อนนุ่มนั้นมักจะเสียหายก่อนส่วนอื่น ๆ เสมอ ดังนั้นควรต้องฉาบยาให้ทั่วผิวด้านในและตามร่องของต้นไผ่ พร้อมทั้งเคลือบยาเพื่อป้องกันความชื้นในเวลาเดียวกัน เพื่อป้องกันมิให้เกิดเชื้อราขึ้นได้ ก่อนจะทำการเคลือบต้องเอาน้ำมันของไม้ไผ่ออกเสียก่อน

การทาและการชุบน้ำยาเคมี

น้ำยาเคมีสำหรับป้องกันแมลง ได้แก่ คอปเปอร์ซัลเฟต ซิงค์ซัลเฟต คอปเปอร์นิโคแอซิด เลดอะซิเตด บอแรกซ์ ฟลูออริกซิดา สารส้ม น้ำยาของคลอโรฟอสฟอรัส บิลีเมต น้ำการบูร แนฟทาไลน์คลอไรด์ และเพนตาคลอโรฟีโนล เป็นต้น นำมาทาไม้ไผ่ หรือนำไม้ไผ่จุ่มลงในน้ำยาเคมีดังกล่าว เมื่อไม้ไผ่ถูกรักษาด้วยน้ำยาเคมีแล้ว จะเปลี่ยนสีผิวภายนอก กลายเป็นสีน้ำเงินเมื่อถูกน้ำยา คอปเปอร์ซัลเฟต เป็นสีค่อนข้างเหลืองเมื่อชุบน้ำยาบอแรกซ์ เป็นสีเหลืองอมน้ำตาลเมื่อชุบน้ำยาโซดาไฟ (คอสติกโซดา) หรือโซเดียมคาร์บอเนต ดังนั้นเมื่อต้วยยาเคมีที่ทาไว้ชนิดใดอ่อนลงไปเมื่อเทียบกับชนิดอื่น ๆ ก็ให้น้ำยาชนิดนั้นซ้ำอีก เมื่อจะต้องฟอกไม้ไผ่ด้วยแล้วก็ให้ใช้ผงฟอกขาว คลอริก บลิซซิงพาวเวอร์ (Chloric Bleaching Power) ผสมกับโซดาไฟ (Caustic Soda) จำนวนเล็กน้อยและโซเดียมคาร์บอเนต

วิธีการอื่น ๆ

1. เอาไม้ไผ่แช่ลงในน้ำ สำหรับไม้ซึ่งกรรมดาควรเอามาแช่น้ำไว้สัก 7-10 วัน และถ้าเป็นต้นไม้ทั้งต้นควรนำเอาไปแช่ให้นานวันกว่าที่กล่าวแล้ว ซึ่งป้องกันการผุเน่าโดยการแช่น้ำที่ไหลได้
2. ถ้าเป็นผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ให้เก็บบรรจุไว้ในหีบ ปิดฝาผนึกแน่น ใส่ยาฆ่าแมลงไว้ด้วย เช่น แนฟทาไลน์ เป็นต้น
3. การรมด้วยกำมะถันก็ได้ผลดีเช่นกัน

แมลงมีพิษสำหรับต้นไม้ ได้แก่ ไครโรฟอรัส ยะปอนนิกัส เซฟโรเรต (เซอแรมไบซิเด)

ล็คตัสบรันเนียส สติฟิโนสและไดโนเดอรัสมินูตัส ฟาบริเซียส (ล็คทีเด)

วิธีการป้องกันแมลงมีพิษและเชื้อราดินมีอยู่หลายวิธีดังกล่าวก้าวข้างต้น ซึ่งแต่ละวิธีมีผลดีและผลเสียแตกต่างกันไป ดังนั้นผู้ผลิตควรเลือกวิธีที่ดีและเหมาะสมสำหรับความมุ่งหมายที่จะตกแต่งผิวไม้ไผ่ให้สวยงาม ประหยัด และเหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมด้วย

2. การป้องกันเชื้อราดิน

สนไชย ฤทธิโชติ (2539) ได้กล่าวถึงวิธีป้องกันเชื้อราดิน 2 วิธี ดังนี้

การเคลือบ

การเคลือบไม้ไผ่เพื่อป้องกันความชื้นนั้นใช้ชนิดเดียวกับยาเคลือบป้องกันแมลง และจำเป็นเฉพาะกับผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่เท่านั้น ไม่ค่อยนิยมใช้กับต้นไม้

การตากแห้ง

เชื้อราดินของผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ คือ แอสเพอร์จิลลัส และเพนนิสซิลเลียม ซึ่งเพนนิสซิลเลียมนี้มีอิทธิพลมาก เชื้อราดินมักแพร่ไปในอากาศมีอุณหภูมิ 28° - 90° C และมีความชื้นสัมพัทธ์สูงกว่า 80% ดังนั้นจึง

จำเป็นต้องรักษาลังสินค้าไม้ไผ่และสำรองที่สำหรับเก็บสินค้าให้มีอากาศแห้งอยู่เสมอ ทั้งต้องบรรจุเครื่องมือที่ดูความชื้น เช่น ปูนดิบ (Raw Lime) เป็นต้น โดยเอาใส่ถุงขนาดพอเหมาะแล้ววางไว้ในคลังสินค้านั้น และควรรักษาคุณภาพไม้ไผ่ให้ดีก่อนนำเข้าเก็บในคลังสินค้าด้วย การตากให้แห้งยังไม่เพียงพอที่จะป้องกันเชื้อราได้โดยสมบูรณ์

3. การฆ่าเชื้อจุลินทรีย์ และการป้องกันเชื้อราดินด้วยวัตถุเคมี

สนไชย ฤทธิโชติ (2539) ได้กล่าวถึงการฆ่าเชื้อจุลินทรีย์ และการป้องกันเชื้อราดินด้วยวัตถุเคมี ซึ่งมีอยู่หลายวิธีดังนี้

1. น้ำมันสน (Turpentine Oil) ผสมกับน้ำมันมัสตาร์ด (Solution of Mustard Oil) 1% น้ำมันเตอร์เบนไทน์ ผสมกับน้ำมันกรอมเวล กรดเตอร์เบนไทน์ ซาลิซิลิกแอซิด ฯลฯ นำมาใช้ทาไม้ไผ่
2. นำไม้ไผ่มาต้มในน้ำยาผสมกรดบอราซิก (Boracic Acid Solution)
3. นำผงพาราฟอร์มัลดีไฮด์ (เป็นวัตถุเคมีของฟอร์มาลีน) ใส่ลงไปในหีบห่อที่บรรจุผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ โดยปริมาณ 1/3,000 ของปริมาตรในหีบห่อนั้น
4. การแช่ไม้ไผ่ในน้ำยาโซเดียมคาร์บอเนต แนฟทาลีน คลอไรด์ กำมะถัน และเพนตาคลอโรฟีโนล (P.C.P) ตามวิธีป้องกันแมลงนั้นก็ย่อมได้ผลสำเร็จสำหรับการป้องกันเชื้อราดินด้วยเหมือนกัน
5. การต้มไม้ไผ่ในน้ำสบู่มาเซล (Solution of "Marsel Soap") 0.1 – 10% หรือสบู่โซฟเลส (Soapless Soap)
6. การต้มไม้ไผ่ในน้ำโซดาไฟ (Caustic Soda) 0.1% และสบู่โซฟเลส 0.2% นานประมาณ 50-60 นาที

ตอกไม้ไผ่

ตอกไม้ไผ่ที่ใช้ทำเครื่องจักสาน มี 5 ลักษณะ ดังที่ เอนก บุญภักดี และพิสดาร ใจสุทธิ (2526) สนไชย ฤทธิโชติ (2539) และไพโรจน์ จิระพงษ์ (2539) ได้กล่าวไว้ คือ

1. ตอกปิ่น เป็นตอกที่จักโดยผ่าเป็นแนวขนานกับผิวไม้ ส่วนของท้องไม้จะไม่ใช้ ตอกชนิดนี้จะได้ผิวไม้เต็มหน้า แยกเป็นตอกผิว และตอกเนื้อไม้ มีขนาดกว้าง 1/4 หรือ 1 นิ้ว มักจะให้ความทนทานแข็งแรงมาก การเหลาตอกปิ่นต้องเหลาให้ทั้ง 2 ข้างอ่อนแอ่งหนาบางเสมอกันเสียก่อน แล้วจึงเหลาลบเหลี่ยมทั้ง 4 ที่ริมของเส้นตอกนั้นออก เส้นตอกนั้นจะคล้ายเมล็ดแตง เพื่อที่เมื่อนำมาใช้สานแล้วจะทำให้สามารถจัดเส้นตอกให้ชิดกันได้ดี
2. ตอกตะแคง จักโดยการหักปลายมิด หรือด้ามมิดเข้าหาศูนย์กลางเส้นรอบวงของลำไม้ไผ่ จะได้ตอกกว้างตามความหนาของเนื้อไม้ และเหลาให้มีขนาดเท่ากันตลอดเส้น ในเส้นตอกอาจจะมิดพอดีก็ได้ หรือไม่ก็ได้ ตอกตะแคงมีลักษณะเล็กและแคบกว่าตอกปิ่น

3. ดอกกลม จะจักเป็นสี่เหลี่ยมด้านเท่า หรือผืนผ้าเล็กน้อย แล้วเหลาตามความยาวโดยรอบ จะได้ดอกหน้าตัดเป็นรูปกลม หรือรูปไข่ให้ความแข็งแรงและสวยงาม แต่สิ้นเปลืองแรงงาน และใช้เวลามาก
4. ดอกไฟล การเหลาดอกชนิดนี้ใช้วิธีเดียวกับดอกปั้นและดอกตะแคง แต่เป็นดอกที่มีขนาดเล็กกว่าดอกตะแคงลงไปอีกเท่านั้น
5. ดอกเหลี่ยม จะเป็นดอกปั้นหรือดอกตะแคงหรือดอกใด ๆ ก็ตาม วิธีเหลาดคล้ายกับดอกกลม คือ ไม่เหมือนกับวิธีเหลาดอกชนิดอื่น เป็นแต่เพียงเหลาให้เกลี้ยงเท่านั้นก็พอ ส่วนเหลี่ยมของเส้นดอกก็ไม่ต้องลบเหมือนดอกชนิดอื่น ๆ

หวาย

หวายที่นำมาใช้จักสาน

หวายที่สามารถนำมาใช้จักสานได้มีอยู่หลายชนิด (สนไชย ฤทธิ์โชติ, 2539) ได้แก่

1. หวายโป่ง มีขนาดใหญ่กว่าหวายชนิดอื่น ๆ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1-2 นิ้ว หรือขนาดเท่าไม้รวก เคยปรากฏว่ามีการนำมาใช้ทำเฟอร์นิเจอร์
2. หวายขม มีลักษณะเปราะ เนื้อสีแดงแก่คล้ำ เสี้ยนหยาบแข็ง ขนาดลำประมาณหัวแม่มือ ใช้แทนเชือกผูกของได้
3. หวายตะค้า มี 2 ชนิด ได้แก่ ตะค้าทะเล หรือตะค้าทอง มีสีเหลือง มีมากในแถบภาคใต้ และตะค้าดอน มีผิวหน้าและสีเหลืองมากกว่า ค่อนข้างเหนียว
4. หวายหอม ขนาดค่อนข้างเล็ก ผิวเนื้อของหวายด้านนอกจะมีสีขาวมัว ๆ ส่วนภายในมีสีขาวเนื้อละเอียด
5. หวายชุมพร มีมากที่ จ.ชุมพร ผิวเนื้อดำ เหนียวมาก และทนน้ำได้ไม่นาน
6. หวายสะเดียง (หวายสะเดา หรือหวายสนิม) มีชุกชุมในป่าดงดิบแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น จ. อุบลราชธานี และนครราชสีมา
7. หวายตะนอย (หวายหางหมู) ลำเล็กกว่าหวายชนิดอื่น คือ ขนาดประมาณ 0.5 ซม. ผิวเนื้อค่อนข้างแข็งแกร่ง ค่อนข้างเหนียว
8. หวายลิง มีอยู่ทางแถบตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น จ. จันทบุรี มีลักษณะแปลก คือ ไม่มีหนาม และขึ้นได้ทั้งในน้ำจืดและน้ำเค็ม ลำต้นโตประมาณ 1-4 ซม.
9. หวายสามใบต่อ (หวายขมดง) ขึ้นเป็นกอใหญ่มีลักษณะต่างกับหวายชนิดอื่น คือ มีใบเล็กและใบเป็นหยัก 3 หยัก
10. หวายขี้ไก่ ไม่ค่อยเหนียว ใช้สานของต่าง ๆ ได้ แต่ไม่ค่อยสวย
11. หวายน้ำ (หวายแดง) มีผิวค่อนข้างแดง เนื้อหยาบ หยุน ๆ ไม่ค่อยเหนียว
12. หวายขี้ขาว ใช้ในการจักสานหรือประกอบกับหวายชนิดอื่นเพราะเนื้อขาว

การตัดหวาย

หวายที่ตัดไปขายมักเป็นหวายที่โตเต็มที่ ไม่อ่อนแก่เกินไป กาบใบของลำต้นหวายเริ่มร่วง หล่น อายุ 6-15 ปี เรียกว่า หวายรุ่น เนื้อหวายจะยืดหยุ่น เหนียว ผิวเปล่งแข็งเป็นมัน เงาม เลื่อม ความยาว ประมาณ 15-20 ฟุต ซึ่งเหมาะแก่การใช้งาน ถูที่เหมาะแก่การตัดหวายมากที่สุด คือ ระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึง มีนาคม หวายที่มีคุณภาพดีที่สุด คือ หวายสิงคโปร์ (สนไชย ฤทธิโชติ, 2539)

การเตรียมหวายในงานจักสาน

หวายที่นำมาใช้งานจะต้องนำมาจักให้เป็นเส้นเข้าเครื่องเสียดให้มีขนาดเท่ากันตลอดทั้งเส้น เสียดก่อน จึงนำไปแช่น้ำเพื่อให้หวายอ่อนตัวและเหนียว แล้วนำไปใช้งาน ข้อปฏิบัติที่สำคัญอย่างยิ่งในการทำ เครื่องจักสานด้วยหวาย คือ จะต้องนำเส้นหวายมาตากให้แห้งสนิทเพื่อป้องกันการหดตัวในภายหลัง และป้องกัน มอดและแมลงบางชนิด (สนไชย ฤทธิโชติ, 2539 และ ราชาวดี งามสง่า, 2540)

ในงานจักสานจะสามารถใช้หวายทั้งชนิดที่เป็นเส้นหวายและดอก ส่วนใหญ่เส้นหวายจะถูก นำมาสานตะกร้าเท่านั้น ไม่นิยมนำมาสานภาชนะอย่างอื่น ส่วนหวายที่จักเป็นดอกนิยมนำมาผูกมัด ตกแต่ง และสานภาชนะบางอย่างได้ โดยทั่วไปหวาย 1 เส้น สามารถจักเป็นดอกได้ 8 เส้น

ย่านลิเภา

ย่านลิเภาเป็นพืชไม้เลื้อยชนิดหนึ่ง ขึ้นตามป่าธรรมชาติ มีสีน้ำตาลเข้ม สีนาก และสีดำ ลำต้น เหนียว ทนทาน มีชื่อเรียกอื่น ได้แก่ ย่านนิเภา ย่านยายเภา ย่านลำเภา หรือย่านเภา (สาวิตรี เจริญพงศ์, 2537) มี 2 ชนิด คือ ย่านลิเภาเล็ก มีลักษณะคดงอ พันกันใช้ทำเครื่องจักสานไม่ได้ นิยมใช้ผูกมัดเท่านั้น ส่วนย่านลิเภา ใหญ่ ลำต้นโตกว่าและไม่คดงอมากนัก จึงนิยมใช้ทำเครื่องจักสาน

วิธีการเลือกและเตรียม

วิเชียร ณ นคร และคณะ (2521) ได้กล่าวถึงการเลือกและเตรียมนิเภาว่ามีขั้นตอนดังนี้

1. ต้องเลือกย่านลิเภาที่แก่จัด มีขนาดยาวพองาม เด็ดใบทิ้งแล้วฉีกออกเป็น 2 ซีก เอาไส้ออก จากนั้นลอกเปลือกออกแล้วแขวนในที่ร่มจนค่อย ๆ แห้งไปเอง
2. การทำให้ย่านลิเภามีขนาดเท่ากันโดยการชุดเกลือตากแห้งใหม่

กระจุต

กระจุตเป็นพันธุ์ไม้จำพวกกก ขึ้นตามชายหนองบึง ลำต้นกลมขนาดราวดินสอดำ ก่อนจะนำมา สานเป็นเสื่อต้องนำไปแช่ลงในโคลน เพราะโคลนจะช่วยรักษาไม่ให้เปลือกกระจุตแตกและมีสีเหลืองสวยงาม หลังจากนั้นนำไปตากแดดจนเกือบแห้ง แต่ปัจจุบันนิยมย้อมสีกระจุตเป็นสีต่าง ๆ แล้วนำไปสานสลับลวดลาย แหล่งกระจุตที่สำคัญ คือ ตำบลทะเลน้อย อ.ควนขนุน จ.พัทลุง (สาวิตรี เจริญพงศ์, 2537)

ผักตบชวา

การเตรียมก้านผักตบชวาเพื่อทำผลิตภัณฑ์จักสานมี 6 ขั้นตอน ตามที่กองอุตสาหกรรมในครอบครัว (2541) ได้กล่าวไว้

1. การคัดเลือกลำต้น ควรเลือกลำต้นคุณภาพดี ขนาดความยาวตั้งแต่ 70 ซม. ขึ้นไป ถ้าลำต้นแก่ ขณะสดอยู่จะมีสีเขียวเข้ม เมื่อตากแห้งแล้วจะเป็นสีน้ำตาลแก่ แต่ถ้าเป็นต้นอ่อนสีจะเขียวตองอ่อน ปลายโคนของลำต้นเขียว เมื่อตากแห้งแล้วจะเป็นสีขาวนวล
2. การตัด ควรตัดให้ถึงปลายโคน และปลายใบ เพื่อจะได้ก้านของผักตบชวาที่ยาวเต็มที่
3. การล้าง
4. การผ่าซีก การสานผลิตภัณฑ์บางชนิดใช้ผักตบชวาทั้งเส้น แต่บางชนิดควรผ่าซีกก่อน โดยจะทำหลังจากล้างน้ำแล้ว วิธีผ่าใช้มีดคม ๆ ผ่าเป็น 2-4 ชิ้น แล้วนำไปตาก
5. การทำให้แห้ง มี 2 วิธี คือ การตาก และการอบแห้ง ซึ่งการตากนั้น มีทั้งการวางตากในแนวนอน และการตากโดยแขวนตามแนวตั้ง ส่วนการอบแห้ง มีทั้งการอบไอน้ำ และการอบแห้ง
6. การป้องกันเชื้อรา มี 2 วิธี คือ การใช้สารละลายบอริก แอซิด (Boric Acid) ในอัตราส่วน 30 กรัมต่อน้ำ 1 ลิตร และการชุบผิวด้วยแล็กเกอร์แห้งตมในน้ำเดือด ผสมเกลือป่นและสารส้มเล็กน้อย ปล่อยให้แห้งก่อน แล้วใช้แปรงทาสีทาผิวเครื่องจักสาน และนำไปตากให้แห้ง

นอกเหนือจากการป้องกันเชื้อราด้วยวิธีดังกล่าว สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.) ได้ศึกษาวิจัยพบว่า มีสารเคมี 2 ชนิด ที่สามารถป้องกันเชื้อราในเส้นใยพืชได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด และปลอดภัยในการใช้มากที่สุด คือ Traetex 243 ซึ่งใช้สำหรับแช่เส้นใยผักตบชวาในปริมาณความเข้มข้น 1% โดยปริมาตร และ Acticide EP Paste ซึ่งใช้ผสมในแล็กเกอร์ สำหรับทาเคลือบผิวภายนอกของผลิตภัณฑ์ ในปริมาณความเข้มข้น 2% โดยปริมาตร (กองอุตสาหกรรมในครอบครัว, 2541)

ไบลาน

ก่อนการนำไบลานมาใช้ทำเครื่องจักสานจะต้องผ่านขั้นตอนการเตรียมไบลาน การเลียดไบลาน การฟอกขาวไบลาน และการย้อมสีไบลาน (กองอุตสาหกรรมในครอบครัว, 2528)

1. การเตรียมไบลาน มีขั้นตอนหลัก 3 ประการ คือ การตัดยอดลาน การทอนไบลาน และการคัดเลือกไบลาน
2. การเลียดไบลาน เพื่อให้ไบลานเป็นเส้นตรงตลอดทั้งเส้น และได้ขนาดกว้างตามต้องการ
3. การฟอกขาวไบลาน ใช้น้ำยาเคมีฟอกขาว ได้แก่ โซเดียมไฮโดรซัลไฟท์ 100 กรัม ต่อน้ำหนักไบลาน 1 กิโลกรัม
4. การย้อมสีไบลาน โดยใช้สีย้อมเส้นใยพืช หรือสีย้อมไหม (สีแอซิด)

เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการจักสาน

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2525) ได้แบ่งเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการจักสานออกเป็น 2 ลักษณะกล่าวคือ

1. เครื่องมือและอุปกรณ์สำคัญที่ใช้ทำเครื่องจักสานพื้นบ้านทั่ว ๆ ไป

เครื่องมือและอุปกรณ์สำคัญที่ใช้สำหรับทำเครื่องจักสานของชาวชนบท (มานิช กงกะนันท์, 2477; ไพโรจน์ จิระพงษ์, 2539 และ ราชาวดี งามสง่า, 2540) ได้แก่

1. เลื่อยมือ ฟันละเอียด ใช้ตัดลำไม้ตามขวางให้มีขนาดความยาวเท่ากันก่อนจะผ่าเป็นไม้ซีก
2. มีดโต้ สำหรับฟัน ตัด ลิดกิ่ง เลาะปล้อง ผ่าไม้ เป็นมีดขนาดใหญ่ มีสันหนาคม น้ำหนักมาก มีความยาว 40-50 เซนติเมตร มี 2 ชนิด คือ ชนิดสันโค้ง และสันตรง ใช้จักตอกหยาบและหนา
3. มีดจักตอก เป็นมีดรูปเรียวแหลม ค่อนข้างเบา คม ปลายแหลม คมมีดโค้งตามสมควร ด้ามกลม ยาว 12-14 นิ้ว งอนไปตามข้อศอกเพื่อสามารถสอดเข้าไปขัดตามท้องแขน ช่วยในการบังคับคมมีดขณะเลาะตอก ใช้จักตอกละเอียดและบาง มีน้ำหนักเบา ช่างมักจะใช้เป็นมีดประจำตัว
4. คีมไม้ ซึ่งทำด้วยไม้แข็งและเหนียว เช่น ไม้ชิงชัน แก่นไม้มะขาม ใช้ดึงเส้นใยที่มือไม่สามารถจับได้
5. เหล็กหมาด มี 2 ชนิด คือ ปลายแหลม และปลายแบน ลักษณะคล้าย ๆ เหล็กไขควง แต่เส้นเล็กกว่า และมีด้ามไม้จับขนาดเหมาะสมมือ
เหล็กหมาดปลายแหลม - ใช้สำหรับเจาะรูร้อยเส้นตอก หรือเส้นหวาย ทำด้วยเหล็กกล้าเป็นรูปเรียวแหลม ยาวประมาณ 3 นิ้ว ส่วนด้ามจะกลวง
เหล็กหมาดปลายแบน - ใช้สำหรับจัด หรือ แะ เข้าไประหว่างเส้นตอกที่สานไว้แล้ว ทำด้วยเหล็กกล้าเป็นรูปเรียว ยาวประมาณ 4 นิ้ว มีด้ามยาว 1 ฟุต
6. เลื่อย ทำด้วยแผ่นเหล็ก สังกะสี หรืออลูมิเนียม เจาะเป็นรูกลมขนาดต่าง ๆ ตามต้องการ ใช้สำหรับหวายที่จะนำมาลบความคม เหลาเป็นเส้น เพื่อให้เส้นสม่ำเสมอ สำหรับผูกและถัก

สำหรับงานจักสานจากผักตบชวาจะใช้เครื่องมือและอุปกรณ์เพิ่มเติม (กองอุตสาหกรรมในครอบครัว, 2541) ได้แก่

1. เครื่องรีดผักตบชวา ซึ่งประกอบด้วยลูกกลิ้งโลหะ ใช้สำหรับรีดผักตบชวาให้แบนเรียบ
2. ส้อมหัวเหล็ก ใช้สำหรับทุบ หรือ ตอกตะปูลงบนหุ่นไม้
3. เข็มใหญ่ และเล็ก ใช้สอดเส้นใย หรือเย็บทำผลิตภัณฑ์
4. กรรไกร ใช้ตัดแต่งขนาดของเส้นผักตบชวา ก่อนนำมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ
5. ตะปูเข็ม ใช้ตอกลงบนหุ่นไม้

6. ขวดฉีดน้ำ ก่อนทำผลิตภัณฑ์ทุกครั้งควรใช้น้ำฉีดหรือพรมเส้นผักตบชวา เพื่อให้เส้นผักตบชวาขึ้น และนุ่ม
7. หุ่นไม้ รูปแบบต่าง ๆ ใช้กำหนดขนาดและรูปแบบต่าง ๆ ของผลิตภัณฑ์ที่ทำ

2. เครื่องมือและอุปกรณ์ที่กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมพัฒนาขึ้น

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมได้พัฒนาเครื่องมือและอุปกรณ์ขึ้นเพื่อใช้ในงานจักสานโดยเฉพาะรวม 4 ประเภท

1. เครื่องจักตอกด้วยมือ ใช้เลียดตอกไม้ไผ่ให้มีความหนาบางตามต้องการ ไม้ไผ่ที่ใช้กับเครื่องมือนี้ต้องเป็นไม้ไผ่สดหรือไม้ไผ่แห้งที่แช่น้ำแล้วอย่างน้อย 2 วัน และหนา 5 มม. ตอกที่จักได้จะมีความหนา 0.5-2.5 มม. และกว้าง 3-35 มม.
2. เครื่องจักตอกแบบใช้มอเตอร์ไฟฟ้า ใช้เลียดตอกไม้ไผ่ให้มีขนาดหนาบาง เหมาะกับการนำตอกที่ได้ไปใช้ในงานสานหยาบ ๆ เช่น สานเชิง หลัว เสือลำแพน เป็นต้น สามารถเลาะข้อและจักไม้ซึ่งยาว 3 เมตร กว้างไม่เกิน 1 นิ้ว ได้ตอกบาง 1 มม.
3. เครื่องเลียดบาง ใช้เลียดตอกไม้ไผ่หรือวัสดุอื่น ๆ ให้หนาบางตามต้องการ เหมาะกับการใช้เลียดตอกในงานที่ละเอียดประณีตมากขึ้น ในขั้นต่อจากการใช้เครื่องจักตอกด้วยมือหรือ ใช้มอเตอร์ไฟฟ้า เพราะสามารถเลียดตอกไม้ไผ่ได้บางถึง 0.2 มม. และหน้าตอกกว้างได้ถึง 25 มม.
4. เครื่องเลียดด้วยมือ ใช้เลียดตอกไม้ไผ่หรือวัสดุอื่นให้มีขนาดกว้างแคบตามต้องการ สามารถเลียดตอกไม้ไผ่ได้กว้างถึง 11/16 นิ้ว (5 หุนครึ่ง) และสามารถปรับใช้เลียดบางได้แต่ต้องใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษ

กรรมวิธีการจักสาน

แม้ว่าเครื่องจักสานจะมีเส้นทางวิวัฒนาการอันยาวนาน แต่รูปแบบและกรรมวิธีการผลิตในปัจจุบันยังคงไม่แตกต่างจากในอดีตมากนัก มาโนช กงกะนันท์ (2477) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องเครื่องจักสานราชบุรี สรุปได้ว่ากรรมวิธีในการทำเครื่องจักสานนั้นยังคงเหมือนเดิม สำหรับกรรมวิธีในการจักสานนั้นโดยปกติมีการดำเนินการ 5 อย่าง คือ จัก ถัก เย็บ สาน และทอ

สำหรับงานที่ใช้ผักตบชวาจะเพิ่มกรรมวิธีอีก 3 ลักษณะ (กองอุตสาหกรรมในครอบครัว, 2541) ได้แก่ พัน ซึ่งประกอบด้วยการพันข้าม และการพันไขว้ ตีเกลียว และ ผูก เช่น การผูกเป็นรูปถุง หรือ ผูกเป็นรูปเปลยวน ซึ่งจะผูกตะแคงหรือตั้งก็ได้

ลายจักสาน

ลายจักสานนับเป็นส่วนสำคัญที่สุดส่วนหนึ่งของการขึ้นโครงสร้างผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน การเลือกใช้ลายจักสานใดขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของประโยชน์ใช้สอยเป็นสำคัญ เช่น อาจใช้ลายขัตรีธรรมดา

เพื่อให้เกิดความแข็งแรงทนทานและความสะดวกในการสาน หรือถ้าต้องการสานภาชนะที่มีตาต่างๆ เช่น ชะลอม เข่ง มักสานด้วยลายเฉลว เป็นต้น (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2525)

หลักเกณฑ์ในการแบ่งแม่ลายจักสาน

หลักเกณฑ์การแบ่งแม่ลายจักสาน สามารถทำได้หลายลักษณะตามแนวคิดของนักวิชาการ จากการศึกษารวบรวมข้อมูลของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2525) พบว่ามีการจำแนกหลักเกณฑ์ออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะที่ 1 จากการศึกษาวิจัยของ วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2524) ได้ใช้หลักเกณฑ์แบ่งแม่ลายจักสานเป็น 4 แม่ลาย คือ ลายขัด ลายทแยง ลายขด และลายอิสระ การแบ่งแม่ลายตามลักษณะนี้ พิจารณาจากการวางแนวเส้นตอกหรือวัสดุอื่นที่ใช้สานตามแนวต่าง ๆ เช่น แนวตั้ง แนวนอน และแนวทแยง

ลักษณะที่ 2 นิกร นุชเจริญผล (2525) ใช้หลักเกณฑ์แบ่งแม่ลายจักสานเป็น 10 แม่ลาย คือ ลายขัด ลายเฉลว ลายสอง ลายสาม ลายคุป ลายเวียนรัศมี ลายส้ม ลายไพล ลายกลม และลายเบ็ดเตล็ด

การแบ่งแม่ลายตามลักษณะนี้ แบ่งตามลักษณะวิธีการสาน และตามชื่อลายสานที่ปรากฏ เป็นลวดลายสำเร็จรูป และแบ่งการพัฒนาลายสานออกเป็น 3 ลักษณะ คือ ลายแม่บท ลายพัฒนา และลายประดิษฐ์

ลักษณะที่ 3 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2525) ใช้หลักเกณฑ์แบ่งลายจักสานเป็น 4 แม่ลาย คือ ลายขัด ลายเหลี่ยม (ลายเฉลว) ลายพระจันทร์ (ลายหัวส้ม) และลายกันหอย การแบ่งแม่ลายตามลักษณะนี้ ใช้หลักเกณฑ์ตามวิธีการสานขึ้นลายจักสานของเส้นตอก หรือวัสดุอื่นที่ใช้ในการสาน

การมัดหวาย

งานจักสานส่วนใหญ่จะเสร็จลงไม่ได้ถ้าขาดการมัดหวาย หรือถักหวาย ซึ่งเป็นการนำหวายเส้นเล็ก ๆ มาผูกให้ลายสานไม่หลุดออกจากกัน เพิ่มความคงทนแข็งแรงให้กับเครื่องจักสาน และตกแต่งงานสานให้มีคุณค่าเพิ่มขึ้น เช่น ตรงขอบปากของภาชนะ มุมกันของภาชนะ และหูของภาชนะ เป็นต้น ลายมัดหวายมีหลายลายด้วยกัน ได้แก่ มัดหวายเดี่ยว มัดหวายคู่ มัดสามหวาย มัดห้าหวาย ลายจูงนาง ลายกระดุก สันปลาช่อน และกวางเหลียวหลัง

การรมควัน

ภายหลังจากการจักสานเครื่องใช้ขึ้นได้เสร็จแล้ว ควรนำไปรมควัน ซึ่งเกิดจากการเผาไหม้ของฟางข้าวเพื่อให้เครื่องจักสานมีสีส้มสวยงามและมีกลิ่นหอมอ่อน ๆ และยังทำให้สีของไม้ไผ่กลายเป็นสีเดียวกันทั้งหมด (สีส้มอ่อนทั้งชิ้น)

ช่องทางการจัดจำหน่าย

จากการศึกษาของ ราชาวดี งามสง่า (2540) เกี่ยวกับอาชีพช่างจักสานในตำบลบางเจ้าฉ่า จ.อ่างทอง พบว่าช่องทางการจัดจำหน่ายเครื่องจักสาน ประกอบด้วย

1. พ่อค้ารวบรวม ซึ่งเป็นร้านค้าในหมู่บ้านจะรับสินค้าจากชาวบ้าน แล้วนำไปส่งต่อยังแหล่งรับซื้อต่าง ๆ
2. ติดต่อลูกค้าโดยตรง ซึ่งมีทั้งลูกค้าจาก อ.เมือง ต่างจังหวัด และกรุงเทพฯ สำหรับช่างที่มีฝีมือดีมากจะได้รับการส่งของผลงานในราคาสูง จนทำให้ปริมาณสินค้าไม่เพียงพอกับความต้องการตลาด
3. นักท่องเที่ยว โดยนำไปขายตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ภายในจังหวัด

ปัญหาเกี่ยวกับงานจักสาน

จากการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับงานจักสาน พบว่าในการพัฒนางานจักสานนั้นมีปัญหาอยู่หลายประเด็น ทั้งในด้านการผลิต การเงิน ภาวะเบี้ยบะของรัฐบาลและภาษีอากร การตลาด และการอนุรักษ์และส่งเสริมผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน (สาวิตรี เจริญพงศ์, 2537; ไชยวัฒน์ เปรมจิตต์ และคณะ, 2528; พยุร โมสิกรัตน์, 2535; กองอุตสาหกรรมในครอบครัว, 2528 และกองส่งเสริมหัตถกรรมไทย, 2537)

ปัญหาด้านการผลิต

1. การขาดแคลนวัตถุดิบ

- ไม้ไผ่ขาดแคลนในบางพื้นที่ เนื่องจากเมื่อผู้ผลิตนำมาใช้แล้ว ไม่มีการปลูกทดแทน
- หวายในไทยส่วนใหญ่ขึ้นในป่าสงวนและเป็นของป่าหวงห้าม ไม่สามารถตัดเป็นจำนวนมากได้ ทำให้หายขาดตลาด ต้องสั่งซื้อจากประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เวียดนาม อินโดนีเซีย ลาว และพม่า สำหรับได้หวาย ผิวหวาย ซึ่งมีสีนวลคุณภาพสูง และผ่านการกำจัดความชื้นแล้ว ต้องสั่งซื้อจาก อินโดนีเซีย และฮ่องกง
- ผักตบชวา เริ่มหายาก เนื่องจากบางหน่วยงานให้การส่งเสริม ในขณะที่บางหน่วยงานกำจัด
- ดันลาน ในปัจจุบันมีเหลืออยู่น้อยมาก ป่าลานที่นับว่าสมบูรณ์ที่สุดแห่งสุดท้าย คือ บ้านทับลาน บ้านขุนศรี บ้านบุพราหมณ์ บ้านวังมิด ต.บุพราหมณ์ อ.นาดี จ.ปราจีนบุรี ซึ่งอุทยานแห่งชาติทับลานนั้นเป็นเขตหวงห้ามและใบลานถูกกำหนดให้เป็นของป่าหวงห้าม
- ปอสา หายาก เพราะส่วนใหญ่ขึ้นในป่าสงวน ต้องสั่งซื้อจากประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ลาว พม่า
- กก ส่วนใหญ่ขึ้นเอง และบางส่วนชาวบ้านปลูกไว้เพื่อใช้ทำผลิตภัณฑ์ แต่มักประสบปัญหาโรคและแมลงทำให้เส้นกกมีคุณภาพต่ำ

2. การขาดแคลนแรงงานฝีมือ ช่างฝีมือเปลี่ยนไปประกอบอาชีพการใช้แรงงานเพิ่มขึ้น เนื่องจากได้ค่าจ้างแรงงานสูง

3. ปริมาณการผลิตไม่แน่นอน เนื่องจากวัตถุดิบขาดแคลนจึงทำให้ไม่สามารถวางแผนการผลิตได้เต็มที่
4. เทคโนโลยีการผลิต
 - เทคโนโลยีการผลิตไม่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน ช่างสานยังใช้เครื่องมือและวิธีการแบบดั้งเดิม ทำให้ทำงานได้ช้า งานบางชิ้นใช้เวลานานนับเดือนหรือหลายเดือน แต่ไม่สามารถตั้งราคาจำหน่ายให้คุ้มกับเวลาที่เสียไปได้ จึงไม่สามารถประกอบเป็นอาชีพหลักได้
 - เทคโนโลยีการผลิตเครื่องจักสานด้วยไบลาน
 - การย้อมสีไบลาน มักจะมีสีตก ไม่ได้สีตามที่ต้องการ
 - การเลียดไบลานทำได้ช้า เส้นลานไม่สม่ำเสมอ
 - การตัดทอนไบลาน มักมีเศษเหลือจำนวนมากและไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์
 - การเคลือบผิวผลิตภัณฑ์ ในปัจจุบันผู้ผลิตมักใช้แลคเกอร์ทาเคลือบผิว ทำให้เส้นลานกรอบ และผิวไบลานค่อนข้างแข็ง
 - ผู้ผลิตขาดความรู้เกี่ยวกับการกำจัดเชื้อราและมอด
5. ลักษณะของผลิตภัณฑ์มีแนวโน้มตามความต้องการตลาดทำให้เอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นเริ่มสูญหายไป

ปัญหาด้านการเงิน

ขาดแหล่งเงินทุนหมุนเวียน

ปัญหาด้านกฎระเบียบของรัฐและภาษีอากร

1. ด้านภาษีการนำเข้าหวายจากต่างประเทศ
2. ด้านการตัดหวายซึ่งเป็นของป่าหวงห้าม และกำหนดจำนวนการมีไว้ในครอบครอง
3. ด้านการนำออกของป่าหวงห้าม
4. ภาษีอากรตาซัง ซึ่งเริ่มใช้ในปี 2537
5. พรบ. ปิดป่า ทำให้ไม้ไผ่ขาดแคลน เพราะไม้ไผ่ที่ปลูกเองมีคุณภาพด้อยกว่าไม้ไผ่จากป่า

ปัญหาด้านการตลาด

1. การพึ่งพาพ่อค้าคนกลางซึ่งเข้ามารับซื้อในหมู่บ้าน นำไปสู่ปัญหาการกดราคา
2. การขยายตลาดไปสู่ตลาดบนทำได้ยาก
3. คู่แข่งส่งออกเครื่องจักสานมีหลายประเทศ เช่น จีน และฟิลิปปินส์ โดยเฉพาะจีนนั้นได้เปรียบไทยในด้านค่าจ้างแรงงาน
4. ราคาจำหน่าย งานบางชิ้นใช้เวลาผลิตนานแต่ตั้งราคาขายได้ไม่สูง เช่น งานจักสานไม้ไผ่ ส่วนงานบางชิ้นใช้ฝีมือชั้นเลิศและถมทอง เช่น กระเป๋าย่านลิเภา จะตั้งราคาได้สูง

แต่ไม่สนใจให้คนซื้อ ช่างส่วนใหญ่จึงหันไปผลิตสินค้าที่ทำได้ง่าย ใช้เวลาน้อย เช่น กำไลข้อมือ

5. ข้อจำกัดในการใช้สอย เครื่องจักสานฝีมือสูงของไทยเน้นความงามและหรูหรา เช่น เครื่องสานย่านลิเภา เครื่องสานลายচিত และเครื่องสานยกดอก ซึ่งเหมาะแก่การใช้งานในบางโอกาส การแต่งกายที่มีเอกลักษณ์ไทย และใช้ในสังคมชั้นสูงหรือผู้มีรายได้ดี
6. ผลิตรภัณฑ์จากไผ่สานที่มีขายในท้องตลาดปัจจุบัน บางอย่างขาดการออกแบบที่ดี และมักมีรูปแบบซ้ำ ๆ อีกทั้งมีปัญหาคาการบรรจุหีบห่อ และการขนส่งด้วย
7. ขาดข้อมูลข่าวสารด้านการตลาดที่ต่อเนื่อง

ปัญหาด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน

เนื่องจากสภาพแวดล้อมของสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต การผลิตเครื่องจักสานบางชนิดจึงลดลง เช่น หนังสื่อไผ่สาน ตาลปัตรไผ่สาน และไม่มีการผลิตเพื่อประโยชน์ใช้สอยดังเคยทำในอดีต เช่น หางอวน อีกทั้งขาดการแนะนำส่งเสริมให้นำเครื่องจักสานแบบดั้งเดิมที่ควรอนุรักษ์มาพัฒนาปรับปรุงผลิตใหม่เพื่อจำหน่าย ส่วนผลิตภัณฑ์ในสมัยใหม่มักขาดความประณีตสวยงาม ไม่ได้มาตรฐาน นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์พื้นบ้านโบราณมักขาดการอนุรักษ์ เช่น คัมภีร์โบราณของวัดเก่า ๆ ในภาคเหนือ

บทที่ 2

ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน

2.1 สภาพทางภูมิศาสตร์

2.1.1 สภาพทางกายภาพ

บ้านก่อขาว ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่หมู่ที่ 11 ตำบลทุ่งกล้วย กิ่งอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพิจิตร ตัวหมู่บ้านตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการกิ่งอำเภอกุฉินารายณ์ เป็นระยะทาง 11 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากตัวจังหวัดพิจิตรเป็นระยะทาง 92 กิโลเมตร โดยมีเส้นทางคมนาคมจากตัวเมืองจังหวัดพิจิตร ไปตามเส้นทางสายพิจิตร-เชียงใหม่ บนเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1021 จากนั้นเลี้ยวไปตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1091 อีกประมาณ 8 กิโลเมตร จะถึงที่ตั้งของหมู่บ้านก่อขาว โดยมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ มีอาณาเขตติดต่อกับ หมู่ที่ 5 บ้านทุ่งกล้วย ตำบลทุ่งกล้วย

ทิศใต้ มีอาณาเขตติดต่อกับ หมู่ที่ 1 บ้านก่อน้อย ตำบลทุ่งกล้วย

ทิศตะวันออก มีอาณาเขตติดต่อกับ หมู่ที่ 3 บ้านทุ่งกวาว ตำบลทุ่งกล้วย

ทิศตะวันตก มีอาณาเขตติดต่อกับ หมู่ที่ 2 บ้านบ้านก่อหลวง ตำบลทุ่งกล้วย

ลักษณะหมู่บ้านแบ่งออกเป็น 6 คุ้ม มีลักษณะทางกายภาพเป็นพื้นที่ราบ มีจำนวนพื้นที่ทั้งหมด 350 ไร่ แบ่งการใช้พื้นที่เป็นพื้นที่นาจำนวนร้อยละ 43 พื้นที่บ้านร้อยละ 39 และพื้นที่สวนอีกร้อยละ 18

2.1.2 สาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวก

ในหมู่บ้านมีสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ชาวบ้านในหมู่บ้าน โดยมีรายละเอียดดังนี้

การคมนาคม เส้นทางคมนาคมติดต่อกับชุมชนอื่น ๆ ภายในตำบลเดียวกัน เส้นทางหลักมี 1 สาย คือ ถนนสายสบบง-ทุ่งกล้วย มีลักษณะเป็นถนนลาดยาง

น้ำกินน้ำใช้ แหล่งน้ำอุปโภคบริโภคในหมู่บ้าน แบ่งออกได้ดังนี้คือ น้ำสำหรับบริโภค จะเป็นบ่อน้ำตื้น ส่วนน้ำใช้สำหรับอุปโภคและใช้ในการเกษตร จะใช้น้ำคลอง แต่หมู่บ้านยังไม่มีน้ำประปา

ไฟฟ้า ชาวบ้านในหมู่บ้านมีไฟฟ้าใช้จำนวน 163 ครัวเรือน

การโทรคมนาคม ชาวบ้านมีโทรศัพท์ใช้จำนวน 50 ครัวเรือน นอกจากนี้ยังมีโทรศัพท์สาธารณะในหมู่บ้านจำนวน 2 แห่ง

สถานพยาบาล เมื่อเกิดการเจ็บป่วย ชาวบ้านมักจะใช้บริการจากสถานีอนามัยที่ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ตำบลทุ่งกล้วย ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากหมู่บ้าน 1.5 กิโลเมตร และอนามัยตำบลสบบง ซึ่งห่างจากตัวหมู่บ้านเป็นระยะทางประมาณ 7 กิโลเมตร

โรงเรียน ในหมู่บ้านมีโรงเรียนบ้านก้อขาวที่เปิดสอนในระดับประถมศึกษา ซึ่งเด็กในหมู่บ้านจะเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้ ส่วนในระดับมัธยมศึกษาจะนิยมไปเรียนที่โรงเรียนเชิงคำวิทยาคมและโรงเรียนภูซางวิทยาคม

สถาบันการเงิน ที่ตั้งอยู่ใกล้หมู่บ้านมากที่สุด และเป็นแหล่งเงินกู้ที่สำคัญของประชาชนในหมู่บ้าน ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ตำบลสบง ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากตัวหมู่บ้านเป็นระยะทางประมาณ 7 กิโลเมตร

สถานที่ราชการ นอกจากโรงเรียนบ้านก้อขาวแล้ว ในหมู่บ้านยังไม่มีสถานที่ราชการอื่นอีก

ร้านค้า รวมตลาด, ปัม (สถาบันบริการน้ำมันขนาดเล็ก)

ร้านค้า ในหมู่บ้านมีร้านค้าจำนวนทั้งหมด 8 ร้าน โดยแบ่งเป็นร้านขายของชำจำนวน 6 ร้าน ร้านอาหารจำนวน 1 ร้าน และร้านขายสารเคมีการเกษตรจำนวน 1 ร้าน แหล่งจับจ่ายใช้สอยของคนในหมู่บ้านก็คือ ตลาดนัดชุมชนซึ่งจะจัดทุกวันอังคาร และร้านค้าในหมู่บ้านนั่นเอง

โรงสี ในหมู่บ้านมีโรงสี ซึ่งเป็นโรงสีขนาดเล็กจำนวน 5 โรงด้วยกัน

ปั้มน้ำมัน ในหมู่บ้านมีปั้มน้ำมันขนาดเล็กที่เรียกว่า “ปั้มหลอด” จำนวน 2 ปั้ม

2.2 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

แต่เดิมหมู่บ้านก้อขาว ตั้งอยู่บนพื้นที่หมู่ที่ 2 บ้านก้อหลวง และได้แยกตัวออกจากหมู่บ้านก้อหลวง เมื่อปี 2536 ได้ตั้งชื่อหมู่บ้านใหม่ตามชื่อของวัด ชื่อหมู่บ้านก้อขาว หมู่ที่ 11 มาจนถึงปัจจุบัน

2.3 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ

2.3.1 สภาพทางสังคม

ประชากรในหมู่บ้านนาคามีจำนวน 163 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งหมด 652 คน แบ่งเป็นประชากรชาย 318 คน และประชากรหญิง 334 คน โดยมีขนาดครัวเรือนเฉลี่ย 4 คนต่อครัวเรือน หากพิจารณาช่วงอายุของประชากร จะพบว่า ประชากรส่วนใหญ่ของหมู่บ้านคิดเป็นร้อยละ 45 ของประชากรทั้งหมด มีอายุอยู่ในช่วง 14 – 19 ปี ถัดลงไปจะมีอายุอยู่ในช่วง 20 – 44 ปี และช่วงอายุ 44 – 60 ปี ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 38 และร้อยละ 9 ของประชากรทั้งหมด ตามลำดับ ซึ่งรายละเอียดดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 ช่วงอายุของประชากรในหมู่บ้านก้อขาว

ช่วงอายุ	สัดส่วน (ร้อยละ)
≤ 13 ปี	3
14 – 19 ปี	45
20 – 44 ปี	38
45 – 60 ปี	9
60 ปีขึ้นไป	5

ที่มา : จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน หมู่บ้านก้อขาว ต.ทุ่งกล้วย กิ่งอ.ภูซาง จ.พะเยา

ระดับการศึกษาของประชากรในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่จะมีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ซึ่งคิดเป็น ร้อยละ 81.4 ของประชากรทั้งหมดในหมู่บ้าน รองลงมาจะมีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 8 และ ร้อยละ 4.5 นอกจากนี้ยังมีประชากรที่ไม่ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือไม่รู้หนังสือ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 1.5 ของจำนวนประชากรทั้งหมด รายละเอียดดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 ระดับการศึกษาของประชากรในหมู่บ้านก้อขาว

ระดับการศึกษาสูงสุดของประชากร	สัดส่วน (ร้อยละ)
ไม่ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	1.5
ประถมศึกษา (ป.1 – ป.6)	81.4
มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1 – ม.3)	4.5
มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4 – ม.6)	8
ปวช.	-
ปวส.	0.8
ปริญญาตรี	3
ปริญญาโท	0.8

ที่มา : จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน หมู่บ้านก้อขาว ต.ทุ่งกล้วย กิ่งอ.อุซาง จ.พะเยา

หมู่บ้านก้อขาวมีการรวมกลุ่มอยู่หลายกลุ่ม มีทั้งการรวมกลุ่มทางสังคม และการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ โดยได้รับการช่วยเหลือและสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐ ตัวอย่างกลุ่มที่สำคัญ ๆ ของหมู่บ้าน ได้แก่ กลุ่มจักสานหญ้าแฝก กลุ่มออมทรัพย์ และกลุ่มเกษตรกร เป็นต้น โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 การรวมกลุ่มของหมู่บ้านก้อขาว

กลุ่ม	ปีที่ก่อตั้ง	บทบาท/หน้าที่ต่อชุมชน
กลุ่มออมทรัพย์ (แม่บ้าน)	2528	ช่วยเหลือกิจกรรมในชุมชน
กลุ่มดอกไม้แห้ง	2532	เป็นรายได้เสริมให้กับชาวบ้าน
กลุ่มเกษตรกร	2542	ช่วยเหลือกิจกรรมในชุมชน
กลุ่มกระดาสา (ผู้สูงอายุ)	2543	เป็นรายได้เสริมให้กับสมาชิก
กลุ่มจักสานหญ้าแฝก	2544	เป็นรายได้เสริมให้กับสมาชิก
กลุ่มข้าวกล้อง	2544	เป็นรายได้เสริมให้กับสมาชิก

ที่มา : จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน หมู่บ้านก้อขาว ต.ทุ่งกล้วย กิ่งอ.อุซาง จ.พะเยา

2.3.2 สภาพทางเศรษฐกิจ

ประชากรในหมู่บ้านก้อขาว ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา จำนวน 100 ครัวเรือน รองลงไปเป็นอาชีพรับจ้างทั่วไป และการทำสวน จำนวน 53 ครัวเรือน และ 37 ครัวเรือน ตามลำดับ ส่วนงานหัตถกรรมนั้น ชาวบ้านก้อขาวทำงานหัตถกรรมประเภทการจักสานหญ้าแฝก การทำกระดาดสา การจักสานไม้ไผ่ และการตีเหล็ก รวมเป็น 24 ครัวเรือน ส่วนประชากรที่ว่างงานในหมู่บ้านคิดเป็นร้อยละ 2 ของประชากรในหมู่บ้าน โดยรายละเอียดของสัดส่วนการประกอบอาชีพของประชากรในหมู่บ้านก้อขาวแสดงได้ดังตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 สัดส่วนการประกอบอาชีพของประชากรในหมู่บ้านก้อขาว

งาน/อาชีพ	จำนวน (ครัวเรือน)	อายุ	ช่วงเดือนที่ทำ	หน่วยงานที่สนับสนุน
อาชีพหลัก ทำนา	100	20-60 ปี	มิ.ย – ธ.ค	สำนักงานเกษตรอำเภอ ร.ก.ส เทศบาลตำบลสบง
อาชีพรอง รับจ้าง	53	20-60 ปี	ตลอดปี	-
ปลูกสัตว์	20	20-60 ปี	ตลอดปี	ปศุสัตว์อำเภอ
ค้าขาย	4	-	ตลอดปี	-
ทำสวน	37	20-60 ปี	ตลอดปี	-
งานหัตถกรรม หัตถกรรม	24	20-60 ปี	ตลอดปี	สหกรณ์นิคม จำกัด (อำเภอเขียงคำ)
ประชากรว่างงาน	15 คน	-	-	-

หมายเหตุ : - คนว่างงาน 15 คน คิดเป็น 2%

- ประชากรในหมู่บ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพมากกว่า 1 อย่าง

ที่มา : จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน หมู่บ้านก้อขาว ต.ทุ่งกล้วย กิ่งอ.ภูซาง จ.พะเยา

รายได้ของประชากรในหมู่บ้าน สามารถแบ่งตามระดับรายได้ ดังนี้

ตารางที่ 2.5 รายได้ของประชากรในหมู่บ้านก่อขาว

รายได้ (บาท)	จำนวน (ครัวเรือน)
ต่ำกว่า 10,000	5
10,000 - 19,999	11
20,000 - 29,999	29
30,000 - 39,999	31
40,000 - 99,999	35
10,0000 - 49,9999	21
500,000 ขึ้นไป	7
ไม่ทราบรายได้	24

ที่มา : จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน หมู่บ้านก่อขาว ต.ทุ่งกล้วย อ.กุฉินารายณ์ จ.พะเยา

ในส่วนของค่าแรงขั้นต่ำในหมู่บ้าน แบ่งเป็นค่าจ้างจากการรับจ้างทั่วไป มีการให้ค่าตอบแทนการทำงานเท่ากันคือ 120 บาท/วัน ทั้งแรงงานหญิงและแรงงานชาย

ประชากรในหมู่บ้านก่อขาว มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง 143 ครัวเรือน โดยเฉลี่ยครัวเรือนละ 5 ไร่ และมี 20 ครัวเรือนที่ต้องเช่าพื้นที่ของผู้อื่น โดยรวมมีพื้นที่เช่าทั้งหมดประมาณ 100 ไร่

2.4 ทูทางสังคมและภูมิปัญญาชาวบ้านของประชากรในหมู่บ้าน

ชาวบ้านในหมู่บ้านก่อขาว ในอดีตมีพื้นฐานทางด้านการจักสานไม้ไผ่มา ก่อน ซึ่งก็จะนิยมจักสานไม้ไผ่ขึ้นเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในครัวเรือน ส่วนการจักสานหญ้าแฝกนั้น ชาวบ้านไม่ได้มีพื้นฐานมาก่อนแต่อย่างใด แต่ได้รับการอบรมจากสหกรณ์นิคม และศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม ซึ่งงานหัตถกรรมต่าง ๆ ก่อให้เกิดช่างฝีมือในหมู่บ้านขึ้น คือ

1. นางลำดวน	ธนะ	อายุ 45 ปี	ประสบการณ์	3 ปี
2. นายลือ	จำคำ	อายุ 75 ปี	ประสบการณ์	10 ปี
3. นางน้อย	ศิริพร	อายุ 80 ปี	ประสบการณ์	50 ปี

นอกจากนี้ยังมีบุคคลที่ชาวบ้านให้ความนับถือ ซึ่งได้สร้างประโยชน์ให้กับหมู่บ้านและชุมชนเป็นอย่างมาก คือ นายสมชัย วงศ์ประเสริฐ ผู้ใหญ่บ้านก่อขาว นายปัญญา สมสมชัย มัคทายคของวัด นายลือ จำคำ ประธานกลุ่มผู้สูงอายุของหมู่บ้านและของตำบล นายคำปัน ธรรมโม หัวหน้ากลุ่มดนตรีพื้นเมือง

สถานที่ที่ชาวบ้านเคารพนับถือและเป็นศูนย์กลางในการยึดเหนี่ยวจิตใจที่สำคัญของหมู่บ้าน คือ วัดก่อขาว ซึ่งเป็นวัดที่เก่าแก่อายุกว่า 200 ปี

ชาวบ้านหมู่บ้านก้อชาวยังคงยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีตามแบบพุทธศาสนิกชนอย่างเคร่งครัด มีการร่วมทำกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ เช่น ประเพณีการแห่ประทีปในวันลอยกระทง การจัดผ้าป่าร่วม และประเพณีรดน้ำดำหัวในวันสงกรานต์ เป็นต้น และยังมีความเชื่อทางศาสนาและเชื่อถือในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ภูตผีปิศาจ เช่น เชื่อในเรื่องผีปู้ย่า ผีหม้อหนึ่ง ซึ่งเป็นพิธีกรรมในการทำนายเหตุการณ์ในอนาคต โดยผู้ที่มีอาคมในหมู่บ้าน เป็นต้น

2.5 ความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

หมู่บ้านก้อชาวได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานของภาครัฐ ซึ่งหน่วยงานหลักได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอ เข้ามาช่วยแนะนำในด้านการเกษตร สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ เข้ามาฉีดวัคซีนให้กับสัตว์เลี้ยงของชาวบ้าน และสหกรณ์นิคม เข้ามาช่วยเหลือกลุ่มจักสานหญ้าแฝกในหมู่บ้าน เป็นต้น รายละเอียดความช่วยเหลือแสดงได้ดังตารางที่ 2.6

ตารางที่ 2.6 ความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

หน่วยงาน	ความช่วยเหลือที่ได้รับ	ความถี่
1. สำนักงานเกษตรกิ่งอำเภอ ภูซาง	แนะนำด้านการเกษตร ได้แก่ การปลูกพืช	10 ครั้ง/ปี
2. ปศุสัตว์อำเภอ	ฉีดวัคซีนให้กับสัตว์เลี้ยง	2 ครั้ง/ปี
3. มูลนิธิฟื้นฟูชนบท	ช่วยเหลือผู้ที่ติดเชื่อเอดส์ในหมู่บ้าน	ช่วงปี 2538 - 2544
4. สหกรณ์นิคมอำเภอเชียงคำ จำกัด	ช่วยเหลือกลุ่มจักสานหญ้าแฝก ทั้งในด้านการจัดหา ปัจจัยการผลิตและการตลาด	เดือนละ 1 ครั้ง 2 - 3 ครั้ง/ปี

ที่มา : จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน หมู่บ้านก้อชาว ต.ทุ่งกล้วย กิ่งอ.ภูซาง จ.พะเยา

2.6 การเปลี่ยนแปลงของหมู่บ้านและสภาพปัญหา

2.6.1 การเปลี่ยนแปลงของหมู่บ้าน

ในปัจจุบัน โดยภาพรวมของหมู่บ้านก้อชาว มีการพัฒนาที่ดีขึ้น ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น วัฒนธรรมประเพณียังคงถูกรักษาไว้ได้ดี การรวมกลุ่มต่างๆ ทั้งกลุ่มทางเศรษฐกิจ และกลุ่มทางสังคม ช่วยลดปัญหาความยากจนให้กับคนในชุมชนได้ส่วนหนึ่ง

2.6.2 สภาพปัญหาและการแก้ไข

ถึงแม้ว่าหมู่บ้านก้อชาว จะมีการพัฒนาไปในทางที่เจริญขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม หมู่บ้านก็ยังคงประสบปัญหาอยู่หลายด้าน ดังนี้

ปัญหาและการแก้ไขด้านเศรษฐกิจ แยกได้ดังนี้

- ปัญหาผลผลิตตกต่ำ ซึ่งจะเห็นได้ว่า ประชากรส่วนใหญ่ของหมู่บ้านก้อชาวประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก ทำให้ปัญหาที่พบก็คือปัญหาผลผลิตข้าวตกต่ำ และขายไม่ได้ราคา

- ปัญหาการว่างงาน ในช่วงที่ว่างจากฤดูทำนา ทำให้ชาวบ้านขาดรายได้
- ปัญหาการไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ทำให้ต้องเช่าที่ดินในการประกอบอาชีพ
- ปัญหานี้สินที่เพิ่มขึ้น และค่าครองชีพที่สูงขึ้น

ปัญหาและการแก้ไขด้านสังคม

ปัญหาสังคมที่พบในหมู่บ้านก้อขาว คือ ประชากรในหมู่บ้านก้อขาวเสียชีวิตเนื่องจากโรคเอดส์เป็นจำนวนมาก ถึงแม้จะมีการรณรงค์อย่างจริงจังและได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการก็ตาม

ปัญหาและการแก้ไขด้านสิ่งแวดล้อม

ในด้านสิ่งแวดล้อม สาเหตุของมลภาวะที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ไม่ได้เกิดจากชาวบ้านในหมู่บ้าน แต่เป็นปัญหาที่ได้รับผลกระทบมาจากหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ทางด้านเหนือของแม่น้ำที่ไหลผ่านหมู่บ้านก้อขาว ซึ่งได้ทำการเลี้ยงปลาและทำให้น้ำเสีย และส่งกลิ่นเหม็น

2.7 ศักยภาพการพัฒนาของหมู่บ้าน

หมู่บ้านมีอาชีพหัตถกรรมอยู่หลายด้าน ทั้งการจักสานหญ้าแฝก การจักสานไม้ไผ่ การทำกระดาษสา รวมถึงการตีเหล็ก ซึ่งอาชีพเหล่านี้สามารถส่งเสริมเพื่อให้เป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับชาวบ้านได้อย่างดี อีกทั้งยังส่งเสริมและอนุรักษ์งานหัตถกรรมให้คงอยู่ต่อไป

หลังจากที่หมู่บ้านได้เข้าร่วมโครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้มีการทำแผนงานในการจัดการบริหารเงินทุน โดยแต่งตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านจำนวน 15 คน ซึ่งมีการแบ่งหน้าที่ในการดำเนินงานและปล่อยกู้ให้กับชาวบ้าน โดยจะมีการรวมกลุ่มกัน 2 -3 คน วงเงินกู้ไม่เกิน 20,000 บาท ดอกเบี้ยร้อยละ 6 บาท/ปี และให้ชำระคืนภายใน 1 ปี

กองทุนหมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้น ทำให้ชาวบ้านมีโอกาสที่จะกู้เงินไปลงทุนในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ในชุมชนได้ยิ่งขึ้น และช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของชาวบ้านในหมู่บ้านก้อขาวให้ดีขึ้น

จากการสัมภาษณ์ ผู้นำหมู่บ้านได้ให้ความเห็นว่า ถึงแม้ว่าในขณะนี้หมู่บ้านยังไม่มีแผนในการพัฒนาหมู่บ้านที่แน่ชัด แต่หมู่บ้านก็มีแนวทางที่จะส่งเสริมทางด้านสาธารณสุขและการพัฒนากลุ่มอาชีพเพื่อส่งเสริมให้เกิดรายได้ และยังได้ให้ความสำคัญกับการศึกษา โดยเห็นว่าการศึกษจะทำให้สามารถพัฒนาในด้านอื่น ๆ ได้ง่าย

บทที่ 3

ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มฯ

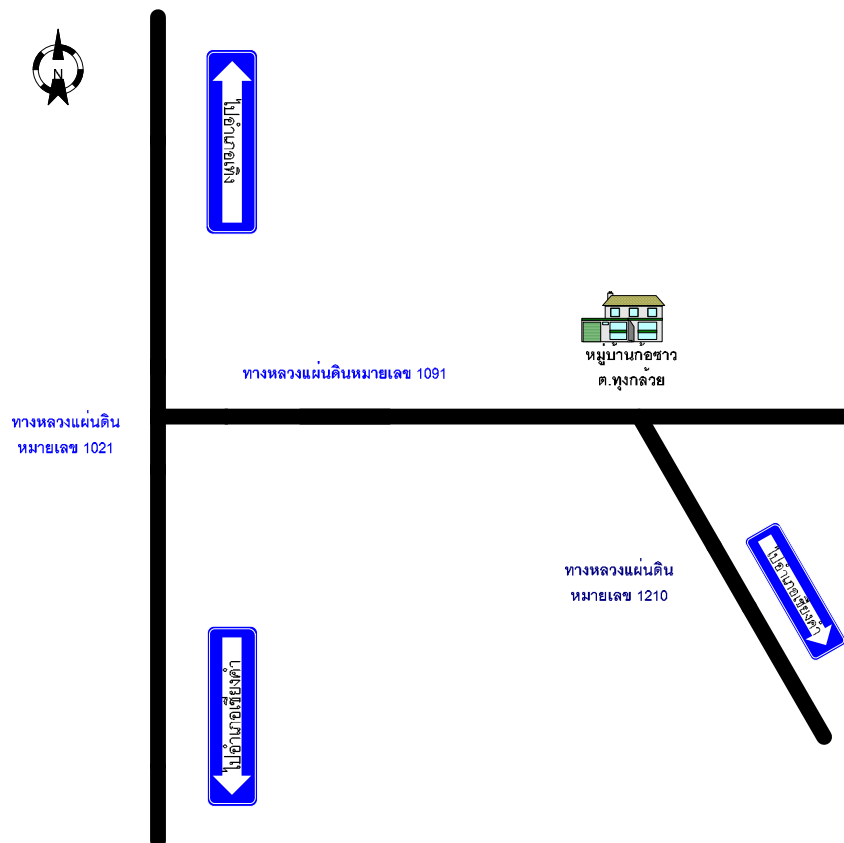
3.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มฯ

3.1.1 ชื่อสถานประกอบการ : กลุ่มจักสานหญ้าแฝกบ้านก้อขาว

3.1.2 สถานที่ตั้ง

กลุ่มจักสานหญ้าแฝกบ้านก้อขาว (กลุ่มฯ)บ้านก้อขาว ตั้งอยู่ที่ ตำบลทุ่งกล้วย กิ่งอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา โทรศัพท์ 0-5445-5035

การเดินทางจากตัวเมืองจังหวัดพะเยาไปยังที่ตั้งกลุ่มฯ ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 1021 (พะเยา – เชียงคำ) จากนั้นเลี้ยวไปตามทางหลวงหมายเลข 1091 ประมาณ 8 กิโลเมตร จะถึงที่ตั้งของหมู่บ้านก้อขาว

แผนภาพที่ 3.1 ที่ตั้งของสถานประกอบการ

3.1.3 ผู้นำคนสำคัญของกลุ่มฯ

กลุ่ม ฯ มีผู้นำที่มีบทบาทสำคัญต่อกลุ่ม ฯ ได้แก่ นางสาวสมคิด บัณนา ซึ่งเป็นคนในหมู่บ้านก้อหลวง ก่อนที่จะแยกตัวออกมาเป็นหมู่บ้านก้อขาว ปัจจุบันอายุ 50 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 เดิมมีอาชีพทำนา ปัจจุบันมีอาชีพทำเส้นขนมจีนขายเป็นอาชีพหลัก และจักสานหญ้าแฝกเป็นอาชีพเสริม นางสาวสมคิดได้แต่งงานกับนายสมหมาย บัณนา อายุ 53 ปี จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ในด้านการทำนา นายสมหมายได้ช่วยงานในการทำตัวขนมจีนขายร่วมกับนางสมคิด และมีบุตรด้วยกัน 1 คน คือ นายเอกพันธ์ บัณนา อายุ 22 ปี ปัจจุบันกำลังศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ที่สถาบันราชภัฏเชียงราย แต่ในด้านการมีส่วนร่วมในกลุ่มฯ ทั้งสามีและบุตรชายของนางสมคิด ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในกลุ่มฯ แต่อย่างใด

นางสมคิดได้เข้าร่วมอบรมการจักสานหญ้าแฝก ที่ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมได้จัดขึ้นในปี 2542 หลังจากนั้น ก็ได้นำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมมาจัดทำ และในปี 2544 ก็ได้ร่วมฝึกสอนให้กับชาวบ้านในหมู่บ้านที่สนใจ และมีการจัดตั้งกลุ่ม ฯ ขึ้นในวันที่ 3 ตุลาคม 2544 นางสาวสมคิดได้รับความไว้วางใจจากสมาชิกแต่งตั้งให้เป็นประธานกลุ่ม ฯ จนถึงปัจจุบัน

3.2 ประวัติความเป็นมาและพัฒนาการของกลุ่มฯ

หมู่บ้านก้อขาวแต่เดิมไม่ได้มีการจักสานหญ้าแฝกแต่อย่างใด กิจกรรมที่ชาวบ้านทำ ได้แก่ กิจกรรมข้าวซ้อมมือ และงานจักสานประเภทไม้ไผ่ เป็นต้น การจักสานหญ้าแฝก เริ่มตั้งแต่ในปี 2538 โดยสหกรณ์นิคมอำเภอเชียงคำ จำกัด จังหวัดพะเยา ได้ทำการจัดฝึกอบรมการจักสานหญ้าแฝกขึ้นในตำบลทุ่งกล้วย และได้รับความสนใจจากหมู่บ้านต่าง ๆ ในหมู่บ้านก้อขาวมีคุณลำดอน ฐานะ ซึ่งปัจจุบันเป็นคณะกรรมการของกลุ่ม ฯ ไปรับการอบรมแต่เพียงผู้เดียว หลังจากนั้น ได้นำความรู้ที่ได้มาจัดทำ และจักสานหญ้าแฝกจำหน่าย ในปี 2542 ศูนย์ส่งเสริมฯ ได้จัดอบรมการจักสานหญ้าแฝกระยะเวลา 15 วัน ซึ่งมีผู้เข้ารับการอบรมทั้งสิ้น 37 คน เป็นสมาชิกจากบ้านก้อขาวจำนวน 7 คน ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 1 ได้จัดอบรมการจักสานหญ้าแฝกขึ้นระยะเวลาการอบรม 15 วัน ซึ่งก็มีสมาชิกในหมู่บ้านจำนวน 7 ราย ร่วมกับสมาชิกจากหลายหมู่บ้านเข้าร่วมอบรม รวมมีผู้เข้าอบรมทั้งหมด 37 คน หลังจากการอบรมในครั้งนั้น สมาชิกจากหมู่บ้านก้อขาวร่วมกับสมาชิกจากหมู่บ้านต่าง ๆ ที่เข้าอบรม ก็ได้รวมกลุ่มกัน โดยการนำของสหกรณ์นิคมอำเภอเชียงคำ จำกัด ซึ่งได้มีการจักสานหญ้าแฝกจัดจำหน่ายผ่านทางสหกรณ์นิคม โดยสมาชิกจะจักสานและนำมาฝากขายกับทางสหกรณ์นิคม แต่ภายหลังประสบปัญหาสมาชิกไม่ได้รับผลตอบแทนจากการฝากขาย และของที่นำไปฝากขายก็สูญหายไป สมาชิกจากหมู่บ้านก้อขาว ก็ได้แยกตัวออกมาในปี 2544

หลังจากที่ได้แยกตัวออกมา ในปี 2544 สมาชิกที่ได้ไปอบรมการจักสานหญ้าแฝกกับศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 1 ได้ทำการจัดสอนการจักสานหญ้าแฝกให้กับชาวบ้านในหมู่บ้าน ซึ่งก็ได้รับความสนใจจากชาวบ้านเป็นอย่างดี หลังจากนั้นได้รับเงินสนับสนุนการผลิตกระดาษสาจากประเทศออสเตรเลีย (ZIP) เพื่อเป็นเงินจัดตั้งกลุ่มฯ เป็นจำนวนเงิน 10,000 บาท ซึ่งกลุ่มฯ ได้นำไปใช้ในการจัดฝึกอบรมการจักสานหญ้าแฝกในหมู่บ้าน และในวันที่ 3 ตุลาคม 2544 ก็ได้มีการจัดตั้งกลุ่มจักสานหญ้าแฝกบ้านก้อขาวขึ้น โดยมีสมาชิกทั้งหมด 33 คน และได้แต่งตั้งนางสมคิด บัณนา ขึ้นเป็นประธานกลุ่มฯ โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มฯ คือ เพื่อให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มเติมจากการทำนาซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนในหมู่บ้าน

การดำเนินงานหลังจากที่ได้จัดตั้งกลุ่มฯ ถึงแม้ว่าจะได้แยกตัวออกจากการฝากขายกับทางสหกรณ์นิคม แต่กลุ่มฯ ก็ยังได้รับความช่วยเหลือจากสหกรณ์นิคม ในด้านการจัดหาลูกค้า และจัดรถเพื่อส่งไปตัดหญ้าแฝก ซึ่งเป็นวัตถุดิบหลักในการผลิต และในปัจจุบัน กลุ่มฯ ก็ยังคงได้รับความช่วยเหลือจากสหกรณ์นิคมอยู่สม่ำเสมอ

3.3 บทบาทของกลุ่มฯ ต่อชุมชน

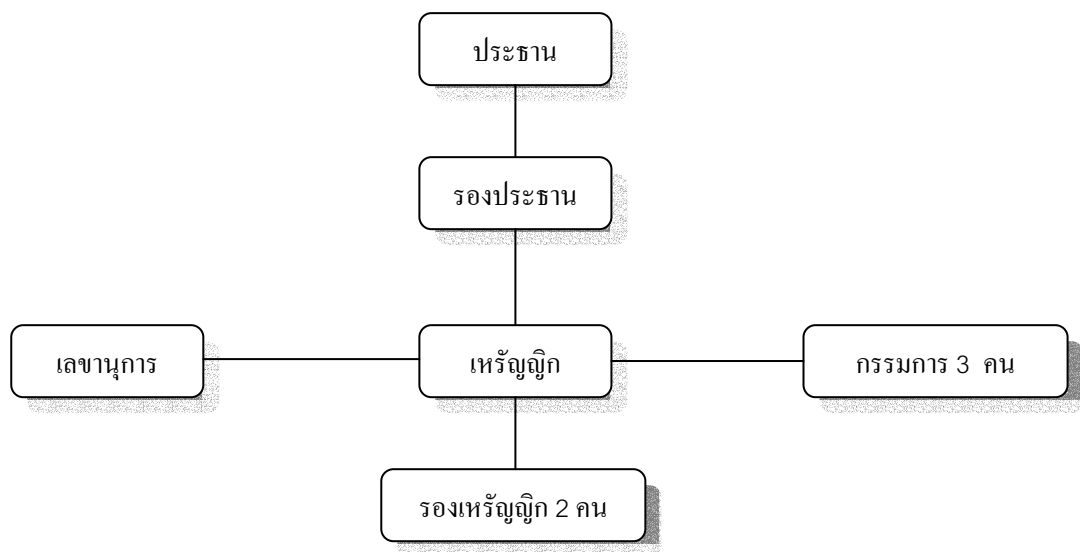
ถึงแม้ว่ากลุ่มฯ จะรวมตัวกันได้ไม่นาน แต่ในภาพรวมแล้ว ก็เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิกได้ทางหนึ่ง และถือได้ว่าเป็นกิจกรรมทางเลือกหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมและอนุรักษ์งานหัตถกรรมจักสานให้คงอยู่ต่อไป

ในส่วนกิจกรรมด้านชุมชน เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่มฯ เป็นสมาชิกของกลุ่มอื่น ๆ ในหมู่บ้าน และในกลุ่มต่าง ๆ จะมีการช่วยเหลือกันในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีหรือที่จัดขึ้นในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

3.4 การจัดการองค์กรและการบริหารงานของกลุ่มฯ

3.4.1 การบริหารและการจัดการองค์กรของกลุ่มฯ

กลุ่มฯ ได้มีการจัดตั้งขึ้นในวันที่ 3 ตุลาคม 2544 มีสมาชิกด้วยกันทั้งหมด 33 คน เป็นการจัดตั้งกลุ่มฯ อย่างไม่เป็นทางการ มีการคัดเลือกคณะกรรมการบริหารงานออกเป็นตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้

แผนภาพที่ 3.2 โครงสร้างองค์กร

ในการคัดเลือกคณะกรรมการเพื่อเข้ามาทำหน้าที่ข้างต้น ไม่ได้มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการคัดเลือกแต่อย่างใด สมาชิกจะพิจารณาจากความเหมาะสม และการเป็นที่ยอมรับของหมู่สมาชิกเป็นหลัก ดังนี้

ประธาน คัดเลือกจากบุคคลที่มีฝีมือในการจักสานเป็นอย่างดี และสามารถสอนให้กับสมาชิกได้ และที่สำคัญคือต้องเป็นที่ยอมรับของสมาชิกภายในกลุ่มฯ

รองประธาน คัดเลือกจากสมาชิกที่มีคุณสมบัติเช่นเดียวกันกับตำแหน่งประธาน และสามารถทำหน้าที่แทนเวลาประธานไม่อยู่

เลขานุการ คัดเลือกจากสมาชิกที่สามารถจดบันทึกได้ดี และสามารถติดตามประธานในกรณีไปประชุมในที่ต่างๆ ได้

เหรัญญิก และ รองเหรัญญิก คัดเลือกจากสมาชิกที่มีความรับผิดชอบและสามารถดูแลในเรื่องการเงินของกลุ่มฯ ได้ แต่ในปัจจุบัน ผู้ที่รับผิดชอบทางการเงินคือประธานและนางลำดวน ณะนะ ซึ่งเป็นกรรมการของกลุ่มฯ

กรรมการ คัดเลือกกันเองในหมู่สมาชิก โดยพิจารณาจากความเหมาะสม และความเป็นที่ยอมรับของสมาชิก

ในการคัดเลือกคณะกรรมการในข้างต้น จะใช้วิธีเสนอรายชื่อสมาชิกและร่วมคัดเลือกผู้ที่เหมาะสมกับตำแหน่งนั้นๆ คณะกรรมการที่ถูกแต่งตั้งจากสมาชิก จะไม่ได้รับผลตอบแทนใดๆ เพราะฉะนั้นผู้ที่ถูกคัดเลือกจะต้องเป็นผู้ที่มีความเสียสละให้กับกลุ่มฯ อย่างแท้จริง

วาระในตำแหน่งของคณะกรรมการในขณะนี้ยังไม่มีเนื่องจากกลุ่มฯ เพิ่งจัดตั้งได้ไม่นาน คณะกรรมการ เป็นที่ไว้วางใจของสมาชิก ในส่วนของการประชุม กลุ่มฯ ไม่มีวาระการประชุมที่แน่นอน การประชุมจะมีขึ้น เมื่อกลุ่มฯ มีเรื่องที่จะแจ้งให้สมาชิกทราบ หรือมีการประชุมเพื่อแบ่งคำสั่งซื้อจากลูกค้าให้กับสมาชิก

ในด้านการมีส่วนร่วมกับกลุ่มอื่นๆ ในหมู่บ้าน เนื่องจากคณะกรรมการและสมาชิกภายในกลุ่มฯ ส่วนใหญ่จะเป็นสมาชิกหรือเป็นคณะกรรมการของกลุ่มอื่นๆ ด้วย ดังนั้น ทำให้รับบทบาทและหน้าที่ของตนเป็นอย่างดี

รายละเอียดของคณะกรรมการบริหารกลุ่มฯ และการบริหารงานกลุ่มฯ มีดังนี้

ประธาน ผู้ที่ทำหน้าที่คือ นางสมคิด บันนา อายุ 50 ปี สถานภาพสมรส จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 อาชีพเดิมทำนา ส่วนอาชีพหลักปัจจุบัน คือ ทำสวนขมิ้นจีนขาย และจักสานหญ้าแฝก เป็นอาชีพเสริม ทำหน้าที่ให้คำแนะนำแก่สมาชิกในด้านการจักสานและคอยรับคำสั่งซื้อจากลูกค้าร่วมกับนางลำดวน รวมทั้งประสานงานภายในกลุ่มฯ

รองประธาน ผู้ที่ทำหน้าที่คือ นางหลง ไชยลังกา อายุ 49 ปี สถานภาพสมรส จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 อาชีพหลักขายน้ำแข็งใส และทำจักสานหญ้าแฝกเป็นอาชีพเสริม ทำหน้าที่ช่วยเหลืองานประธานตามที่ได้รับมอบหมาย

เลขานุการ ผู้ที่ทำหน้าที่คือ นางผ่องศรี ประชุม อายุ 37 ปี สถานภาพสมรส จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มีอาชีพทำกับข้าวขาย และทำจักสานหญ้าแฝกเป็นอาชีพเสริม ทำหน้าที่ คือ จดบันทึกการประชุม และติดตามประธานไปประชุมในที่ต่างๆ

เหรัญญิก ผู้ที่ทำหน้าที่คือ นางอำไพ คำทะ อายุ 52 ปี สถานภาพสมรส จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 อาชีพหลักคือการทำนา และมีอาชีพเสริมคือค้าขาย ในปัจจุบันมีชื่ออยู่ในตำแหน่งแต่ไม่ได้ทำหน้าที่ในตำแหน่งแต่อย่างใด

รองเหรัญญิก มีสมาชิกที่ทำหน้าที่ 2 คน ได้แก่

นางหมูน ปิจ๊ะ อายุ 39 ปี สถานภาพสมรส จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ทำหน้าที่ ช่วยงานในด้านการเงินร่วมกับเหรัญญิก

นางบัวแก้ว วงศ์ประเสริฐ อายุ 48 ปี สถานภาพสมรส จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ทำหน้าที่ ช่วยงานในด้านการเงินร่วมกับเหรียญกฐิ เช่นกัน

กรรมการ มีสมาชิกที่ทำหน้าที่ 3 คน ได้แก่

นางลำดวน ะนะ อายุ 45 ปี สถานภาพสมรส จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทำหน้าที่ช่วยเหลืองานของคณะกรรมการในช่วงต้นและนอกจากนี้ยังช่วยรับคำสั่งซื้อ จากลูกค้าและคอยประสานงานกับทางสหกรณ์นิคมอำเภอเชียงคำให้กับกลุ่มฯ อีกด้วย

นางคำซอน วงศ์ประเสริฐ อายุ 55 ปี สถานภาพสมรส จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ทำหน้าที่ ช่วยเหลืองานของคณะกรรมการในกลุ่มฯ

นางแสง สุคาริ อายุ 47 ปี สถานภาพสมรส จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ทำหน้าที่ช่วยเหลืองานของคณะกรรมการในกลุ่มฯ

ถึงแม้ว่ากลุ่มฯ จะมีการคัดเลือกคณะกรรมการเข้าทำหน้าที่ในตำแหน่งต่างๆ ที่ได้กำหนดขึ้น แต่ในภาพรวม คณะกรรมการแต่ละรายไม่ได้ทำหน้าที่ตามตำแหน่งที่ได้รับแต่อย่างใดหน้าที่ในการบริหารงานส่วนใหญ่ ขึ้นอยู่กับประธาน และนางลำดวล ะนะ (กรรมการ) ส่วนคณะกรรมการคนอื่นๆ ไม่ได้มีบทบาทในการบริหารงานภายในกลุ่มฯ มากนัก

3.4.2 ปัญหาการจัดการองค์กรของกลุ่มฯ

เนื่องจากคณะกรรมการส่วนใหญ่ ไม่ได้ทำหน้าที่ตามตำแหน่งที่ได้รับ ทำให้หน้าที่ในการบริหารงานส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับประธาน และนางลำดวล ะนะ นอกจากนี้ กลุ่มฯ ยังประสบปัญหาการจัดองค์กรดังนี้

- ปัญหาการเกียจงานกันทำในหมู่คณะกรรมการ
- การรอรับความช่วยเหลือแต่เพียงฝ่ายเดียว ทำให้ยากต่อการพัฒนาต่อไปในอนาคต
- ขาดบุคลากรที่จะเข้ามาทำหน้าที่การตลาดให้กับกลุ่มฯ อย่างชัดเจน

3.5 แหล่งให้ความสนับสนุนและช่วยเหลือแก่กลุ่มฯ

กลุ่มฯ ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สหกรณ์นิคม อำเภอเชียงคำ จำกัด

เข้ามาในปี 2538 โดยได้จัดหาบุคลากรเข้ามาฝึกอบรมการจักสานหญ้าแฝกให้กับชาวบ้านในพื้นที่กิ่งอำเภอภูซาง ซึ่งมีสมาชิกกลุ่มฯ ในปัจจุบัน ซึ่งก็ได้แก่นางลำดวน ะนะ เข้ารับการอบรมเพียงคนเดียวของบ้านก้อขาว

วันที่ 13 มิถุนายน 2545 กลุ่มฯ ได้เข้าร่วมประชุมหมู่บ้านและรับสมัครสมาชิกใหม่ เพื่อให้เข้าร่วมกลุ่มฯ เป็นจำนวน 30 ราย เนื่องจากได้รับการติดต่อจากสหกรณ์นิคม อำเภอเชียงคำ โดยจะให้งบประมาณในการเพิ่มพูนทักษะการจักสานหญ้าแฝกเป็นจำนวนเงิน 40,000 บาท ซึ่งเป็นเงินให้เปล่า แต่ยังไม่ได้มีการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณที่จะได้แต่อย่างใด

นอกจากนี้ สหกรณ์นิคมอำเภอเชียงคำ จำกัด ได้ช่วยเหลือกลุ่มฯ ในด้านการหาลูกค้าให้กับกลุ่มฯ และช่วยอำนวยความสะดวกโดยการจัดรถไปส่งสมาชิกของกลุ่มฯ เพื่อไปตัดหญ้าแฝกในพื้นที่ต่าง ๆ โดยกลุ่มฯ ไม่ได้เสียค่าใช้จ่าย รวมถึงการให้สินค้าของกลุ่มฯ ไปออกร้านแสดงสินค้าในงานต่างๆ โดยกลุ่มฯ ไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ

ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 1

ในปี 2542 โดยเข้ามาจัดอบรมการจักสานหญ้าแฝกให้กับชาวบ้านในพื้นที่กิ่งอำเภอภูซางในปัจจุบัน เป็นเวลา 15 วัน ซึ่งก็ได้รับความสนใจจากชาวบ้านในหมู่บ้านต่าง ๆ รวมถึงชาวบ้านก้อขาวที่ภายหลังได้รวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่มฯ นั่นเอง

กรมพัฒนาที่ดิน จังหวัดพะเยา

เมื่อเดือนกรกฎาคม 2545 กลุ่มฯ ได้รับการสนับสนุนพันธุ์หญ้าแฝก จากกรมพัฒนาที่ดิน จังหวัดพะเยา ซึ่งได้นำมาทดลองปลูกบริเวณพื้นที่ว่างหลังหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังมีนโยบายที่จะสนับสนุนพันธุ์หญ้าแฝกอีก หากทางหมู่บ้านและกลุ่มฯ มีความต้องการ

กลุ่มกระดาสาในหมู่บ้าน

กลุ่มฯ ได้รับเงินสนับสนุนจำนวน 10,000 บาท สำหรับนำมาใช้ในการจัดตั้งกลุ่มฯ โดยเป็นเงินที่กลุ่มกระดาสาในหมู่บ้านได้รับการสนับสนุนผ่านทางหน่วยงาน ZIP (ประเทศออสเตรเลีย) และจัดสรรให้แก่กลุ่มฯ เนื่องจากกลุ่มฯ ได้เข้าไปช่วยเหลือในเรื่องการบริหารจัดการ (ตารางที่ 3.1)

ตารางที่ 3.1 ความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ

หน่วยงาน	ปี	การสนับสนุน	การนำไปใช้
1. สหกรณ์นิคม อำเภอเชียงคำ	2528 – ปัจจุบัน	- จัดหาแหล่งวัตถุดิบ	- เป็นวัตถุดิบ
	2545	- สนับสนุนเงิน 40,000 บาท	- ยังไม่ได้วางแผน
		- หาดตลาด	
2. ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 1	2542	- อบรมจักสานหญ้าแฝก	- เพิ่มทักษะ
3. กลุ่มกระดาสาในหมู่บ้าน (ZIP)	2544	- เงินสนับสนุน 10,000 บาท	- จัดตั้งกลุ่มฯ
4. กรมพัฒนาที่ดิน จังหวัดพะเยา	2545	- สนับสนุนพันธุ์หญ้าแฝก	- เป็นวัตถุดิบ

ที่มา: จากการสำรวจ

และขณะนี้กลุ่มฯ กำลังเขียนขอบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งกล้วย จำนวนเงิน 200,000 โดยวางแผนจะนำมาใช้สำหรับสร้างศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ และของกลุ่มต่างๆในหมู่บ้าน ซึ่งคาดว่าจะช่วยให้สินค้าของกลุ่มฯ สามารถจำหน่ายได้เพิ่มขึ้น

3.6 ศักยภาพการจัดการองค์กรของกลุ่มฯ

เนื่องจากเป็นกลุ่มฯ ที่มีขนาดเล็ก จัดตั้งได้ไม่นาน และยังเป็นการจัดตั้งกลุ่มฯ แบบไม่เป็นทางการ ทำให้ขณะนี้การดำเนินงานของกลุ่มฯ ยังอยู่ในขั้นต้น และคณะกรรมการส่วนใหญ่ ไม่ได้ทำหน้าที่ตามตำแหน่งที่ได้รับ ทำให้หน้าที่ในการบริหารส่วนใหญ่ อยู่กับประธานและนางลำดวล (กรรมกร) นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์

กลุ่มฯ ยังประสบปัญหาการเกี่ยงงานกันของคณะกรรมการภายในกลุ่มฯ ทำให้โดยภาพรวมแล้ว กลุ่มฯ ยังไม่มีประสิทธิภาพในการจัดองค์กร

บทที่ 4

การผลิตและเทคโนโลยีการผลิต

4.1 ผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ที่สมาชิกกลุ่มฯ จักสาน แบ่งได้เป็น 9 ประเภท ซึ่งประกอบไปด้วยผลิตภัณฑ์จำนวนทั้งหมด 21 ชนิด ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ

ประเภท	ผลิตภัณฑ์	ขนาด
1	กระจาดกลม	เล็ก
	กระจาดกลม	ใหญ่
	กระจาดรี	
2	ตะกร้ากลม	
	ตะกร้ารี	ใหญ่
	ตะกร้ารี	เล็ก
	ตะกร้าไวน์	
3	กล่องเอนกประสงค์ทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส	
	กล่องเอนกประสงค์ทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า	
4	โคมไฟ	
5	คลอบขวด	
6	แผ่นรองแก้ว	(ขนาด 5 x 5 นิ้ว)
7	แผ่นรองจาน	(ขนาด 10 x 15 นิ้ว)
8	ที่ใส่ขยะในรถ	
9	ที่ใส่ขยะ (แบบฝรั่ง)	
10	กระเป๋าลายตัวหนอน	
	กระเป๋าลายทึบ	
	กระเป๋าลายดอกแก้ว	
	กระเป๋ารูปหัวใจ	
	กระเป๋ารี	เล็ก
	กระเป๋ารี	ใหญ่

ที่มา : จากการสำรวจและการคำนวณ

จากผลิตภัณฑ์ทั้ง 21 ชนิดในช่วงต้น สามารถคัดเลือกผลิตภัณฑ์หลักของกลุ่มฯ ซึ่งพิจารณาจากยอดขายที่ผ่านมา ตั้งแต่ที่ได้มีการจัดตั้งกลุ่มฯ ขึ้นเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2544 ได้แก่ผลิตภัณฑ์จำนวน 10 ชนิด ดังนี้

ตารางที่ 4.2 ผลิตภัณฑ์หลักของกลุ่มฯ

ประเภท	ผลิตภัณฑ์	ขนาด
1	กระเจาดกลม	เล็ก
2	ตะกร้ากลม	
3	ตะกร้ารี	เล็ก
4	ตะกร้าไวน์	
5	กล่องเอนกประสงค์ทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส	
6	โคมไฟ	
7	แผ่นรองแก้ว	
8	แผ่นรองจาน	
9	ที่ใส่ขยะ (แบบฝรั่ง)	
10	กระเป๋าลายทึบ	

ที่มา : จากการสำรวจและการคำนวณ

4.2 การบริหารการผลิต และการวางแผนการผลิต

4.2.1 การบริหารการผลิต

ลักษณะการผลิตของสมาชิกภายในกลุ่มฯ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ โดยในลักษณะแรก เป็นการผลิตตามคำสั่งซื้อของลูกค้า และลักษณะที่สอง เป็นการผลิตเพื่อทดลองตลาด ซึ่งจะมีสมาชิกอยู่ 7 ราย ภายในกลุ่มฯ ที่มีลักษณะการผลิตทั้ง 2 แบบ

ส่วนใหญ่สมาชิกจะเป็นผู้รับผิดชอบด้านการบริหารการผลิตกันเอง เนื่องจากการผลิตแล้วนำมาฝากขายกับกลุ่มฯ ยกเว้นในบางกรณี ได้แก่ ในการจัดหาวัตถุดิบที่เป็นหญ้าแฝก กลุ่มฯ จะได้รับการสนับสนุนจากสหกรณ์นิคมอำเภอเชียงคำ จำกัด ในการอำนวยความสะดวกจัดรถสำหรับให้สมาชิกกลุ่มฯ ไปตัดหญ้าแฝกในพื้นที่ต่างๆ โดยสมาชิกกลุ่มฯ ไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ

การกระจายงาน เมื่อกลุ่มฯ ได้รับการสั่งซื้อเข้ามาไม่ว่าจะผ่านมาทางสหกรณ์นิคม ประธานกลุ่มฯ หรือวานางลำดวน จะมีการเรียกประชุมเพื่อแจ้งให้สมาชิกทราบว่ากลุ่มฯ ได้รับการสั่งซื้อจากลูกค้า และจะทำการกระจายงานให้กับสมาชิก

ในส่วนของการผลิต สมาชิกแต่ละรายในกลุ่มฯ จะมีทักษะฝีมือในการจักสานหญ้าแฝกแตกต่างกัน ซึ่งสมาชิกที่ได้รับการอบรมในช่วงแรก (ปี 2538 และ ปี 2542) ก็มีความชำนาญมากกว่าสมาชิกเข้ามาฝึกได้ไม่นาน

4.2.2 การวางแผนการผลิต

ในการจัดหาวัตถุดิบที่เป็นหญ้าแฝก เมื่อกลุ่มฯ หรือสมาชิกกลุ่มฯ ต้องการที่จะไปตัดหญ้าแฝก ก็จะแจ้งความจำนงค์ไปยังสหกรณ์นิคม โดยนางสมคิด(ประธานกลุ่มฯ) หรือนางลำดวล ซึ่งเป็นกรรมการ ว่าจะไปจัดเก็บเมื่อใด ที่ไหน และจะไปกันกี่คน และเมื่อถึงเวลา ทางสหกรณ์นิคมก็จะจัดรถมารับเพื่อไปตัดหญ้าแฝก

4.3 การจัดหาปัจจัยการผลิต

เนื่องจากการผลิตเพื่อรวมกันจำหน่าย ทำให้สมาชิกกลุ่มฯ มีการจัดหาปัจจัยการผลิตกันเอง โดยที่กลุ่มฯ ไม่ได้มีส่วนรับผิดชอบในการจัดหาปัจจัยการผลิตให้กับสมาชิกแต่อย่างใด เพียงแต่จะเป็นผู้ที่คอยแจ้งความจำนงค์ไปยังสหกรณ์นิคม ในการส่งไปตัดหญ้าแฝก และคอยรับการสั่งซื้อจากลูกค้า และรวบรวมผลิตภัณฑ์ของสมาชิกเพื่อจำหน่ายให้ลูกค้าอีกจักสานหนึ่ง

ในส่วนของปัจจัยการผลิตซึ่งมีอยู่ด้วยกันหลายชนิด ดังนี้

4.3.1 วัตถุดิบ

วัตถุดิบหลัก

หญ้าแฝก

การจัดหาหญ้าแฝกซึ่งเป็นวัตถุดิบหลักที่นำมาใช้ในการผลิต ได้รับความอนุเคราะห์จากสหกรณ์นิคม จำกัด อำเภอยะยา ในการจัดรถส่งไปตัดหญ้าแฝก แต่ในบางครั้งหากรถของทางสหกรณ์นิคมฯ ไม่ว่าง สมาชิกก็จะรวมตัวกันไปตัดเอง ซึ่งจะใช้รถยนต์ของสมาชิกรายใดรายหนึ่งของกลุ่มฯ และสมาชิกรายอื่นๆ ที่ไปด้วยก็จะช่วยกันรับผิดชอบค่าน้ำมันรถ

พื้นที่ที่กลุ่มฯ ออกไปตัดหญ้าแฝกมีอยู่ 2 แหล่งด้วยกัน ได้แก่ พื้นที่บ้านทุ่งเย็น อำเภอยะยา จังหวัดพะเยา ซึ่งมีระยะทางห่างจากตัวหมู่บ้านก้อขาวเป็นระยะทาง ประมาณ 20 กิโลเมตร และอีกที่หนึ่งเป็นพื้นที่ของหมู่บ้านปางคำ ในเขตพื้นที่จังหวัดน่าน มีระยะห่างจากตัวหมู่บ้านก้อขาวเป็นระยะทางประมาณ 40 กิโลเมตร

ในการออกไปตัดหญ้าแฝก ในแต่ละปีโดยเฉลี่ยกลุ่มฯ จะมีการออกไปตัดหญ้าแฝกประมาณ 4-5 ครั้ง ในช่วงฤดูฝนของทุกปี เนื่องจากหญ้าแฝกจะเจริญเติบโตได้ดีในฤดูฝน และได้หญ้าแฝกที่มีคุณภาพ คือหญ้าแฝกจะนิ่ม และसान่าย

ส่วนหญ้าแฝกที่ซื้อเป็นกิโลกรัม โดยผ่านการอบแห้งด้วยกำมะถันแล้วนั้น จะมีราคาอยู่ที่ 40 บาทต่อ 1 กิโลกรัม แต่โดยส่วนใหญ่แล้ว สมาชิกกลุ่มฯ จะออกไปตัดหญ้าแฝกกันเอง

วัตถุดิบรอง

กำมะถัน

เป็นวัตถุดิบที่นำมาใช้ในการอบหญ้าแฝกและอบผลิตภัณฑ์หลังจากที่สานเสร็จแล้ว จากการสัมภาษณ์ผู้วัตถุประสงค์เพื่อเป็นการป้องกันเชื้อราและมอด ซึ่งสมาชิกจัดหาตนเอง โดยจะซื้อมาในราคา กิโลกรัมละ 20 บาท จากร้านค้าในหมู่บ้าน สมาชิกรายหนึ่งของกลุ่มฯ โดยมีความถี่ในการจัดซื้อเดือนละ 1 ครั้ง

กาวลาเท็กซ์

เป็นวัตถุดิบที่นำมาใช้ในการเคลือบผลิตภัณฑ์ ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่จะจัดหาตนเอง โดยซื้อที่บ้านของนางวันดี ในราคาขวดละ 40 บาท โดยเฉลี่ยแล้วจะมีการใช้ 4 ขวด/คน/เดือน

กระดุม (ลูกปัดไม้)

เป็นวัตถุดิบที่นำมาใช้ในการผลิตกระเป๋าหิ้วผ้าฝ้าย ซึ่งสมาชิกจัดหาเองโดยจะซื้อเป็นเม็ดในราคาเงินสดเม็ดละ 1 บาท จะมีการใช้ประมาณ 10 เม็ด/คน/เดือน ในการซื้อจะซื้อครั้งละ 10 เม็ด หาซื้อได้ทั่วไปจากร้านค้าในชุมชน หรือกลุ่มถักผ้าในหมู่บ้าน

ผ้าดิบ

จะใช้สำหรับบุด้านในของกระเป๋าหิ้วผ้าฝ้าย ยกเว้นกระเป๋ารูปหัวใจ ซึ่งสมาชิกมักจะซื้อจากตลาดนัดที่เข้ามาจัดที่หมู่บ้านทุกวันอังคาร และจะมีการซื้อครั้งละ 1 เมตร ในราคาเงินสดเมตรละ 30 บาท ส่วนความถี่ในการจัดซื้อจะขึ้นอยู่กับกำลังซื้อของลูกค้า

สายเอ็น (ของเบ็ดตกปลา)

ใช้เป็นส่วนประกอบของสายกระเป๋า ซึ่งกระเป๋า 1 ใบจะมีการใช้ประมาณ 1.5 เมตร ในการจัดหาสมาชิกจัดหาเอง โดยจะซื้อเป็นม้วนในราคาเงินสดม้วนละ 25 บาท (ประมาณ 100 เมตร) หาซื้อได้ทั่วไปจากร้านค้าในชุมชน ส่วนความถี่ในการจัดซื้อจะขึ้นอยู่กับกำลังซื้อของลูกค้า

เทพกาว (กาวหนังไก่)

เป็นวัสดุที่นำมาใช้ในการพันเส้นลวดที่ทำเป็นด้ามจับของผลิตภัณฑ์ประเภทตะกร้า ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่ซื้อจากบ้านนางวันดี ซึ่งไปรับจากตลาดเชียงคามาขาย ในราคาเงินสดม้วนละ 15 บาท มีปริมาณการใช้อยู่ที่ 2 ม้วนต่อ 1 เดือน ซึ่งความถี่ในการจัดซื้อก็ขึ้นอยู่กับปริมาณการสั่งซื้อของลูกค้า

เส้นลวด

เป็นวัสดุที่นำมาใช้ในการทำหูหิ้วของผลิตภัณฑ์ประเภทตะกร้า ซึ่งสมาชิกจัดซื้อเองในร้านของนางวันดี หรือร้านค้าอื่น ๆ ในชุมชน ในราคา กิโลกรัมละ 45 บาท โดยซื้อครั้งละประมาณ 2 กิโลกรัม และมีความถี่ในการจัดซื้อคือ 1 ปีต่อครั้ง

โครงเหล็ก

เป็นส่วนประกอบที่นำมาผลิตเป็นโครงไฟรวมกับหญ้าแฝกที่ถูกจักสานแล้ว ซึ่งสมาชิกที่ทำจะต้องจ้างช่างเหล็กในหมู่บ้านในการทำ โดยเสียค่าใช้จ่าย 50 บาทต่อโครงเหล็ก 1 ชิ้น

นอกจากนี้ กลุ่มฯ ยังมีค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ด้านการผลิต ได้แก่

ทินเนอร์ เป็นวัตถุดิบที่นำมาใช้สำหรับล้างแปรงทาสีแล็คเกอร์ ซึ่งสมาชิกจัดหาเอง โดยมักจะซื้อจากร้านค้าในหมู่บ้าน ในราคาเงินสดขวดละ 20 บาท จะมีการใช้ 1 ขวดต่อ 1 เดือน

พิน เป็นวัตถุดิบที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงในการลวกหญ้าแฝก ซึ่งจากการสัมภาษณ์สามารถประมาณค่าใช้จ่ายต่อการใช้ในการใช้พินคิดเป็นเงิน 50 บาท สามารถต้มหญ้าแฝกได้ 2 กระสอบ (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.3)

4.3.2 วัสดุและอุปกรณ์การผลิต

เป็นอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการตัดเส้นแฝก ซึ่งสมาชิกจัดซื้อกันเองจากตลาดนัดชุมชน ในราคาต่ำละ 45 บาท มีอายุการใช้งานประมาณ 5 ปี

กรรไกรตัดเล็บ

เป็นอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการตัดแต่งเส้นแฝกและผลิตภัณฑ์ ซึ่งสมาชิกจัดซื้อกันเองในราคาเงินสดอันละ 30 บาท จากตลาดนัดชุมชน มีอายุการใช้งานประมาณ 1 ปี

เข็มหมุด

นำมาใช้ในการกลัดเวลาสานขึ้นแบบ และใช้กรีดแต่งใบแฝกก่อนที่จะนำมาสาน ซึ่งสมาชิกจะซื้อเป็นกล่องจากร้านขายผ้า หรือร้านค้าในชุมชน ในราคากล่องละ 25 บาท ซึ่ง 1 กล่องจะบรรจุเข็มหมุด 100 เล่ม อายุการใช้งานประมาณ 1 ปี

เข็มเย็บผ้า

เป็นอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการสอดเส้นแฝกสำหรับเสริม สมาชิกจัดหาตนเอง โดยจะซื้อจากร้านค้าในหมู่บ้าน ในราคาเงินสดเล่มละ 5 บาท อายุการใช้งานประมาณ 2 ปี

เข็มกระสอบ

เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการกดเส้นแฝกที่จักสานให้แน่นขึ้น โดยจะซื้อจากร้านค้าในหมู่บ้านหรือร้านค้าในชุมชน ในราคาเล่มละ 3 บาท อายุการใช้งานประมาณ 1 ปี

สายวัด

เป็นอุปกรณ์สำหรับวัดผลิตภัณฑ์ให้ตรงตามขนาดที่ต้องการขณะทำการสาน โดยสมาชิกจะซื้อจากตลาดนัดชุมชน ในราคาเงินสดเส้นละ 15 บาท อายุการใช้งานประมาณ 5 ปี

กระบอกฉีดน้ำ

เป็นอุปกรณ์สำหรับฉีดน้ำหญ้าแฝกขณะสาน เพื่อให้แฝกไม่กรอบขณะสาน ทำให้สานง่าย ซึ่งสมาชิกแต่ละรายจะจัดหา โดยซื้อจากตลาดนัดชุมชนในราคาเงินสดอันละ 19 บาท อายุการใช้งาน 1 ปี

เตาอบ

ใช้สำหรับอบหญ้าแฝกก่อนนำมาจักสาน และอบผลิตภัณฑ์หลังจากที่จักสานเสร็จเรียบร้อยแล้ว แบ่งเป็นเตาอบของกลุ่มฯ ซึ่งได้จัดทำโดยใช้งบประมาณทั้งสิ้น 1,000 บาท สามารถอบหญ้าแฝกได้ประมาณ 15 กระสอบ ได้จัดสร้างขึ้นหลังจากที่ได้จัดตั้งกลุ่มฯ แต่ปัจจุบันได้ชำรุดและยังไม่ได้ซ่อมแซม แต่ส่วนใหญ่แล้วสมาชิกจะอบด้วยเตาอบที่จัดสร้างกันเอง โดยใช้งบประมาณ 700 บาท อายุการใช้งานประมาณ 5 ปี และในการคิดต้นทุนต่อหน่วย ก็จะคิดในส่วนของเตาอบของสมาชิก

ถ้วยสังกะสี

ใช้สำหรับบรรจุกำมะถันเพื่อใช้ในการอบหญ้าแฝกและผลิตภัณฑ์ ซึ่งสมาชิกจะจัดหาตนเอง โดยจะซื้อจากตลาดนัดชุมชนในราคาใบละประมาณ 5 บาท มีอายุการใช้งานประมาณ 5 ปี

จักรเย็บผ้า

ผลิตภัณฑ์ประเภทกระเป๋าท้อง ต้องจ่ายค่าเช่าจักรเย็บผ้า จากกลุ่มฯ แม่บ้านก้อขาว ปีละ 100 บาท โดยจะใช้เย็บผ้าดิบด้านในติดกับกระเป๋าท้องหญ้าแฝก ซึ่งสมาชิกจะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ โดยที่กลุ่มฯ ไม่ได้เสียค่าใช้จ่ายดังกล่าว

แปรงทาสี

ใช้ทาผลิตภัณฑ์ที่จักสานเสร็จแล้ว ซึ่งสมาชิกซื้อจากบ้านนางวันดี ในราคาเงินสดอันละ 15 บาท มีอายุการใช้งานประมาณ 6 เดือน

นอกจากนี้ กลุ่มฯ ได้มีการใช้อุปกรณ์การผลิตบางอย่าง โดยได้รับจากกลุ่มฯ แม่บ้านในหมู่บ้าน ได้แก่ กระทะใบบัว สำหรับลอกเส้นแฝก เตาถัง และตะหลิวที่ใช้ในการคนหญ้าแฝก ซึ่งมีรายละเอียดแสดงในตารางวัสดุอุปกรณ์การผลิต ดังนี้

(รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.3 ตารางการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ของสมาชิกแต่ละราย

วัสดุอุปกรณ์	หน่วย	ราคา/หน่วย (บาท)	แหล่งที่มา	ความถี่	ปริมาณการจัดหา/ครั้ง	การชำระเงิน	วิธีขนส่ง
หญ้าแฝก (แห้ง)	ก.ก.	40	ชาวบ้านในหมู่บ้าน	ตามคำสั่งซื้อ	ไม่แน่นอน	เงินสด	สมาชิกขนส่งเอง
กำมะถัน	ก.ก.	20	ร้านค้าในหมู่บ้าน	1 ครั้ง/เดือน	1 ก.ก.	เงินสด	สมาชิกขนส่งเอง
เทพากาว (กาวหนังไก่)	ม้วน	15	ร้านค้าในหมู่บ้าน	2 ครั้ง/เดือน	1 ม้วน	เงินสด	สมาชิกขนส่งเอง
กระดุม (ลูกปัดไม้)	เม็ด	1	ร้านค้าในชุมชน	1 ครั้ง/เดือน	10 เม็ด	เงินสด	สมาชิกขนส่งเอง
ผ้าดิบ	เมตร	30	ตลาดนัดในหมู่บ้าน	ตามคำสั่งซื้อ	1 เมตร	เงินสด	สมาชิกขนส่งเอง
สายเอ็น (เบ็ด)	ม้วน	25	ร้านค้าในชุมชน	ตามคำสั่งซื้อ	1 ม้วน	เงินสด	สมาชิกขนส่งเอง
แล็คเกอร์	ขวด	25	ร้านค้าในหมู่บ้าน	4 ครั้ง/เดือน	1 ขวด	เงินสด	สมาชิกขนส่งเอง
เส้นลวด	ก.ก.	45	ร้านค้าในหมู่บ้าน	1 ครั้ง/ปี	2 ก.ก.	เงินสด	สมาชิกขนส่งเอง
โครงเหล็ก	ชิ้น	50	จ้างช่าง	ตามคำสั่งซื้อ	ตาม Order	เงินสด	สมาชิกขนส่งเอง
กาวลาเท็กซ์	ขวด	40	ร้านค้าในหมู่บ้าน	4 ครั้ง/เดือน	1 ขวด	เงินสด	สมาชิกขนส่งเอง
ทินเนอร์	ขวด	20	ร้านค้าในหมู่บ้าน	1 ครั้ง/เดือน	1 ขวด	เงินสด	สมาชิกขนส่งเอง
ฟืน	-	50	-	5 ครั้ง/ปี	-	-	สมาชิกขนส่งเอง

หมายเหตุ : ราคาฟืนเป็นราคาที่ได้จากการประมาณ

ที่มา : จากการสำรวจ

ตารางที่ 4.4 วัสดุอุปกรณ์การผลิต

ประเภท	จำนวน	ราคา (บาท)	แหล่งที่มา	ปีที่ได้มา	อายุการใช้งาน (ปี)	ลักษณะการได้มา
กรรไกร	1 อัน	45	ตลาดนัดชุมชน	-	5	สมาชิกจัดหาเอง
กรรไกรตัดเล็บ	1 อัน	30	ตลาดนัดชุมชน	-	1	สมาชิกจัดหาเอง
เข็มหมุด	1 กล่อง	25	ร้านค้าในชุมชน	-	1	สมาชิกจัดหาเอง
เข็มเย็บผ้า	1 เล่ม	5	ร้านค้าในหมู่บ้าน	-	2	สมาชิกจัดหาเอง
เข็มกระสอบ	1 เล่ม	3	ร้านค้าในหมู่บ้าน	-	1	สมาชิกจัดหาเอง
สายวัด	1 เส้น	15	ตลาดนัดชุมชน	-	5	สมาชิกจัดหาเอง
กระป๋องฉีดน้ำ	1 อัน	19	ตลาดนัดชุมชน	-	1	สมาชิกจัดหาเอง
เตาอบ	1 เตา	700	-	-	5	สมาชิกจัดหาเอง
ถ้วยสังกะสี	1 ใบ	5	ตลาดนัดชุมชน	-	5	สมาชิกจัดหาเอง
กระทะใบบัว	1 ใบ	300	กลุ่มแม่บ้าน	-	10	จากการยืม
เตาถัง	1 ใบ	200	กลุ่มแม่บ้าน	-	2	จากการยืม
ตะหลิว	1 ค้าม	60	กลุ่มแม่บ้าน	-	5	จากการยืม

ที่มา : จากการสำรวจ

วัสดุอุปกรณ์การทำแบบผลิตภัณฑ์ (แบบโฟม) มีอยู่หลายชนิดด้วยกัน ได้แก่

โฟม เป็นวัสดุหลักที่นำมาใช้ในการทำแบบผลิตภัณฑ์ โดยสมาชิกจะซื้อโฟมที่มีขนาดหนา 2 นิ้ว ในราคาเงินสดแผ่นละ 65 บาท จากตลาดเชียงคำ โดยส่วนใหญ่แล้วสมาชิกจะซื้อโฟมมาทำแบบที่ตนถนัด หลังจากนั้นก็จะแลกเปลี่ยนกันใช้กับสมาชิกในกลุ่มฯ ที่ทำแบบอื่น ซึ่งก็เป็นการลดต้นทุนได้ทางหนึ่ง ซึ่งอายุของแบบโฟมก็ขึ้นอยู่กับการใช้งาน ซึ่งจากการสัมภาษณ์จะมีอายุการใช้งานประมาณ 5 ปี หากชำรุดก็จะซ่อมแซมโดยใช้เศษโฟม กาว และ เทปกาว

กระดาษชาร์ตแข็ง

จะใช้สำหรับวาดแบบ ก่อนที่จะมีการทำแบบโฟม ซึ่งจะซื้อก็ต่อเมื่อมีการทำแบบผลิตภัณฑ์ตัวใหม่ ในการซื้อ สมาชิกจัดซื้อกันเองจากร้านค้าในชุมชน และโดยเฉลี่ยกระดาษชาร์ตแข็ง 1 แผ่น สามารถวาดตัวแบบผลิตภัณฑ์ได้ 3 ชิ้น

เทปกาว

เป็นวัสดุสำหรับใช้หุ้มแบบผลิตภัณฑ์ที่ทำเสร็จแล้ว เพื่อเป็นการยืดอายุการใช้งานของแบบโฟม โดยสมาชิกจะจัดซื้อกันเองจากร้านค้าในชุมชนในราคาเงินสดม้วนละ 18 บาท ซึ่งจะซื้อก็ต่อเมื่อมีการสร้างแบบหรือสำหรับซ่อมแซมแบบที่ชำรุด

กาวลาเท็กซ์

เป็นวัสดุที่นำมาใช้ในการเชื่อมแผ่นโฟมที่ใช้ทำตัวแบบ และใช้ซ่อมแซมแบบโฟมที่ชำรุด และนอกจากนี้ยังเป็นวัสดุที่นำมาใช้ในขั้นตอนของการจักสานด้วย โดยสมาชิกจะจัดซื้อจากร้านค้าในชุมชน ในราคาเงินสด กระปุกละ 40 บาท ซึ่งกาวลาเท็กซ์ 1 กระปุก สามารถใช้ได้นาน 3 เดือน

มีด

เป็นอุปกรณ์ที่นำมาใช้ตกแต่งแบบโฟม ซึ่งสมาชิกจัดหาตนเอง โดยมักจะมีดในครัวเรือน จัดซื้อจากร้านค้าในชุมชน หรือ ตลาดนัดชุมชน ในราคาดำละประมาณ 30 บาท อายุการใช้งานประมาณ 2 ปี

ไม้เสียบลูกชิ้น

เป็นวัสดุที่นำมาใช้ในการเสียบยึดแบบโฟมหลังจากที่ติดกาวแผ่นโฟม ก่อนที่จะมีการตัดแต่งแผ่นโฟมด้วยมีด โดยสมาชิกซื้อเป็นมัดในราคามัดละ 5 บาทจากตลาดในชุมชน ซึ่งบรรจุไม้เสียบลูกชิ้นประมาณ 100 แท่ง เจลลี่แบบโฟมละ 4 แท่ง

กระดาษทราย

เป็นวัสดุที่นำมาใช้ขัดแบบโฟมเพื่อให้แบบโฟมเรียบ ซึ่งสมาชิกซื้อจากร้านค้าในชุมชนในราคาแผ่นละ 6 บาท (เบอร์ 4) และจะมีการซื้อก็ต่อเมื่อมีการทำแบบโฟม

ดินสอและไม้บรรทัด

เป็นอุปกรณ์สำหรับเขียนแบบ และวัดแบบโฟม ซึ่งสมาชิกซื้อจากร้านค้าในชุมชนในราคาอย่างละ 1 บาท มีอายุการใช้งานประมาณ 5 เดือน

(รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.5)

ตารางที่ 4.5 วัตถุประสงค์อุปกรณ์การทำแบบผลิตภัณฑ์ (แบบไฟม)

ชนิด	หน่วย	ราคา/หน่วย (บาท)	แหล่งที่มา	ปริมาณการจัดหาครั้ง	การชำระเงิน	วิธีขนส่ง
ไฟม	แผ่น	65	ตลาดเที่ยงคำ	2 แผ่น	เงินสด	สมาชิกขนส่งเอง
กระดาดชาร์ตแข็ง	แผ่น	8	ร้านค้าในชุมชน	1 แผ่น	เงินสด	สมาชิกขนส่งเอง
เทพากว	ม้วน	18	ร้านค้าในชุมชน	1 ม้วน	เงินสด	สมาชิกขนส่งเอง
กาวลาเท็กซ์	กระป๋อง	40	ร้านค้าในชุมชน	1 กระป๋อง	เงินสด	สมาชิกขนส่งเอง
กระดาดทราย	แผ่น	6	ร้านค้าในชุมชน	1 แผ่น	เงินสด	สมาชิกขนส่งเอง
ไม้เสียบลูกชิ้น	มัด	5	ตลาดนัดชุมชน	1 มัด	เงินสด	สมาชิกขนส่งเอง
ไม้บรรทัด	อัน	1	ร้านค้าในชุมชน	1 อัน	เงินสด	สมาชิกขนส่งเอง
ดินสอ	แท่ง	1	ร้านค้าในชุมชน	1 แท่ง	เงินสด	สมาชิกขนส่งเอง
มีด	ด้าม	30	ร้านค้าในชุมชน	1 ด้าม	เงินสด	สมาชิกขนส่งเอง

หมายเหตุ : ความเป็นในการจัดซื้อวัสดุและอุปกรณ์การทำแบบไฟมขึ้นอยู่กับารดูแลรักษาของสมาชิก

ที่มา : จากการสำรวจ

4.3.3 บรรจุภัณฑ์

กระสอบฟาง

เป็นบรรจุภัณฑ์ที่อยู่ในส่วนของต้นทุนการผลิต ใช้สำหรับบรรจุหญ้าแฝกเวลาไปตัด โดยสมาชิกจัดซื้อกันเองจากร้านค้าในหมู่บ้าน ในราคาเงินสดใบละ 6 บาท และในการไปตัดหญ้าแฝกแต่ละครั้งจะมีการใช้ประมาณ 10 ใบต่อครั้ง อายุการใช้งานประมาณ 3 ปี

ถุงพลาสติกใส

เป็นบรรจุภัณฑ์ที่อยู่ในส่วนของต้นทุนการตลาด ใช้บรรจุผลิตภัณฑ์ก่อนจำหน่าย ซึ่งสมาชิกจะจัดซื้อกันเองในราคาใบละ 2 บาท จากร้านค้าในหมู่บ้านหรือร้านค้าในอำเภอเชียงคำ

เชือกฟาง

เป็นบรรจุภัณฑ์ที่อยู่ในส่วนของต้นทุนการตลาดเช่นกัน เป็นวัสดุที่สมาชิกจะใช้ร้อยหรือมัดผลิตภัณฑ์ ซึ่งสมาชิกจะจัดซื้อกันเอง จากร้านค้าในหมู่บ้าน ในราคาเงินสดม้วนละ 5 บาท และมีการจัดซื้อครั้งละ 1 ม้วน

(รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.6 บรรจุภัณฑ์

รายการ	หน่วย	ราคา/หน่วย (บาท)	แหล่งที่มา	ความถี่	ปริมาณการซื้อ/ครั้ง	การชำระเงิน	วิธีขนส่ง
กระสอบฟาง	ใบ	6.00	ร้านค้าในหมู่บ้าน	ตามอายุการใช้งาน	ขึ้นอยู่กับสมาชิก	เงินสด	สมาชิกขนส่งเอง
ถุงพลาสติกใส	ใบ	2.00	ร้านค้าในหมู่บ้าน	ตามการสั่งซื้อ	ขึ้นอยู่กับสมาชิก	เงินสด	สมาชิกขนส่งเอง
เชือกฟาง	ม้วน	5.00	ร้านค้าในหมู่บ้าน	ตามการสั่งซื้อ	ขึ้นอยู่กับสมาชิก	เงินสด	สมาชิกขนส่งเอง

หมายเหตุ :- กระสอบฟาง เป็นบรรจุภัณฑ์ที่อยู่ในส่วนของต้นทุนการผลิต มีอายุการใช้งาน 3 ปี

- ถุงพลาสติกใสและเชือกฟาง เป็นบรรจุภัณฑ์ที่อยู่ในส่วนของต้นทุนการตลาด

ที่มา : จากการสำรวจ

4.3.4 โรงเรือน

ในการผลิต สมาชิกกลุ่มฯ จะทำการผลิตที่บ้านของตนเอง เนื่องจากกลุ่มฯ ไม่มีสถานที่ทำการ กลุ่มฯ ที่จะให้สมาชิกมาทำการผลิต และกลุ่มฯ ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องมีสถานที่ผลิต โดยเหตุผลที่เป็นการผลิตของสมาชิกเพื่อนำมาฝากขาย และกลุ่มฯ ก็ไม่ได้รับภาระในส่วนของ การจัดหาปัจจัยการผลิตใด ๆ ให้กับสมาชิก

4.3.5 การตรวจสอบคุณภาพและการเก็บรักษาปัจจัยการผลิต

เนื่องจากการจักสานที่มีลักษณะแยกกันผลิต ดังนั้นสมาชิกแต่ละรายจะเป็นผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบคุณภาพของปัจจัยการผลิตที่จัดหาได้ รวมถึงการเก็บรักษาปัจจัยการผลิตชนิดนั้น ๆ ซึ่งหากเป็นหญ้าแฝก หลังจากที่มีการต้มและอบก้ามะถันเสร็จแล้ว มักจะเก็บไว้ในถุงพลาสติกใสเพื่อป้องกันความชื้น ส่วนวัตถุดิบในการผลิตชนิดอื่นๆ สมาชิกก็จะเป็นผู้คัดเลือกและตรวจสอบกันเอง

ในด้านการผลิต สมาชิกก็จะเป็นผู้ตรวจสอบกันเอง โดยมีนางสมคิดซึ่งเป็นประธาน และนางลำดวล ซึ่งเป็นกรรมการของกลุ่มฯ คอยให้คำแนะนำในด้านการผลิต เนื่องจากเป็นผู้ที่มีทักษะความสามารถในการจักสานของกลุ่มฯ

4.4 แรงงานและการจ้างงาน

การจักสาน สมาชิกไม่ได้มีการคิดค่าแรงในการผลิตของตนเอง เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ทำเพื่อเป็นอาชีพเสริมให้กับตนเอง และส่วนใหญ่จะจักสานกันในเวลาว่างจากการทำงานหลัก

4.4.1 การใช้แรงงานในการผลิต

ซึ่งสมาชิกแต่ละรายจะทำการผลิตที่บ้านของตนเอง กลุ่มฯ มีสมาชิกทั้งหมด 33 คน เนื่องจากไม่มีที่ทำการกลุ่มฯ

ในส่วนของเวลาในการทำงาน (จักสานหญ้าแฝก) จะมีเวลาที่ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับความสะดวกและความพอใจของสมาชิกแต่ละรายว่าจะทำเมื่อใด สมาชิกไม่ได้คิดค่าตอบแทนในการจักสานให้ตนเอง โดยให้เหตุผลว่าเป็นการจักสานเพื่อเป็นอาชีพเสริมและทำในยามว่างจากการทำงานหลัก และวัตถุดิบหลักที่ได้มา คือหญ้าแฝก ก็ไม่ได้เสียค่าใช้จ่ายในการจัดหาแต่อย่างใด

4.4.2 การจ้างงาน

สมาชิกบางราย จะมีการจ้างงานในส่วนของ การจ้างทำเปียและเกลียวเพื่อใช้ในการจักสาน โดยจ้างชาวบ้านในหมู่บ้าน และมีอัตราค่าจ้างดังนี้

- ค่าจ้างในการเปีย จะเสียค่าจ้างในอัตรา 1.5 เมตรต่อ 2 บาท
- ค่าจ้างในการเกลียว จะเสียค่าจ้างในอัตรา 1.5 เมตรต่อ 1 บาท

ผลิตภัณฑ์ที่สมาชิกจักสานเสร็จแล้ว จะนำมาฝากขายกับทางกลุ่มฯ ซึ่งสมาชิกจะได้รับค่าตอบแทน ก็ต่อเมื่อสามารถขายผลิตภัณฑ์ได้เท่านั้น

4.5 ต้นทุนและผลตอบแทน

กลุ่มฯ ไม่ได้มีการคำนวณต้นทุนการผลิตของตนเอง เพราะเห็นว่าวัตถุดิบหลักที่เป็นหญ้าแฝกก็ได้เสียค่าใช้จ่ายในการจัดหา และก็ได้มีการคิดค่าแรงงานให้กับตนเอง เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นการผลิตในยามว่างหลังจากการทำงานหลัก ส่วนต้นทุนจากการวิเคราะห์ จะคำนวณจากต้นทุนของวัตถุดิบ ค่าแรงในการเตรียมวัตถุดิบทั้งก่อนการจักสานและจักสานจนเสร็จสมบูรณ์เป็นผลิตภัณฑ์ที่พร้อมจำหน่าย นอกจากนี้จะคิดต้นทุนในส่วนของคุณค่าเสื่อมราคาวัสดุอุปกรณ์การผลิตชนิดต่างๆ รวมถึงค่าใช้จ่ายอื่นๆ ในการตลาด ทั้งที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสดอีกด้วย

จากผลิตภัณฑ์ในกลุ่มฯ ผลิต ซึ่งประกอบไปด้วยผลิตภัณฑ์จักสานจำนวน 21 ชนิด เมื่อพิจารณายอดขายในช่วงการดำเนินงานที่ผ่านมา สามารถบ่งชี้ถึงผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพที่จะพัฒนาและขยายการผลิตต่อไป ซึ่งประกอบไปด้วยผลิตภัณฑ์จักสานหญ้าแฝกจำนวน 10 ชนิด โดยมีรายละเอียดของแต่ละผลิตภัณฑ์ดังนี้

กระจาดกลม

เมื่อพิจารณาด้านต้นทุนที่ได้จากการวิเคราะห์ เห็นได้ว่า ต้นทุนการผลิตทั้งหมดต่อหน่วย เท่ากับ 142.92 บาท แบ่งเป็นต้นทุนเงินสดเท่ากับ 17.14 บาท และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 125.78 บาท ซึ่งต้นทุนส่วนใหญ่อยู่ในส่วนของค่าแรงในการจักสานถึงร้อยละ 95.16 และรองลงมาเป็นค่าวัตถุดิบหลัก ซึ่งคิดเป็นเพียงร้อยละ 2.80 และค่าเสื่อมราคาของต้นทุนคงที่ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 1.25 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด ซึ่งต้นทุนทั้งหมดนี้ สมาชิกเป็นผู้รับผิดชอบ และเมื่อนำมาฝากขายกับทางกลุ่มฯ จากราคาขายที่ 80 บาท/ใบ พบว่า

ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปร เท่ากับ -61.14 บาท และมีอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปรต่อราคาขาย เท่ากับ -76.42 ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสด เท่ากับ 62.86 บาท และมีอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสดต่อราคาขาย เท่ากับ 78.58 ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมด เท่ากับ -62.92 บาท และมีอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย เท่ากับ -78.65

พิจารณาด้านทุนกลุ่มฯ ซึ่งกลุ่มฯ รับผิดชอบในการจ่ายค่าตอบแทนหลังจากที่ขายผลิตภัณฑ์ได้ เท่ากับราคาที่ยาคือ 80 บาท เมื่อรวมกับต้นทุนที่กลุ่มฯ ต้องรับผิดชอบได้แก่ ค่าเสื่อมราคาแบบโฟม กระทะ เตาดัง และตะหลิว ที่ใช้สำหรับลอกแฝก รวมถึงค่าใช้จ่ายอื่นๆ ในการผลิต พบว่า ต้นทุนกลุ่มฯ มีค่าเท่ากับ 81.95 บาท ส่งผลให้กลุ่มฯ มีผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่มฯ เท่ากับ -1.95 บาท และมีอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขายเท่ากับ -2.44

ตระกร้ากลม

เมื่อพิจารณาด้านต้นทุนที่ได้จากการวิเคราะห์ เห็นได้ว่า ต้นทุนการผลิตทั้งหมดต่อหน่วย เท่ากับ 151.78 บาท แบ่งเป็นต้นทุนเงินสดเท่ากับ 26.66 บาท และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 125.11 บาท ซึ่งต้นทุนส่วนใหญ่อยู่ในส่วนของค่าแรงในการจักสานถึงร้อยละ 92.24 และรองลงมาเป็นค่าวัตถุดิบรอง ซึ่งคิดเป็นเพียงร้อยละ 4.04 ส่วนค่าเสื่อมราคาของต้นทุนคงที่คิดเป็นร้อยละ 1.17 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด ซึ่งต้นทุนทั้งหมดนี้ สมาชิกเป็นผู้รับผิดชอบ และเมื่อนำมาฝากขายกับทางกลุ่มฯ จากราคาขายที่ 150 บาท/ใบ พบว่า

ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปร เท่ากับ 0.0045 บาท และมีอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปรต่อราคาขาย เท่ากับ 0.0030 ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสด เท่ากับ 123.34 บาท และมีอัตรา

ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสดต่อราคาขาย เท่ากับ 82.23 ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมด เท่ากับ -1.78 บาท และมีอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย เท่ากับ -1.18

พิจารณาด้านทุนกลุ่มฯ ซึ่งกลุ่มฯ รับภาระในการจ่ายค่าตอบแทนหลังจากที่ขายผลิตภัณฑ์ได้ เท่ากับราคา ที่ขายคือ 150 บาท เมื่อรวมกับต้นทุนที่กลุ่มฯ ต้องรับผิดชอบได้แก่ ค่าเสื่อมราคาแบบโหม กระทะ เตาดัง และ ตะหลิว ที่ใช้สำหรับลวกแฝก รวมถึงค่าใช้จ่ายอื่นๆด้านการผลิต พบว่า ต้นทุนกลุ่มฯมีค่าเท่ากับ 153.65 บาท ส่งผลให้กลุ่มฯ มีผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่มฯ เท่ากับ -3.65 บาท และมีอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุน ทั้งหมดต่อราคาขายเท่ากับ -2.44

ตระกร่ำรี (ขนาดเล็ก)

เมื่อพิจารณาด้านทุนที่ได้จากการวิเคราะห์ เห็นได้ว่า ต้นทุนการผลิตทั้งหมดต่อหน่วย เท่ากับ 147.55บาท แบ่งเป็นต้นทุนเงินสดเท่ากับ 19.76 บาท และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 127.79 บาท ซึ่งต้นทุนส่วนใหญ่อยู่ใน ส่วนของค่าแรงในการจักสานถึงร้อยละ 92.17 และรองลงมาเป็นค่าวัตถุดิบหลัก ซึ่งคิดเป็นเพียงร้อยละ 4.07 ส่วนค่าเสื่อมราคาของต้นทุนคงที่คิดเป็นร้อยละ 1.21 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด ซึ่งต้นทุนทั้งหมดนี้ สมาชิก เป็นผู้รับผิดชอบ และเมื่อนำมาฝากขายกับทางกลุ่มฯ จากราคาขายที่ 150 บาท/ใบ พบว่า

ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปร เท่ากับ 4.23 บาท และมีอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปร ต่อราคาขาย เท่ากับ 2.82 ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสด เท่ากับ 130.24 บาท และมีอัตราผลตอบแทน สุทธิเหนือต้นทุนเงินสดต่อราคาขาย เท่ากับ 86.83 ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมด เท่ากับ 2.45 บาท และมีอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย เท่ากับ 1.63

พิจารณาด้านทุนกลุ่มฯ ซึ่งกลุ่มฯ รับภาระในการจ่ายค่าตอบแทนหลังจากที่ขายผลิตภัณฑ์ได้ เท่ากับราคา ที่ขายคือ 150 บาท เมื่อรวมกับต้นทุนที่กลุ่มฯ ต้องรับผิดชอบได้แก่ ค่าเสื่อมราคาแบบโหม กระทะ เตาดัง และ ตะหลิว ที่ใช้สำหรับลวกแฝก รวมถึงค่าใช้จ่ายอื่นๆด้านการผลิต พบว่า ต้นทุนกลุ่มฯมีค่าเท่ากับ 153.65 บาท ส่งผลให้กลุ่มฯ มีผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่มฯ เท่ากับ -3.65 บาท และมีอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุน ทั้งหมดต่อราคาขายเท่ากับ -2.44

ตระกร่ำไวน์

เมื่อพิจารณาด้านทุนที่ได้จากการวิเคราะห์ เห็นได้ว่า ต้นทุนการผลิตทั้งหมดต่อหน่วย เท่ากับ 84.35บาท แบ่งเป็นต้นทุนเงินสดเท่ากับ 18.69 บาท และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 65.66 บาท ซึ่งต้นทุนส่วนใหญ่อยู่ใน ส่วนของค่าแรงในการจักสานถึงร้อยละ 90.10 และรองลงมาเป็นค่าวัตถุดิบหลัก ซึ่งคิดเป็นเพียงร้อยละ 4.74 ส่วนค่าเสื่อมราคาของต้นทุนคงที่คิดเป็นร้อยละ 1.97 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด ซึ่งต้นทุนทั้งหมดนี้ สมาชิก เป็นผู้รับผิดชอบ และเมื่อนำมาฝากขายกับทางกลุ่มฯ จากราคาขายที่ 150 บาท/ใบ พบว่า

ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปร เท่ากับ 67.31 บาท และมีอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปรต่อราคาขาย เท่ากับ 44.88 ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสด เท่ากับ 131.31 บาท และมีอัตรา ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสดต่อราคาขาย เท่ากับ 87.54 ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมด เท่ากับ 65.65 บาท และมีอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย เท่ากับ 43.77

พิจารณาด้านทุนกลุ่มฯ ซึ่งกลุ่มฯ รับภาระในการจ่ายค่าตอบแทนหลังจากที่ขายผลิตภัณฑ์ได้ เท่ากับราคา ที่ขายคือ 150 บาท เมื่อรวมกับต้นทุนที่กลุ่มฯ ต้องรับผิดชอบได้แก่ ค่าเสื่อมราคาแบบโหม กระทะ เตาดัง และ

ตะหลิว ที่ใช้สำหรับลวกผัก รวมถึงค่าใช้จ่ายอื่นๆด้านการผลิต พบว่า ต้นทุนกลุ่มนี้มีค่าเท่ากับ 153.65 บาท ส่งผลให้กลุ่มฯ มีผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่มฯ เท่ากับ -3.65 บาท และมีอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขายเท่ากับ -2.44

กล่องอเนกประสงค์ทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส

เมื่อพิจารณาต้นทุนที่ได้จากการวิเคราะห์ เห็นได้ว่า ต้นทุนการผลิตทั้งหมดต่อหน่วย เท่ากับ 79.96บาท แบ่งเป็นต้นทุนเงินสดเท่ากับ 14.30 บาท และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 65.66 บาท ซึ่งต้นทุนส่วนใหญ่อยู่ในส่วนของค่าแรงในการจักสานถึงร้อยละ 91.71 และรองลงมาเป็นค่าวัตถุดิบหลัก ซึ่งคิดเป็นเพียงร้อยละ 5.00 ส่วนค่าเสื่อมราคาของต้นทุนคงที่คิดเป็นร้อยละ 2.08 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด ซึ่งต้นทุนทั้งหมดนี้ สมาชิกเป็นผู้รับผิดชอบ และเมื่อนำมาฝากขายกับทางกลุ่มฯ จากราคาขายที่ 60 บาท/ใบ พบว่า

ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปร เท่ากับ -18.30 บาท และมีอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปรต่อราคาขาย เท่ากับ -30.50 ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสด เท่ากับ 45.70 บาท และมีอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสดต่อราคาขาย เท่ากับ 76.17 ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมด เท่ากับ -19.96 บาท และมีอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย เท่ากับ -33.26

พิจารณาต้นทุนกลุ่มฯ ซึ่งกลุ่มฯ รับผิดชอบในการจ่ายค่าตอบแทนหลังจากที่ขายผลิตภัณฑ์ได้ เท่ากับราคา ที่ขายคือ 60 บาท เมื่อรวมกับต้นทุนที่กลุ่มฯ ต้องรับผิดชอบได้แก่ ค่าเสื่อมราคาแบบโหม กระทะ เตาดัง และ ตะหลิว ที่ใช้สำหรับลวกผัก รวมถึงค่าใช้จ่ายอื่นๆด้านการผลิต พบว่า ต้นทุนกลุ่มนี้มีค่าเท่ากับ 61.21 บาท ส่งผลให้กลุ่มฯ มีผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่มฯ เท่ากับ -1.21 บาท และมีอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขายเท่ากับ -2.02

โคมไฟ

เมื่อพิจารณาต้นทุนที่ได้จากการวิเคราะห์ เห็นได้ว่า ต้นทุนการผลิตทั้งหมดต่อหน่วย เท่ากับ 103.10บาท แบ่งเป็นต้นทุนเงินสดเท่ากับ 71.01 บาท และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 32.09 บาท ซึ่งต้นทุนส่วนใหญ่อยู่ในส่วนของค่าวัตถุดิบหลักถึงร้อยละ 56.26 และรองลงมาเป็นค่าแรงในการผลิต ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 41.22 ส่วนค่าเสื่อมราคาของต้นทุนคงที่คิดเป็นร้อยละ 1.54 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด ซึ่งต้นทุนทั้งหมดนี้ สมาชิกเป็นผู้รับผิดชอบ และเมื่อนำมาฝากขายกับทางกลุ่มฯ จากราคาขายที่ 280 บาท/ใบ พบว่า

ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปร เท่ากับ 178.49 บาท และมีอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปรต่อราคาขาย เท่ากับ 63.75 ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสด เท่ากับ 208.99 บาท และมีอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสดต่อราคาขาย เท่ากับ 74.64 ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมด เท่ากับ 176.90 บาท และมีอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย เท่ากับ 63.18

พิจารณาต้นทุนกลุ่มฯ ซึ่งกลุ่มฯ รับผิดชอบในการจ่ายค่าตอบแทนหลังจากที่ขายผลิตภัณฑ์ได้ เท่ากับราคา ที่ขายคือ 280 บาท เมื่อรวมกับต้นทุนที่กลุ่มฯ ต้องรับผิดชอบได้แก่ ค่าเสื่อมราคาแบบโหม กระทะ เตาดัง และ ตะหลิว ที่ใช้สำหรับลวกผัก รวมถึงค่าใช้จ่ายอื่นๆด้านการผลิต พบว่า ต้นทุนกลุ่มนี้มีค่าเท่ากับ 286.82 บาท ส่งผลให้กลุ่มฯ มีผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่มฯ เท่ากับ -6.82 บาท และมีอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขายเท่ากับ -2.44

แผ่นรองแก้ว

เมื่อพิจารณาต้นทุนที่ได้จากการวิเคราะห์ เห็นได้ว่า ต้นทุนการผลิตทั้งหมดต่อหน่วย เท่ากับ 17.64 บาท แบ่งเป็นต้นทุนเงินสดเท่ากับ 0.07 บาท และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 17.57 บาท ซึ่งต้นทุนส่วนใหญ่อยู่ในส่วนของค่าแรงในการจักสานถึงร้อยละ 85.01 และรองลงมาเป็นค่าเสื่อมราคาของต้นทุนคงที่ ซึ่งคิดเป็นเพียงร้อยละ 8.92 และค่าวัตถุดิบหลักคิดเป็นร้อยละ 5.67 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด ซึ่งต้นทุนทั้งหมดนี้ สมาชิกเป็นผู้รับผิดชอบ และเมื่อนำมาฝากขายกับทางกลุ่มฯ จากราคาขายที่ 10 บาท/ใบ พบว่า

ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปร เท่ากับ -6.07 บาท และมีอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปรต่อราคาขาย เท่ากับ -60.71 ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสด เท่ากับ 9.93 บาท และมีอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสดต่อราคาขาย เท่ากับ 99.29 ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมด เท่ากับ -7.64 บาท และมีอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย เท่ากับ -76.44

พิจารณาต้นทุนกลุ่มฯ ซึ่งกลุ่มฯ รับผิดชอบในการจ่ายค่าตอบแทนหลังจากที่ขายผลิตภัณฑ์ได้ เท่ากับ ราคาที่ขายคือ 10 บาท เมื่อรวมกับต้นทุนที่กลุ่มฯ ต้องรับผิดชอบได้แก่ ค่าเสื่อมราคาแบบโหม กระทะ เตาดัง และตะหลิว ที่ใช้สำหรับลอกแฉก รวมถึงค่าใช้จ่ายอื่นๆด้านการผลิต พบว่า ต้นทุนกลุ่มฯมีค่าเท่ากับ 10.24 บาท ส่งผลให้กลุ่มฯ มีผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่มฯ เท่ากับ -0.24 บาท และมีอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขายเท่ากับ -2.44

แผ่นรองจาน

เมื่อพิจารณาต้นทุนที่ได้จากการวิเคราะห์ เห็นได้ว่า ต้นทุนการผลิตทั้งหมดต่อหน่วย เท่ากับ 48.77บาท แบ่งเป็นต้นทุนเงินสดเท่ากับ 0.14 บาท และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 48.63 บาท ซึ่งต้นทุนส่วนใหญ่อยู่ในส่วนของค่าแรงในการจักสานถึงร้อยละ 92.27 และรองลงมาเป็นค่าวัตถุดิบหลัก ซึ่งคิดเป็นเพียงร้อยละ 4.10 ส่วนค่าเสื่อมราคาของต้นทุนคงที่คิดเป็นร้อยละ 3.35 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด ซึ่งต้นทุนทั้งหมดนี้ สมาชิกเป็นผู้รับผิดชอบ และเมื่อนำมาฝากขายกับทางกลุ่มฯ จากราคาขายที่ 15 บาท/ใบ พบว่า

ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปร เท่ากับ -32.14 บาท และมีอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปรต่อราคาขาย เท่ากับ -214.24 ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสด เท่ากับ 14.86 บาท และมีอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสดต่อราคาขาย เท่ากับ 99.10 ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมด เท่ากับ -33.77 บาท และมีอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย เท่ากับ -225.12

พิจารณาต้นทุนกลุ่มฯ ซึ่งกลุ่มฯ รับผิดชอบในการจ่ายค่าตอบแทนหลังจากที่ขายผลิตภัณฑ์ได้ เท่ากับ ราคาที่ขายคือ 15 บาท เมื่อรวมกับต้นทุนที่กลุ่มฯ ต้องรับผิดชอบได้แก่ ค่าเสื่อมราคาแบบโหม กระทะ เตาดัง และ ตะหลิว ที่ใช้สำหรับลอกแฉก รวมถึงค่าใช้จ่ายอื่นๆด้านการผลิต พบว่า ต้นทุนกลุ่มฯมีค่าเท่ากับ 15.37 บาท ส่งผลให้กลุ่มฯ มีผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่มฯ เท่ากับ -0.37 บาท และมีอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขายเท่ากับ -2.44

ที่ใส่ขยะ (แบบฝรั่ง)

เมื่อพิจารณาต้นทุนที่ได้จากการวิเคราะห์ เห็นได้ว่า ต้นทุนการผลิตทั้งหมดต่อหน่วย เท่ากับ 82.50บาท แบ่งเป็นต้นทุนเงินสดเท่ากับ 16.84 บาท และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 65.66 บาท ซึ่งต้นทุนส่วนใหญ่อยู่ในส่วนของค่าแรงในการจักสานถึงร้อยละ 92.12 และรองลงมาเป็นค่าวัตถุดิบหลัก ซึ่งคิดเป็นเพียงร้อยละ 4.85

ส่วนค่าเสื่อมราคาของต้นทุนคงที่คิดเป็นร้อยละ 2.01 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด ซึ่งต้นทุนทั้งหมดนี้ สมาชิกเป็นผู้รับผิดชอบ และเมื่อนำมาฝากขายกับทางกลุ่มฯ จากราคาขายที่ 90 บาท/ใบ พบว่า

ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปร เท่ากับ 9.16 บาท และมีอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปรต่อราคาขาย เท่ากับ 10.18 ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสด เท่ากับ 73.16 บาท และมีอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสดต่อราคาขาย เท่ากับ 81.29 ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมด เท่ากับ 7.50 บาท และมีอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย เท่ากับ 8.34

พิจารณาต้นทุนกลุ่มฯ ซึ่งกลุ่มฯ รับภาระในการจ่ายค่าตอบแทนหลังจากที่ขายผลิตภัณฑ์ได้ เท่ากับราคา ที่ขายคือ 90 บาท เมื่อรวมกับต้นทุนที่กลุ่มฯ ต้องรับผิดชอบได้แก่ ค่าเสื่อมราคาแบบโพน กระทะ เตาดัง และ ตะหลิว ที่ใช้สำหรับลวกแผ่น รวมถึงค่าใช้จ่ายอื่นๆด้านการผลิต พบว่า ต้นทุนกลุ่มฯมีค่าเท่ากับ 92.19 บาท ส่งผลให้กลุ่มฯ มีผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่มฯ เท่ากับ -2.19 บาท และมีอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขายเท่ากับ -2.44

กระเป๋าลายทึบ

เมื่อพิจารณาต้นทุนที่ได้จากการวิเคราะห์ เห็นได้ว่า ต้นทุนการผลิตทั้งหมดต่อหน่วย เท่ากับ 218.05บาท แบ่งเป็นต้นทุนเงินสดเท่ากับ 30.15 บาท และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 187.90 บาท ซึ่งต้นทุนส่วนใหญ่อยู่ใน ส่วนของค่าแรงในการจักสานถึงร้อยละ 91.72 และรองลงมาเป็นค่าวัสดุดิบรอง ซึ่งคิดเป็นเพียงร้อยละ 4.36 ส่วนค่าเสื่อมราคาของต้นทุนคงที่คิดเป็นร้อยละ 0.87 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด ซึ่งต้นทุนทั้งหมดนี้ สมาชิกเป็นผู้รับผิดชอบ และเมื่อนำมาฝากขายกับทางกลุ่มฯ จากราคาขายที่ 200 บาท/ใบ พบว่า

ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปร เท่ากับ -16.15 บาท และมีอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปรต่อราคาขาย เท่ากับ -8.08 ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสด เท่ากับ 169.85 บาท และมีอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสดต่อราคาขาย เท่ากับ 84.93 ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมด เท่ากับ -18.05 บาท และมีอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย เท่ากับ -9.02

พิจารณาต้นทุนกลุ่มฯ ซึ่งกลุ่มฯ รับภาระในการจ่ายค่าตอบแทนหลังจากที่ขายผลิตภัณฑ์ได้ เท่ากับราคา ที่ขายคือ 200 บาท เมื่อรวมกับต้นทุนที่กลุ่มฯ ต้องรับผิดชอบได้แก่ ค่าเสื่อมราคาแบบโพน กระทะ เตาดัง และ ตะหลิว ที่ใช้สำหรับลวกแผ่น รวมถึงค่าใช้จ่ายอื่นๆด้านการผลิต พบว่า ต้นทุนกลุ่มฯมีค่าเท่ากับ 204.87 บาท ส่งผลให้กลุ่มฯ มีผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่มฯ เท่ากับ -4.87 บาท และมีอัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขายเท่ากับ -2.44

เมื่อพิจารณาผลิตภัณฑ์หลักที่ถูกคัดเลือก พบว่า ผลตอบแทนและอัตราผลตอบแทนของกลุ่มฯ มีค่าเป็นลบทุกผลิตภัณฑ์ เนื่องจากการฝากขายกับกลุ่มฯ โดยที่สมาชิกได้รับค่าตอบแทนทั้งหมด โดยที่กลุ่มฯ จะต้องเสียค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าเสื่อมราคา และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ด้านการผลิต ทำให้ต้นทุนของกลุ่มฯ มีค่าสูงกว่าราคาขาย ส่งผลให้อัตราผลตอบแทนของกลุ่มฯ มีค่าติดลบ ดังนั้น การคัดเลือกผลิตภัณฑ์หลัก จึงคัดเลือกจากยอดขายเพียงอย่างเดียว

พิจารณาต้นทุนการผลิตของผลิตภัณฑ์หลัก พบว่า ผลิตภัณฑ์หลักเกือบทั้งหมด มีสัดส่วนของต้นทุนที่เป็นค่าแรงในการผลิตในอัตราที่สูง ยกเว้นผลิตภัณฑ์ประเภทโคมไฟ ที่มีสัดส่วนของค่าวัสดุดิบสูงกว่าค่าแรงงานในการผลิต

จะเห็นได้ว่า ผลิตภัณฑ์หลักที่ให้อัตราผลตอบแทน (ของสมาชิก) สูงที่สุด ได้แก่ โคมไฟ โดยให้อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดสูงถึงร้อยละ 63.18 รองลงมาเป็นตะกร้าไวน์ ซึ่งให้อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 43.77

(รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.7)

4.6 กรรมวิธีการผลิต

การจักสานผลิตภัณฑ์หญ้าแฝก มีขั้นตอนเริ่มตั้งแต่หญ้าแฝกสดที่จัดเก็บได้ นำไปลวกในน้ำร้อนโดยใช้เวลาประมาณ 3 นาที (แฝก 10 กระสอบ) ใช้เวลาในการลวกประมาณ 2 ชั่วโมง จากนั้นนำไปตากแดดให้แห้ง และนำเข้าเตาอบก้ามะถันประมาณ 16 ชั่วโมง ตั้งแต่เวลา 5 โมงเย็นจนถึง 9 โมงเช้าของวันรุ่งขึ้น หญ้าแฝกที่อบเสร็จจะนำมาคัดขนาดตามการใช้งาน โดยแบ่งขนาดเส้นแฝกตามการใช้งานดังนี้

- เส้นแฝกขนาดใหญ่ ใช้สำหรับทำเส้นยืนในการจักสาน นอกจากนี้เส้นแฝกจะต้องมีความ แข็งแรง มีลักษณะเป็นเส้นตรง และนุ่ม
- เส้นแฝกสำหรับสานเป็นเส้นถัก (มักเรียกว่าแฝกกลาง) โดยเลือกจากเส้นแฝกที่เป็นเส้นกลม
- เส้นแฝกสำหรับทำเปีย โดยจะเลือกจากเส้นแฝกที่มีขนาดเล็กถัดจากแฝกที่ใช้เป็นเส้นถัก และต้องมีความเหนียว ซึ่งจากการสัมภาษณ์ เส้นแฝกที่ใช้เปียและทำเกลียวจะนำไปแช่น้ำไว้ประมาณ 15 - 30 นาที และห่อด้วยกระดาษก่อนที่จะทำการเปียหรือเกลียว เพื่อให้เส้นเปียหรือเกลียวที่ได้มีความเหนียว
- เส้นแฝกสำหรับทำเกลียว โดยเลือกจากเส้นแฝกที่มีขนาดเล็กที่สุด

ในการคัดขนาดของเส้นแฝก จะใช้เข็มหมุดจิกเส้นแฝกให้ได้ตามขนาดที่ต้องการตามการใช้งาน และมีขนาดที่สม่ำเสมอ จากนั้นนำแฝกที่ได้ไปสานขึ้นรูปกับแบบโฟมโดยใช้แฝกเส้นยืนสานขึ้นรูปพร้อมกับการสานเส้นแฝกขนาดอื่นๆ ซึ่งในขั้นตอนของการสานนี้จะใช้เข็มหมุดปักยึดเส้นแฝกให้ติดกับแบบโฟม ทั้งนี้เพื่อให้ง่ายต่อการสานและเส้นแฝกที่สานขึ้นรูปมีระเบียบสวยงาม

ในขั้นตอนสุดท้ายของการสาน จะทำการสานขอบปาก(เปียปาก)ผลิตภัณฑ์ ก่อนที่จะมีการถอดแบบโฟมออก และทำการตกแต่งผลิตภัณฑ์ โดยใช้กรรไกรหรือกรรไกรตัดเล็บในการตกแต่งเส้นแฝกที่ไม่เรียบร้อย หลังจากนั้นนำไปลงแล็คเกอร์ และนำไปอบก้ามะถันอีก ประมาณ 16 ชั่วโมง ก็จะได้ผลิตภัณฑ์ที่เสร็จสมบูรณ์

ผลิตภัณฑ์ที่อบเสร็จแล้ว จะแขวนทิ้งไว้ในที่อากาศถ่ายเทได้สะดวก เพื่อกำจัดกลิ่นก้ามะถัน ซึ่งจะใช้เวลาประมาณ 6 วัน กลิ่นก้ามะถันจึงจะหมดไป

(รายละเอียดของวัตถุดิบและอุปกรณ์การผลิต แสดงในตารางที่ 4.8)

ตารางที่ 4.7 ต้นทุนและผลตอบแทน

รายการ	กระจายดกลม (เล็ก)			
	ต้นทุนจากการวิเคราะห์			
	เงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	อัตราส่วนของ ต้นทุนต่อต้นทุน ทั้งหมด (%)
(1) ต้นทุนการผลิต				
ต้นทุนผันแปร	17.1373	123.6250	140.7623	
1. วัตถุดิบ	0.8809	0.0000	0.8809	0.6180
1.3 ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	0.2568	0.0000	0.2568	0.1802
2. แรงงาน	15.9996	123.6250	139.6246	97.9534
ต้นทุนคงที่				
1. ค่าเสื่อมราคา	0.0000	1.7795	1.7795	1.2484
ต้นทุนการผลิตทั้งหมดต่อหน่วย (บาท)	17.1373	125.4045	142.5418	100
ราคาที่สามารถได้รับ (ราคากลาง)	80.00			
ต้นทุนกลุ่มฯ				
1. ค่าเสื่อมราคา				
แบบโฟม		1.0349	1.0349	
กระทะสำหรับลวกแผ่น		0.0332	0.0332	
เตาถัง		0.1105	0.1105	
ตะหลิว		0.0133	0.0133	
2. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ด้านการผลิต	0.7600	-	0.7600	
รวม (บาท/หน่วย)			1.9519	
ต้นทุนกลุ่มฯ ทั้งหมด			81.9519	
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปร (บาท/หน่วย)	-60.7623			
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสด (บาท/หน่วย)	62.8627			
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมด (บาท/หน่วย)	-62.5418			
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปรต่อราคาขาย	-75.9529			
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสดต่อราคาขาย	78.5784			
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย	-78.1773			
ราคาขาย (บาท)	80.00			
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่มฯ (บาท/หน่วย)	-1.9519			
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย	-2.4398			

หมายเหตุ : หากใช้เกลียวแทนการใช้เป็ยจะทำให้ต้นทุนลดลง 8.0796 บาท

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

รายการ	ตะกร้ากลม			
	ต้นทุนจากการวิเคราะห์			
	เงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	อัตราส่วนของ ต้นทุนต่อต้นทุน ทั้งหมด (%)
(1) ต้นทุนการผลิต				
ต้นทุนผันแปร	26.6622	123.0208	149.6830	
1. วัตถุดิบ	6.1309	0.0000	6.1309	4.0478
1.3 ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	0.5318	0.0000	0.5318	0.3511
2. แรงงาน	19.9995	123.0208	143.0203	94.4262
ต้นทุนคงที่				
1. ค่าเสื่อมราคา	0.0000	1.7795	1.7795	1.1749
ต้นทุนการผลิตทั้งหมดต่อหน่วย (บาท)	26.6622	124.8003	151.4625	100
ราคาที่สามารถได้รับ (ราคากลาง)	150.00			
ต้นทุนกลุ่มฯ				
1. ค่าเสื่อมราคา				
แบบโฟม		1.9404	1.9404	
กระทะสำหรับลอกแฝก		0.0622	0.0622	
เตาถัง		0.2073	0.2073	
ตะหลิว		0.0249	0.0249	
2. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ด้านการผลิต	1.4200		1.4200	
รวม (บาท/หน่วย)			3.6548	
ต้นทุนกลุ่มฯ ทั้งหมด			153.6548	
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปร (บาท/หน่วย)		0.3170		
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสด (บาท/หน่วย)		123.3378		
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมด (บาท/หน่วย)		-1.4625		
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปรต่อราคาขาย		0.2113		
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสดต่อราคาขาย		82.2252		
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย		-0.9750		
ราคาขาย (บาท)		150.00		
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่มฯ (บาท/หน่วย)		-3.6548		
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย		-2.4365		

หมายเหตุ : หากใช้เกลียวแทนการใช้เปี้ยจะทำให้ต้นทุนลดลง 10.0995 บาท

: หากใช้เชือกฟางจะมีต้นทุนเพิ่มขึ้น 0.0167 บาท

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

รายการ	ตะกร้ารี (ขนาดเล็ก)			
	ต้นทุนจากการวิเคราะห์			
	เงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	อัตราส่วนของ ต้นทุนต่อต้นทุน ทั้งหมด (%)
(1) ต้นทุนการผลิต				
ต้นทุนผันแปร	19.7625	125.4429	145.2054	
1. วัตถุดิบ	3.1309	0.0000	3.1309	2.1301
1.3 ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	0.6320	0.0000	0.6320	0.4300
2. แรงงาน	15.9996	125.4429	141.4425	96.2292
ต้นทุนคงที่				
1. ค่าเสื่อมราคา	0.0000	1.7795	1.7795	1.2107
ต้นทุนการผลิตทั้งหมดต่อหน่วย (บาท)	19.7625	127.2224	146.9849	100
ราคาที่สมาชิกได้รับ (ราคากลาง)	150.00			
ต้นทุนกลุ่มฯ				
1. ค่าเสื่อมราคา				
แบบโฟม		1.9404	1.9404	
กระทะสำหรับลวกแผ่น		0.0622	0.0622	
เตาตั้ง		0.2073	0.2073	
ตะหลิว		0.0249	0.0249	
2. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ด้านการผลิต	1.4200		1.4200	
รวม (บาท/หน่วย)			3.6548	
ต้นทุนกลุ่มฯ ทั้งหมด			153.6548	
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปร (บาท/หน่วย)	4.7946			
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสด (บาท/หน่วย)	130.2375			
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมด (บาท/หน่วย)	3.0151			
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปรต่อราคาขาย	3.1964			
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสดต่อราคาขาย	86.8250			
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย	2.0100			
ราคาขาย (บาท)	150.00			
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่มฯ (บาท/หน่วย)	-3.6548			
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย	-2.4365			

หมายเหตุ : หากใช้เกลียวแทนการใช้เปียจะทำให้ต้นทุนลดลง 8.0796 บาท

: หากใช้เชือกฟางจะมีต้นทุนเพิ่มขึ้น 0.0167 บาท

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

รายการ	ตะกร้าไวน์			
	ต้นทุนจากการวิเคราะห์			
	เงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	อัตราส่วนของ ต้นทุนต่อต้นทุน ทั้งหมด (%)
(1) ต้นทุนการผลิต				
ต้นทุนผันแปร	18.6857	63.6250	82.3107	
1. วัตถุดิบ	2.4493	0.0000	2.4493	2.9168
1.3 ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	0.2368	0.0000	0.2368	0.2820
2. แรงงาน	15.9996	63.6250	79.6246	94.8225
ต้นทุนคงที่				
1. ค่าเสื่อมราคา	0.0000	1.6615	1.6615	1.9787
ต้นทุนการผลิตทั้งหมดต่อหน่วย (บาท)	18.6857	65.2865	83.9722	100
ราคาที่สามารถได้รับ (ราคากลาง)	150.00			
ต้นทุนกลุ่มฯ				
1. ค่าเสื่อมราคา				
แบบโฟม		1.9404	1.9404	
กระทะสำหรับลวกแฝก		0.0622	0.0622	
เตาตั้ง		0.2073	0.2073	
ตะหลิว		0.0249	0.0249	
2. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ด้านการผลิต	1.4200		1.4200	
รวม (บาท/หน่วย)			3.6548	
ต้นทุนกลุ่มฯ ทั้งหมด			153.6548	
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปร (บาท/หน่วย)		67.6893		
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสด (บาท/หน่วย)		131.3143		
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมด (บาท/หน่วย)		66.0278		
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปรต่อราคาขาย		45.1262		
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสดต่อราคาขาย		87.5429		
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย		44.0185		
ราคาขาย (บาท)		150.00		
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่มฯ (บาท/หน่วย)		-3.6548		
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย		-2.4365		

หมายเหตุ : หากใช้เกลียวแทนการใช้เป็ยจะทำให้ต้นทุนลดลง 8.0796 บาท

: หากใช้เชือกฟางจะมีต้นทุนเพิ่มขึ้น 0.0100 บาท

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

รายการ	กล่องเอนกประสงค์ทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส			
	ต้นทุนจากการวิเคราะห์			
	เงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	อัตราส่วนของ ต้นทุนต่อต้นทุน ทั้งหมด (%)
(1) ต้นทุนการผลิต				
ต้นทุนผันแปร	14.2970	63.6250	77.9220	
1. วัตถุดิบ	0.7072	0.0000	0.7072	0.8886
1.3 ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	0.2568	0.0000	0.2568	0.3227
2. แรงงาน	13.3330	63.6250	76.9580	96.7009
ต้นทุนคงที่				
1. ค่าเสื่อมราคา	0.0000	1.6615	1.6615	2.0878
ต้นทุนการผลิตทั้งหมดต่อหน่วย (บาท)	14.2970	65.2865	79.5835	100
ราคาที่สมาชิกได้รับ (ราคากลาง)	60.00			
ต้นทุนกลุ่มฯ				
1. ค่าเสื่อมราคา				
แบบโฟม		0.6468	0.6468	
กระเพาะสำหรับลวกผัก		0.0207	0.0207	
เตาถัง		0.0691	0.0691	
ตะหลิว		0.0083	0.0083	
2. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ด้านการผลิต	0.4700		0.4700	
รวม (บาท/หน่วย)			1.2149	
ต้นทุนกลุ่มฯ ทั้งหมด			61.2149	
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปร (บาท/หน่วย)		-17.9220		
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสด (บาท/หน่วย)		45.7030		
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมด (บาท/หน่วย)		-19.5835		
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปรต่อราคาขาย		-29.8700		
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสดต่อราคาขาย		76.1717		
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย		-32.6392		
ราคาขาย (บาท)		60.00		
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่มฯ (บาท/หน่วย)		-1.2149		
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย		-2.0249		

หมายเหตุ : หากใช้เกลียวแทนการใช้เป็ยจะทำให้ต้นทุนลดลง 6.7330 บาท

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

รายการ	โคมไฟ			
	ต้นทุนจากการวิเคราะห์			
	เงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	อัตราส่วนของ ต้นทุนต่อต้นทุน ทั้งหมด (%)
(1) ต้นทุนการผลิต				
ต้นทุนผันแปร	71.0139	29.7500	100.7639	
1. วัตถุดิบ	50.0409	0.0000	50.0409	48.8911
1.3 ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	0.9735	0.0000	0.9735	0.9511
2. แรงงาน	19.9995	29.7500	49.7495	48.6064
ต้นทุนคงที่				
1. ค่าเสื่อมราคา	0.0000	1.5879	1.5879	1.5515
ต้นทุนการผลิตทั้งหมดต่อหน่วย (บาท)	71.0139	31.3379	102.3518	100
ราคาที่สามารถได้รับ (ราคากลาง)	280.00			
ต้นทุนกลุ่มฯ				
1. ค่าเสื่อมราคา				
แบบโฟม		3.6222	3.6222	
กระทะสำหรับลอกแฝก		0.1161	0.1161	
เตาถัง		0.3869	0.3869	
ตะหลิว		0.0464	0.0464	
2. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ด้านการผลิต	2.6500		2.6500	
รวม (บาท/หน่วย)			6.8216	
ต้นทุนกลุ่มฯ ทั้งหมด			286.8216	
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปร (บาท/หน่วย)		179.2361		
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสด (บาท/หน่วย)		208.9861		
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมด (บาท/หน่วย)		177.6482		
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปรต่อราคาขาย		64.0129		
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสดต่อราคาขาย		74.6379		
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย		63.4458		
ราคาขาย (บาท)		280.00		
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่มฯ (บาท/หน่วย)		-6.8216		
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย		-2.4363		

หมายเหตุ : หากใช้เกลียวแทนการใช้เป็ยจะทำให้ต้นทุนลดลง 10.0995 บาท

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

รายการ	แผ่นรองแก้ว			
	ต้นทุนจากการวิเคราะห์			
	เงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	อัตราส่วนของ ต้นทุนต่อต้นทุน ทั้งหมด (%)
(1) ต้นทุนการผลิต				
ต้นทุนผันแปร	0.0711	15.9063	15.9774	
1. วัตถุดิบ	0.0201	0.0000	0.0201	0.1145
1.3 ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	0.0510	0.0000	0.0510	0.2906
2. แรงงาน	0.0000	15.9063	15.9063	90.6305
ต้นทุนคงที่				
1. ค่าเสื่อมราคา	0.0000	1.5733	1.5733	8.9644
ต้นทุนการผลิตทั้งหมดต่อหน่วย (บาท)	0.0711	17.4796	17.5507	100
ราคาที่สามารถได้รับ (ราคากลาง)	10.00			
ต้นทุนกลุ่มฯ				
1. ค่าเสื่อมราคา				
แบบโฟม		0.1294	0.1294	
กระโถสำหรับลวกแผ่น		0.0041	0.0041	
เตาตั้ง		0.0138	0.0138	
ตะหลิว		0.0017	0.0017	
2. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ด้านการผลิต	0.0947		0.0947	
รวม (บาท/หน่วย)			0.2437	
ต้นทุนกลุ่มฯ ทั้งหมด			10.2437	
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปร (บาท/หน่วย)		-5.9774		
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสด (บาท/หน่วย)		9.9289		
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมด (บาท/หน่วย)		-7.5507		
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปรต่อราคาขาย		-59.7740		
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสดต่อราคาขาย		99.2890		
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย		-75.5071		
ราคาขาย (บาท)		10.00		
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่มฯ (บาท/หน่วย)		-0.2437		
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย		-2.4370		

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

รายการ	แผนรืองาน			
	ต้นทุนจากการวิเคราะห์			
	เงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	อัตราส่วนของ ต้นทุนต่อต้นทุน ทั้งหมด (%)
(1) ต้นทุนการผลิต				
ต้นทุนผันแปร	0.1353	46.8125	46.9478	
1. วัตถุดิบ	0.0402	0.0000	0.0402	0.0828
1.3 ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	0.0951	0.0000	0.0951	0.1958
2. แรงงาน	0.0000	46.8125	46.8125	96.3618
ต้นทุนคงที่				
1. ค่าเสื่อมราคา	0.0000	1.6321	1.6321	3.3596
ต้นทุนการผลิตทั้งหมดต่อหน่วย (บาท)	0.1353	48.4446	48.5799	100
ราคาที่สมาชิกได้รับ (ราคากลาง)	15.00			
ต้นทุนกลุ่มฯ				
1. ค่าเสื่อมราคา				
แบบโฟม		0.1940	0.1940	
กระทะสำหรับลวกแฝก		0.0062	0.0062	
เตาถัง		0.0207	0.0207	
ตะหลิว		0.0025	0.0025	
2. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ด้านการผลิต	0.1420		0.1420	
รวม (บาท/หน่วย)			0.3654	
ต้นทุนกลุ่มฯ ทั้งหมด			15.3654	
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปร (บาท/หน่วย)		-31.9478		
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสด (บาท/หน่วย)		14.8647		
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมด (บาท/หน่วย)		-33.5799		
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปรต่อราคาขาย		-212.9853		
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสดต่อราคาขาย		99.0980		
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย		-223.8661		
ราคาขาย (บาท)		15.00		
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่มฯ (บาท/หน่วย)		-0.3654		
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย		-2.4360		

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

รายการ	ที่ใช้ขาย (แบบฝรั่ง)			
	ต้นทุนจากการวิเคราะห์			
	เงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	อัตราส่วนของ ต้นทุนต่อต้นทุน ทั้งหมด (%)
(1) ต้นทุนการผลิต				
ต้นทุนผันแปร	16.8366	63.6250	80.4616	
1. วัตถุดิบ	0.5802	0.0000	0.5802	0.7065
1.3 ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	0.2568	0.0000	0.2568	0.3127
2. แรงงาน	15.9996	63.6250	79.6246	96.9576
ต้นทุนคงที่				
1. ค่าเสื่อมราคา	0.0000	1.6615	1.6615	2.0232
ต้นทุนการผลิตทั้งหมดต่อหน่วย (บาท)	16.8366	65.2865	82.1231	100
ราคาที่สามารถได้รับ (ราคากลาง)	90.00			
ต้นทุนกลุ่มฯ				
1. ค่าเสื่อมราคา				
แบบโฟม		1.1643	1.1643	
กระโถสำหรับลวกผัก		0.0373	0.0373	
เตาถัง		0.1244	0.1244	
ตะหลิว		0.0149	0.0149	
2. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ด้านการผลิต	0.8500		0.8500	
รวม (บาท/หน่วย)			2.1909	
ต้นทุนกลุ่มฯ ทั้งหมด			92.1909	
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปร (บาท/หน่วย)	9.5384			
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสด (บาท/หน่วย)	73.1634			
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมด (บาท/หน่วย)	7.8769			
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปรต่อราคาขาย	10.5982			
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสดต่อราคาขาย	81.2927			
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย	8.7521			
ราคาขาย (บาท)	90.00			
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่มฯ (บาท/หน่วย)	-2.1909			
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย	-2.4343			

หมายเหตุ : หากใช้เกลียวแทนการใช้เป็ยจะทำให้ต้นทุนลดลง 8.0796 บาท

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

รายการ	กระแสเงินสด			
	ต้นทุนจากการวิเคราะห์			
	เงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	อัตราส่วนของ ต้นทุนต่อต้นทุน ทั้งหมด (%)
(1) ต้นทุนการผลิต				
ต้นทุนผันแปร	30.1462	185.4429	215.5891	
1. วัตถุดิบ	9.4976	0.0000	9.4976	4.3670
1.3 ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	0.6491	0.0000	0.6491	0.2985
2. แรงงาน	19.9995	185.4429	205.4424	94.4622
ต้นทุนคงที่				
1. ค่าเสื่อมราคา	0.0000	1.8972	1.8972	0.8724
ต้นทุนการผลิตทั้งหมดต่อหน่วย (บาท)	30.1462	187.3401	217.4863	100
ราคาที่สมาชิกได้รับ (ราคากลาง)	200.00			
ต้นทุนกลุ่มฯ				
1. ค่าเสื่อมราคา				
แบบโฟม		2.5873	2.5873	
กระทะสำหรับลวกแฝก		0.0829	0.0829	
เตาถัง		0.2764	0.2764	
ตะหลิว		0.0332	0.0332	
2. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ด้านการผลิต	1.8900		1.8900	
รวม (บาท/หน่วย)			4.8697	
ต้นทุนกลุ่มฯ ทั้งหมด			204.8697	
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปร (บาท/หน่วย)		-15.5891		
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสด (บาท/หน่วย)		169.8538		
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมด (บาท/หน่วย)		-17.4863		
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนผันแปรต่อราคาขาย		-7.7946		
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสดต่อราคาขาย		84.9269		
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย		-8.7432		
ราคาขาย (บาท)		200.00		
ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนกลุ่มฯ (บาท/หน่วย)		-4.8697		
อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อราคาขาย		-2.4348		

หมายเหตุ : หากใช้เกลียวแทนการใช้เปี้ยจะทำให้ต้นทุนลดลง 10.0995 บาท

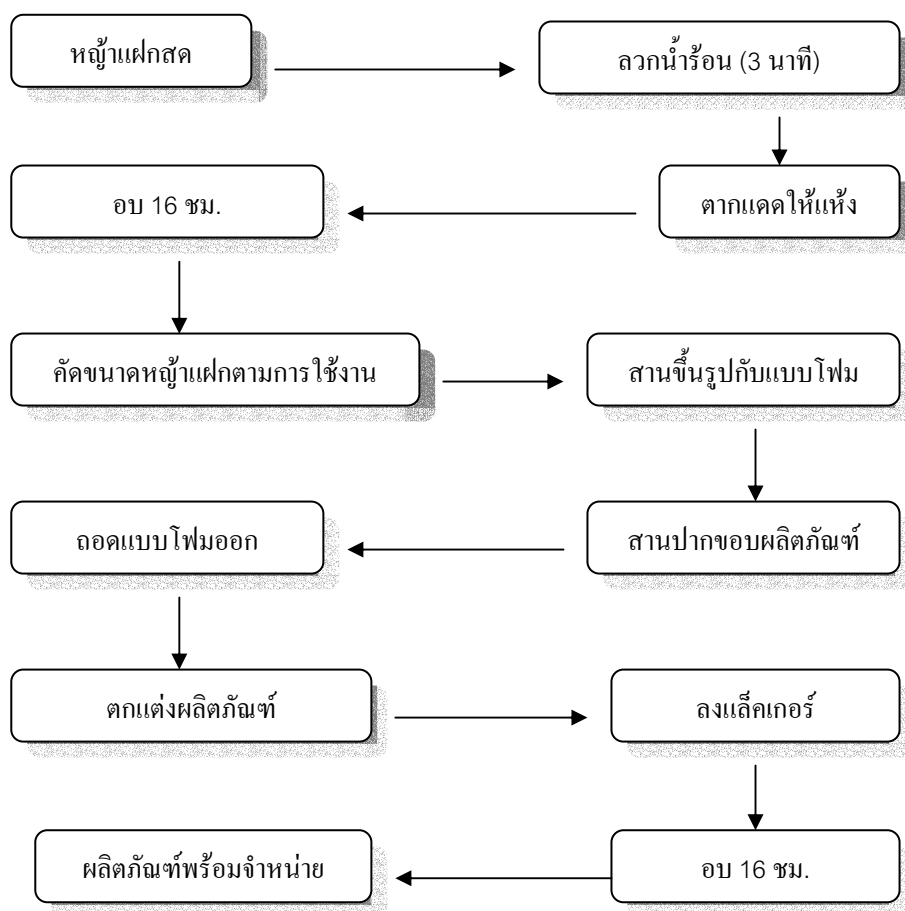
ที่มา : จากการสำรวจและการคำนวณ

ตารางที่ 4.8 วัตถุดิบและอุปกรณ์การผลิต

ผลิตภัณฑ์	วัตถุดิบ	อุปกรณ์การผลิต
ผลิตภัณฑ์จักสานชนิดต่างๆ	วัตถุดิบหลัก หญ้าแฝก วัตถุดิบรอง แล็กเกอร์ ลูกบิดไม้ กำมะถัน ผ้าดิบ กาวหนังไก่ สายเอ็นเบ็ด กาวลาเท็กซ์ เส้นลวด ทินเนอร์	กรรไกร กรรไกรตัดเล็บ เข็มหมุด เข็มกระสอบ สายวัด กระจับปี่ฉีดยา

ที่มา : จากการสำรวจ

ขั้นตอนในการผลิต สามารถแสดงได้ตามแผนภาพดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 4.1 ขั้นตอนในการจักสานหญ้าแฝก

4.7 การพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต

ในส่วนของการผลิต สมาชิกกลุ่มฯ ไม่ได้นำเครื่องจักรหรืออุปกรณ์การผลิตใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในการผลิต อุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ ยังเป็นแบบเดิม แต่จะใช้ภูมิปัญญาที่เกิดจากประสบการณ์ในการผลิต เช่น การเลือกหญ้าแฝก หากต้องการได้หญ้าแฝกที่มีสีเขียวสด ก็จะจัดเก็บหญ้าแฝกที่เจริญเติบโตในที่ร่ม หากต้องการหญ้าแฝกที่มีสีจางซีด ก็จะเก็บหญ้าแฝกบริเวณที่โล่งแจ้ง และในการทำเปียหรือทำเกลียว จะใช้มือจับซี่เถ้า ก่อนที่ทำการเปียหรือทำเกลียว ซึ่งจะทำให้เวลาจับเส้นแฝกจะได้ไม่ลื่น ทำให้เปียหรือเกลียวง่ายและใช้เวลา น้อยลง

การจัดเก็บหญ้าแฝก ในช่วงแรกหลังจากที่มีการจัดเก็บโดยใช้มีดพร้า หลังจากนั้นได้มีเจ้าหน้าที่จาก สหกรณ์นิคมแนะนำให้ใช้เครื่องตัดหญ้า สมาชิกได้ทดลองใช้ แต่เห็นว่าทำให้เส้นหญ้าแฝกไม่ได้คุณภาพ เลย เลิกใช้ และกลับมาตัดโดยใช้มีดพร้าแบบเดิม นอกจากนี้ทางศูนย์ส่งเสริมฯ ยังเป็นผู้ให้คำแนะนำในเรื่องการอบ หญ้าแฝกและผลิตภัณฑ์ด้วยกำมะถันแก่กลุ่มฯ อีกด้วย

ปัจจุบัน (ตั้งแต่ กรกฎาคม 2545) กลุ่มฯ ได้รับการสนับสนุนจากกรมพัฒนาที่ดิน นำกล้าหญ้าแฝกมา ปลูกริเวณพื้นที่ว่างของหมู่บ้าน และมีนโยบายที่จะนำมาปลูกให้อีก หากหมู่บ้านและกลุ่มฯ มีความต้องการ และมีที่ว่างสำหรับปลูก

4.8 สภาพและผังของสถานที่ผลิต

ในการผลิต สมาชิกกลุ่มฯ จะทำการผลิตที่บ้านของตนเอง เนื่องจากกลุ่มฯ ไม่มีสถานที่ทำการกลุ่มฯ ที่จะ ให้สมาชิกมาทำการผลิต และกลุ่มฯ ก็ไม่จำเป็นต้องมีสถานที่ผลิต โดยเหตุผลที่เป็นการผลิตของสมาชิกเพื่อนำมาฝากขาย และกลุ่มฯ ก็ไม่ได้รับภาระในส่วนของการจัดหาปัจจัยการผลิตใด ๆ ให้กับสมาชิก

4.9 การจัดการของเสียที่เกิดจากกระบวนการผลิต

สมาชิกแต่ละรายจะมีการจัดการของเสียที่ได้จากการผลิตกันเอง ซึ่งก็ได้แก่ เศษหญ้าแฝกที่เหลือจากการผลิต โดยส่วนใหญ่เศษหญ้าแฝกที่เหลือจะนำมาใช้เป็นเชื้อเพลิงในการเผาไหม้กับกำมะถัน เพื่อใช้ในการอบใบหญ้าแฝก ก่อนที่จะนำมาจักสาน และอบหลังจากที่สานเป็นผลิตภัณฑ์เรียบร้อยแล้ว

จากการสำรวจ พบว่า หญ้าแฝกที่ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิต เป็นเส้นใยธรรมชาติ สามารถย่อยสลายได้ ง่าย ทำให้ง่ายต่อการทำลาย และไม่ทำให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมหรือต่อชุมชน

4.10 การควบคุมและตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์

เนื่องจากสมาชิกเป็นผู้รับผิดชอบในการผลิตเองทั้งหมด ดังนั้นสมาชิกแต่ละราย จะมีการควบคุมและ ตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์กันเอง โดยที่กลุ่มฯ ไม่ได้มีส่วนในการควบคุมและตรวจสอบคุณภาพใน ขั้นตอนของการผลิตแต่อย่างใด

ด้วยเหตุนี้ ทำให้ผลิตภัณฑ์จักสานหญ้าแฝกที่ถูกผลิตออกมา มีคุณภาพและมาตรฐานไม่สม่ำเสมอ ดังนั้นกลุ่มฯ จึงแก้ปัญหา โดยตกลงกับสมาชิกว่าหากผลิตภัณฑ์ที่ทำออกมามีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน ก็จะลด ราคาของผลิตภัณฑ์ชิ้นนั้นๆ เพื่อให้สามารถจำหน่ายได้ โดยมีประธานและรองประธานเป็นผู้ตรวจสอบสินค้า

4.11 ปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือด้านการผลิต

4.11.1 ปัญหาด้านการผลิต

จากการสัมภาษณ์ กลุ่มฯ ประสบปัญหาในการผลิต ดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์จักสานที่ผลิตออกมาจากสมาชิกแต่ละราย มีคุณภาพและมาตรฐานที่ไม่เท่ากัน ทั้งนี้เนื่องจากสมาชิกแต่ละรายมีทักษะและความชำนาญแตกต่างกัน โดยสมาชิกที่ผ่านการฝึกหัดการจักสานมาก่อน ก็จะมีฝีมือกว่าสมาชิกที่เพิ่งเข้ามาฝึกหัดจักสานกับกลุ่มฯ ได้ไม่นาน
2. กลุ่มฯ ไม่สามารถสานลวดลายที่ยากๆ จะทำได้เฉพาะลายพื้นฐานที่ได้รับการอบรมมาเท่านั้น จึงไม่สามารถทำการสานลายที่ลูกค้าต้องการได้
3. กลุ่มฯ มีกำลังการผลิตน้อย คือ เพียง 7 คน ทำให้ไม่สามารถรับคำสั่งซื้อในปริมาณได้ และผลิตไม่ทันเวลา

4.11.2 ความต้องการทางการผลิตของกลุ่มฯ

จากการสัมภาษณ์ ในขณะนี้ กลุ่มฯ ต้องการให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เข้ามาจัดอบรมการจักสานหญ้าแฝกลวดลายใหม่ๆ เพื่อเป็นการขยายตลาดของผลิตภัณฑ์และเพิ่มทักษะในการจักสานให้กับสมาชิกภายในกลุ่มฯ

4.12 ศักยภาพการผลิต

4.12.1 ศักยภาพของผลิตภัณฑ์

พิจารณายอดขายของผลิตภัณฑ์หลัก พบว่า ผลิตภัณฑ์ที่มียอดขายสูงที่สุด ได้แก่ แผ่นรองจาน ซึ่งมียอดขายเท่ากับ 15,000 บาท รองลงมาเป็นตะกร้ารี (ขนาดเล็ก) ซึ่งมียอดขายเท่ากับ 13,050 บาท ส่วนอันดับที่ 3 มียอดขายเท่ากัน คือ กล่องอเนกประสงค์ทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส และแผ่นรองแก้ว ซึ่งมียอดขายเท่ากับ 10,000 บาท

พิจารณาอัตรากำไรต่อต้นทุน และอัตรากำไรต่อราคาขาย พบว่า ทุกผลิตภัณฑ์หลักที่ถูกคัดเลือก จะให้อัตรากำไรมีค่าเป็นลบ โดยผลิตภัณฑ์ชนิดกล่องอเนกประสงค์ทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส ให้อัตรากำไรต่อต้นทุน และอัตรากำไรต่อราคาขายมีค่าติดลบมากที่สุด คือ -18.32 และ -22.43 ตามลำดับ

(รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.9 ยอดขายและอัตรากำไรของผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์	หน่วย	ปริมาณ ขาย	ราคาขาย/ หน่วย	ยอดขาย (บาท)	อัตรายอดขายของ ผลิตภัณฑ์/ยอดขาย รวม(%)	ต้นทุนต่อ หน่วย
กระจาดกลม (เล็ก)	ใบ	33	80.00	2,640.00	3.65	81.95
ตะกร้ากลม	ใบ	40	150.00	6,000.00	8.29	153.65
ตะกร้ารี (ขนาดเล็ก)	ใบ	87	150.00	13,050.00	18.03	153.65
ตะกร้าไวน์	ใบ	27	150.00	4,050.00	5.60	153.65
กล่องเอนกประสงค์ ทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส	ใบ	200	50.00	10,000.00	13.82	61.21
โคมไฟ	ใบ	8	280.00	2,240.00	3.10	286.82
แผ่นรองแก้ว	ใบ	1,000	10.00	10,000.00	13.82	10.24
แผ่นรองจาน	ใบ	1,000	15.00	15,000.00	20.73	15.37
ที่ใส่ขยะ (แบบฝรั่ง)	ใบ	18	90.00	1,620.00	2.24	92.19
กระเป๋าลายทึบ	ใบ	26	200.00	5,200.00	7.19	204.87
รวม				69,800.00	96.45	
ยอดขายรวม				72,370.00	100	

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ผลิตภัณฑ์	ต้นทุน ต่อ หน่วย	ต้นทุนรวม	กำไรต่อ หน่วย	กำไรรวม	อัตรากำไรต่อ ต้นทุน (ร้อยละ)	อัตรากำไร ต่อราคาขาย (บาท)
กระจาดกลม (เล็ก)	81.95	2,704.41	-1.9519	-64.4127	-2.3818	-2.4399
ตะกร้ากลม	153.65	6,146.19	-3.6548	-146.1920	-2.3786	-2.4365
ตะกร้ารี (ขนาดเล็ก)	153.65	13,367.97	-3.6548	-317.9676	-2.3786	-2.4365
ตะกร้าไวน์	153.65	4,148.68	-3.6548	-98.6796	-2.3786	-2.4365
กล่องเอนกประสงค์ ทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส	61.21	12,242.98	-11.2149	-2242.9800	-18.3205	-22.4298
โคมไฟ	286.82	2,294.57	-6.8216	-54.5728	-2.3783	-2.4363

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ผลิตภัณฑ์	ต้นทุนต่อหน่วย	ต้นทุนรวม	กำไรต่อหน่วย	กำไรรวม	อัตรากำไรต่อต้นทุน (ร้อยละ)	อัตรากำไรต่อราคาขาย (บาท)
แผ่นรองแก้ว	10.24	10,243.70	-0.2437	-243.7000	-2.3790	-2.4370
แผ่นรองจาน	15.37	15,365.40	-0.3654	-365.4000	-2.3781	-2.4360
ที่ใส่ขยะ (แบบฝรั่ง)	92.19	1,659.44	-2.1909	-39.4362	-2.3765	-2.4343
กระเป๋าลายทึบ	204.87	5,326.61	-4.8697	-126.6122	-2.3770	-2.4349
รวม						
ยอดขายรวม						

หมายเหตุ : ยอดขายรวมเป็นยอดขายที่รวมกับผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้ถูกคัดเลือก

ปริมาณขาย และยอดขาย ตั้งแต่ก่อตั้งกลุ่มฯ สิ้นสุดวันที่ 31 กรกฎาคม 2545

ที่มา : จากการสำรวจและการคำนวณ

4.12.2 ศักยภาพของปัจจัยการผลิต

1. การที่สมาชิกเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตทั้งหมด ทำให้กลุ่มฯ ไม่ต้องรับภาระในส่วน of ต้นทุนการผลิต และการเก็บรักษาปัจจัยการผลิต
2. หญ้าแฝก ซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตหลักที่นำมาใช้ในการผลิต เป็นวัตถุดิบที่หาง่าย และสมาชิกไม่ต้องเสียต้นทุนในการจัดซื้อและการไปตัด ก็ได้รับความอนุเคราะห์จากสหกรณ์นิคม จำกัด อำเภอเขียงคำ ในการรับส่ง และนอกจากนี้ หญ้าแฝกยังเป็นพืชที่เจริญเติบโตเร็ว
3. การที่สมาชิกทำการจักสานกันเองที่บ้าน ทำให้กลุ่มฯ ไม่จำเป็นต้องจัดสร้างโรงงานผลิตของกลุ่มฯ ซึ่งเป็นการลดต้นทุนทางหนึ่ง
4. วัสดุและอุปกรณ์การผลิตชนิดต่างๆ สามารถจัดหาได้ง่ายในท้องถิ่นและมีราคาที่ไม่แพง
5. อุปกรณ์การผลิตบางอย่างๆ ได้แก่ แบบผลิตภัณฑ์ที่ทำจากโฟม สมาชิกจะมีการผลิตและแลกเปลี่ยนกันใช้ ทำให้ลดต้นทุนด้านการผลิตได้บางส่วน และนอกจากนี้ยังส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีกันในกลุ่มฯ

4.12.3 ศักยภาพของกระบวนการผลิต

กระบวนการผลิตของสมาชิกในกลุ่มฯ จะมีลักษณะเหมือนกัน คือ มีการจักสานหญ้าแฝก โดยใช้แรงงานคนทั้งหมด ไม่ได้มีการนำเครื่องจักรเข้ามาใช้ในการผลิตแต่อย่างใด ทำให้ลักษณะการผลิตของสมาชิกยังเป็นการงานหัตถกรรม (ใช้ฝีมือ) อย่างแท้จริง อีกทั้งสมาชิกยังมีการลดขั้นตอนการผลิตโดยการจ้างชาวบ้าน

เปีย และการเกลียว ทำให้สมาชิกผลิตได้เร็วขึ้นกว่าการทำเองทั้งหมด อย่างไรก็ตาม กลุ่มฯ ยังมีข้อจำกัดด้านแรงงาน และเป็นการทำในเวลาว่าง ทำให้ผลิตได้ในปริมาณที่ไม่มากนัก

บทที่ 5

การตลาด

5.1 การบริหารการตลาดและการวางแผนการตลาด

5.1.1 การบริหารการตลาด

จากโครงสร้างการบริหารงานของกลุ่มฯ จะเห็นได้ว่า ไม่มีผู้ที่ทำหน้าที่ด้านการตลาดโดยตรง แต่ก็มีกรรมการของกลุ่มฯ คือ นางลำดวน ะนะ เป็นผู้รับคำสั่งซื้อของลูกค้าผ่านทางสหกรณ์นิคม ซึ่งทางสหกรณ์นิคมก็ได้ช่วยเหลือกลุ่มฯ ในการช่วยหาตลาดให้อีกด้วย นอกจากนี้ยังมีประธานและรองประธานช่วยรับคำสั่งซื้อ และรวบรวมสินค้าจากสมาชิกไปจำหน่ายอีกทางหนึ่ง

จากการสัมภาษณ์ ถึงแม้ว่ากลุ่มฯ จะไม่มีสมาชิกที่เข้ามาทำหน้าที่ด้านการตลาดโดยตรง แต่คณะกรรมการกลุ่มฯ ทุกคนก็สามารถที่จะเป็นผู้คอยรับคำสั่งซื้อ จากลูกค้าได้ทุกคน โดยมีนางลำดวน ะนะ ซึ่งจะเป็นผู้คอยประสานงานกับทางสหกรณ์นิคม และนำสินค้าของสมาชิกในกลุ่มฯ ไปออกร้านแสดงสินค้าที่หน่วยงานต่างๆ ได้จัดขึ้น โดยผลิตภัณฑ์ที่สมาชิกผลิตออกมาจะนำไปฝากขายที่บ้านของนางลำดวน ที่บ้านของประธาน หรือ รองประธาน ส่วนสินค้าที่สินค้าสั่งซื้อ ลูกค้าจะมารับสินค้าเอง

ลูกค้าที่เข้ามาสั่งซื้อผลิตภัณฑ์จากกลุ่มฯ หากเป็นลูกค้าที่มาจากจังหวัดเชียงใหม่ (2 ราย) จะมารับสินค้าด้วยตนเองที่กลุ่มฯ (ที่บ้านของประธาน รองประธาน หรือบ้านของนางลำดวน) และจะมีการชำระเงินเป็นเงินสด

ส่วนสินค้าที่ต้องมีการส่งผ่านทางรถขนส่ง จะมีการชำระเงินผ่านทางธนาคาร ซึ่งกลุ่มฯ ได้เปิดบัญชีธนาคารออมสิน สาขาอำเภอเชียงคำ และส่วนลูกค้าจะโอนเงินให้หลังจากกลุ่มฯ ได้ส่งสินค้าไปประมาณ 20 วัน

5.1.2 การวางแผนการตลาด

จากการสัมภาษณ์ ปัจจุบัน กลุ่มฯ ได้เขียนของบสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งกล้วย จำนวน 200000 บาท สำหรับนำมาใช้ในการสร้างศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ และของกลุ่มอื่นๆ ในหมู่บ้าน และนอกจากนี้ ยังมีแผนที่จะให้ประธานกลุ่มฯ และนางลำดวน ซึ่งเป็นกรรมการของกลุ่มฯ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความสามารถในการจักสาน ไปอบรมการจักสานกับหน่วยงานต่างๆ แล้วนำมาฝึกสอนให้สมาชิกในกลุ่มฯ

5.2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์

รูปแบบและลวดลายต่างๆ ของผลิตภัณฑ์ที่สมาชิกได้ทำการจักสานออกมาในปัจจุบัน ส่วนหนึ่งเกิดจากความคิดสร้างสรรค์ และการออกแบบของสมาชิกแต่ละราย ซึ่งได้เริ่มทยอยพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์มาตั้งแต่ง่อนที่จะมีการจัดตั้งกลุ่มฯ ขึ้นในปี 2544 ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ประเภท กระเป๋า กระจาด และตะกร้า ชนิดต่างๆ ซึ่งได้จากการฝึกอบรม นอกจากนี้ยังมีผลิตภัณฑ์ที่นางสมคิด (ประธานกลุ่มฯ) และนางลำดวน(กรรมการ) คิดค้นพัฒนา และดัดแปลงจากงานจักสานจากแหล่งอื่น ได้แก่ ผลิตภัณฑ์จักสานลายน้ำไหล และลายดอกแก้ว เป็น

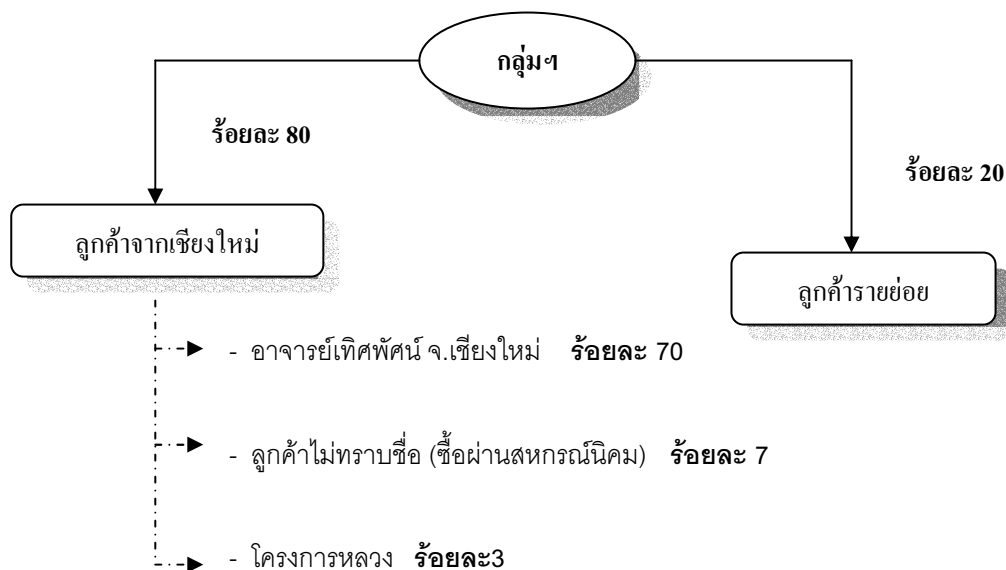
ต้น และอีกส่วนหนึ่งจะเป็นการผลิตที่ลูกค้าจะส่งแบบของผลิตภัณฑ์ที่ต้องการมายังกลุ่มฯ และให้กลุ่มฯ ทำตัวอย่างส่งไปให้ดู หากลูกค้าพอใจก็จะมีคำสั่งซื้อเข้ามาอีกครั้งหนึ่ง เช่น จานรองแก้ว เป็นต้น

ในส่วนของบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ ยังเป็นชนิดเดิม คือ เชือกฟางที่ใช้มัดหรือร้อยผลิตภัณฑ์ประเภทตะกร้าและกระเป๋านิตต่าง ๆ และบรรจุภัณฑ์อีกชนิดหนึ่งที่กลุ่มฯ ใช้ คือ ถุงพลาสติกใส นอกจากสามารถใช้บรรจุผลิตภัณฑ์ได้แล้ว ยังช่วยกันฝุ่นละอองได้อีกด้วย ส่วนบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ในการเก็บรักษาหญ้าแฝกที่ผ่านการอบแล้วจะเป็นถุงพลาสติกหรือกระสอบฟาง

5.3 ช่องทางการจัดจำหน่าย

5.3.1 ช่องทางการจัดจำหน่ายของกลุ่มฯ

จากการสัมภาษณ์ ผลการดำเนินงานตั้งแต่วันที่ 3 ตุลาคม 2544 จนถึงปัจจุบัน สามารถจำแนกช่องทางการจัดจำหน่ายของกลุ่มฯ โดยแบ่งเป็น ลูกค้าจากจังหวัดเชียงใหม่ คิดเป็นร้อยละ 80 ของผลิตภัณฑ์ทั้งหมดจำนวน 3 ราย ลูกค้ารายย่อยที่เข้ามาซื้อที่กลุ่มฯ หรือซื้อเวลาที่กลุ่มฯ นำสินค้าของตนเองไปออกร้าน คิดเป็นร้อยละ 20 โดยมีรายละเอียดส่วนแบ่งการตลาดแผนภาพที่ 5.1

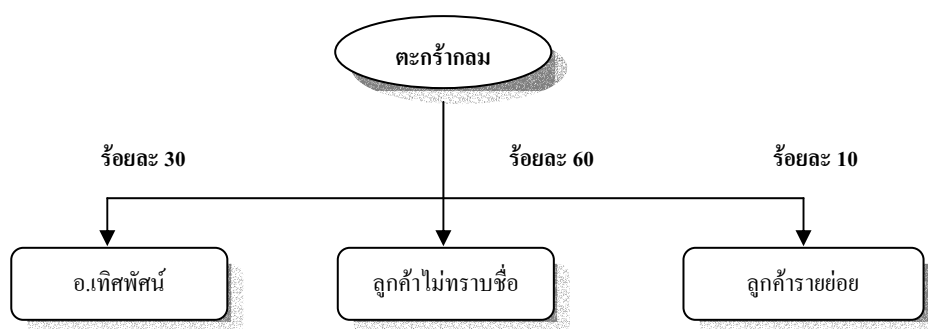
แผนภาพที่ 5.1 ช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ

5.3.2 ช่องทางการจัดจำหน่ายของผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มฯ จำหน่ายได้ ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งในวันที่ 3 ตุลาคม 2544 มีช่องทางการจัดจำหน่ายในแต่ละผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดแตกต่างกัน โดยผลิตภัณฑ์บางประเภทไม่สามารถแยกชนิดได้ ก็จะเป็นช่องทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ประเภทนั้น ๆ ดังนี้

ตะกร้ากลม

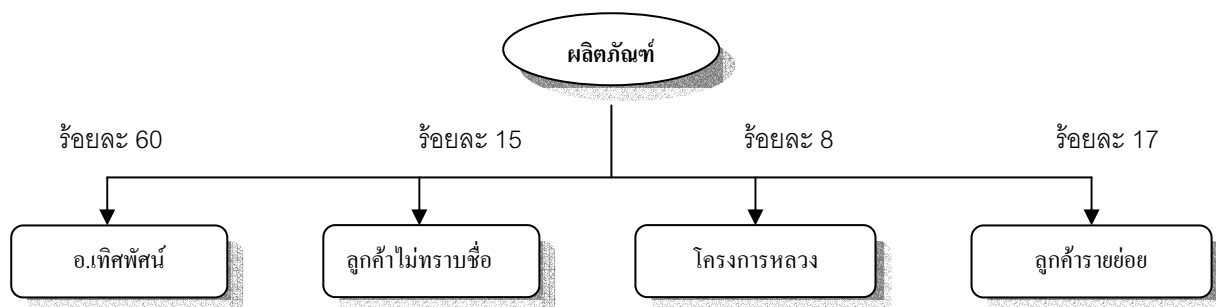
ผลิตภัณฑ์ตะกร้ากลม กลุ่มฯ จำหน่ายให้กับลูกค้าไม่ทราบชื่อมากที่สุด ร้อยละ 60 รองลงมา คือ อาจารย์เทิศพัศน์ ร้อยละ 30 และ ลูกค้ารายย่อย ร้อยละ 10 (แผนภาพที่ 5.2)

แผนภาพที่ 5.2 ช่องทางการจำหน่ายตะกร้ากลม

ตะกร้ารี

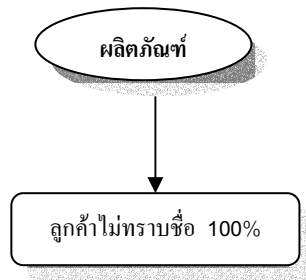
ส่วนใหญ่ขายให้กับอาจารย์เทิศพัศน์ จากจังหวัดเชียงใหม่ ถึงร้อยละ 60 รองลงมาเป็นลูกค้ารายย่อย ร้อยละ 17 และลูกค้าไม่ทราบชื่อและโครงการหลวง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 15 และร้อยละ 8 ตามลำดับ (แผนภาพที่ 5.3)

แผนภาพที่ 5.3 ช่องทางการจำหน่ายตะกร้ารี

กระเป๋าลายทึบ

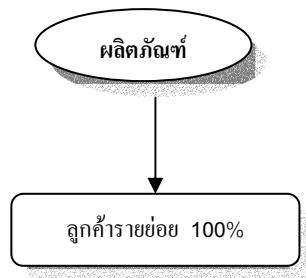
กระเป๋าลายทึบทั้งหมดที่สมาชิกกลุ่มฯ ผลิต ขายให้กับลูกค้าไม่ทราบชื่อ ซึ่งได้สั่งซื้อโดยตรงผ่านทางสหกรณ์นิคม อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา (แผนภาพที่ 5.4)

แผนภาพที่ 5.4 ช่องทางการจำหน่ายกระเป๋าลายทึบ

กระเป๋าริ

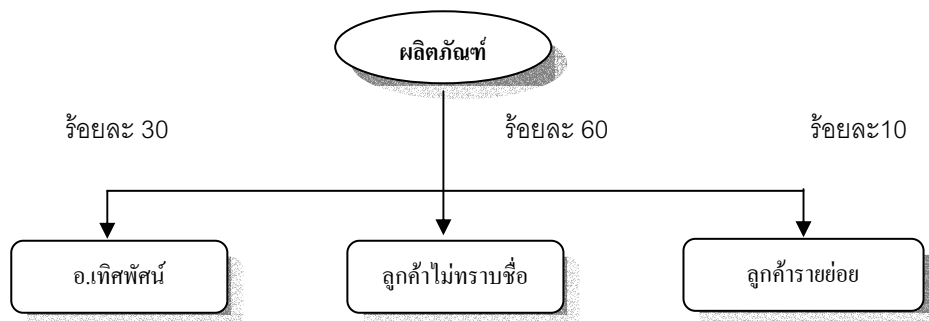
กระเป๋าริทั้งหมดที่สมาชิกกลุ่มฯ ผลิต ขายให้กับลูกค้ารายย่อย ซึ่งกลุ่มฯ ได้นำสินค้าไปออกร้านในงานแสดงสินค้าต่างๆ ที่หน่วยงานจัดขึ้น (แผนภาพที่ 5.5)

แผนภาพที่ 5.5 ช่องทางการจำหน่ายกระเป๋าริ

กระจาดกลม

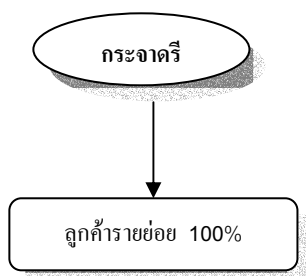
กระจาดกลุ่มฯ ที่สมาชิกผลิต ร้อยละ 60 ขายให้กับลูกค้าไม่ทราบชื่อที่ตั้งซื้อผ่านสหกรณ์นิคม รองลงมาเป็นอาจารย์พิเศษ ร้อยละ 30 และ ลูกค้ารายย่อยร้อยละ 10 (แผนภาพที่ 5.6)

แผนภาพที่ 5.6 ช่องทางการจำหน่ายกระจาดกลม

กระดาษรี

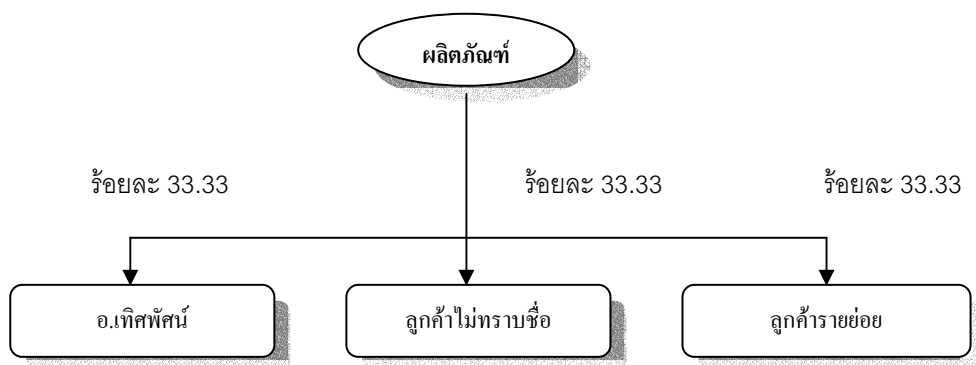
กระดาษรีทั้งหมดที่สมาชิกกลุ่มฯ ผลิต ขายให้กับลูกค้ารายย่อย ที่กลุ่มฯได้นำสินค้าไปออกร้าน แสดงสินค้ากับทางหน่วยงานต่างๆ ที่จัดขึ้น (แผนภาพที่ 5.7)

แผนภาพที่ 5.7 ช่องทางการจำหน่ายกระดาษรี

ตะกร้าไวน์

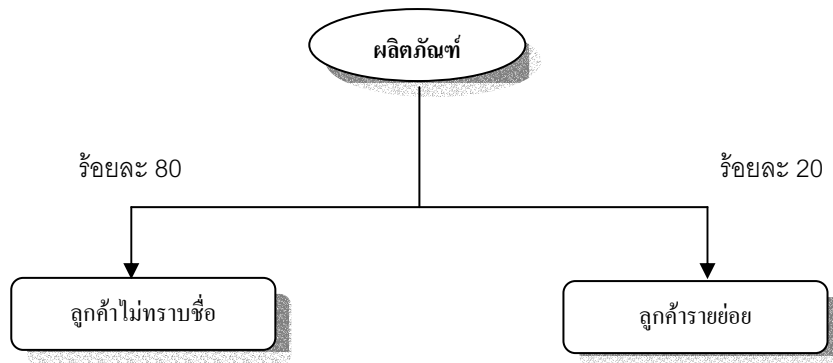
สัดส่วนของลูกค้าที่เข้ามาซื้อผลิตภัณฑ์ชนิดตะกร้าไวน์ของกลุ่มฯ แบ่งเป็น 3 ช่องทางเท่าๆ กัน ได้แก่ อาจารย์พิเศษ จากจังหวัดเชียงใหม่ ลูกค้าไม่ทราบชื่อ และลูกค้ารายย่อย ซึ่งมีสัดส่วนเท่ากันร้อยละ 33.33 (แผนภาพที่ 5.8)

แผนภาพที่ 5.8 ช่องทางการจำหน่ายตะกร้าไวน์

ที่ใส่ขยะ (แบบฝรั่ง)

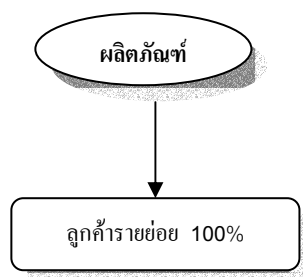
ที่ใส่ขยะที่สมาชิกกลุ่มฯ ผลิต ขายให้กับลูกค้าไม่ทราบชื่อ ที่สั่งซื้อผ่านสหกรณ์นิคมถึงร้อยละ 80 ที่เหลืออีกร้อยละ 20 ขายให้กับลูกค้ารายย่อย (แผนภาพที่ 5.9)

แผนภาพที่ 5.9 ช่องทางการจำหน่ายที่ใส่ขยะ (แบบฝรั่ง)

กระเป๋าลายตัวนอน

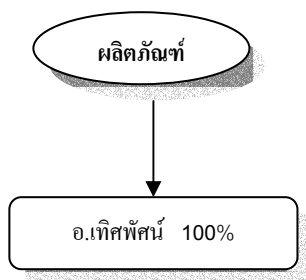
กระเป๋าลายตัวนอนที่สมาชิกกลุ่มฯ ผลิตได้ทั้งหมด ขายให้กับลูกค้ารายย่อยที่เข้ามาซื้อในงานแสดงสินค้าที่กลุ่มฯ ได้นำสินค้าไปออกร้าน (แผนภาพที่ 5.10)

แผนภาพที่ 5.10 ช่องทางการจำหน่ายกระเป๋าลายตัวนอน

แผ่นรองแก้ว แผ่นรองจาน และกล่องเอนกประสงค์ทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส

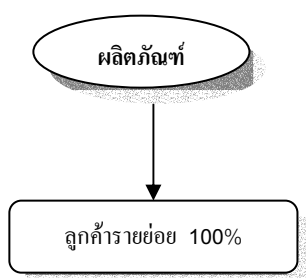
ผลิตภัณฑ์ประเภทแผ่นรองแก้ว แผ่นรองจาน และกล่องเอนกประสงค์ทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส ที่สมาชิกกลุ่มฯ ผลิตทั้งหมด ขายให้กับอาจารย์เทศพัศน์ จากจังหวัดเชียงใหม่ (แผนภาพที่ 5.11)

แผนภาพที่ 5.11 ช่องทางการจำหน่ายแผ่นรองแก้ว แผ่นรองจานและกล่องเอนกประสงค์
ทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส

โคมไฟ

ผลิตภัณฑ์จักสานประเภทโคมไฟที่สมาชิกกลุ่มฯ ผลิตได้ทั้งหมด ขายให้กับลูกค้ารายย่อย ที่เข้ามาซื้อในงานแสดงสินค้าที่กลุ่มฯ ได้นำสินค้าไปวางจำหน่าย (แผนภาพที่ 5.12)

แผนภาพที่ 5.12 ช่องทางการจำหน่ายโคมไฟ

5.4 ราคาและการตั้งราคา

กลุ่มฯ และสมาชิก ไม่ได้คิดค่าแรงในการผลิตให้กับตนเอง เพราะจากการสัมภาษณ์ สมาชิกเห็นว่าเป็นอาชีพเสริมที่ทำเฉพาะยามว่างเท่านั้น และหญ้าแฝกซึ่งเป็นวัตถุดิบหลักในการผลิต ก็ได้เปล่าและยังได้รับความอำนวยความสะดวกในการจัดรถรับส่งจากสหกรณ์นิคมฯ อีกด้วย

ในการตั้งราคาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ จะตั้งจากราคาเดิมที่กลุ่มฯ ได้เข้าร่วมกับสมาชิกจากหมู่บ้านต่าง ๆ โดยการฝากขายผ่านทางสหกรณ์นิคม ก่อนที่จะมีการจัดตั้งกลุ่มฯ ขึ้นมาใหม่ในวันที่ 3 ตุลาคม 2544 ซึ่งราคาที่ใช้จำหน่ายก็มีราคาเดียวทั้งการจำหน่ายส่งและปลีก ดังนี้

ตารางที่ 5.1 ราคาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ

ผลิตภัณฑ์	ราคา (บาท)
กระจาดกลม (เล็ก)	80
กระจาดกลม (ใหญ่)	100
กระจาดรี	80
ตะกร้ากลม	150
ตะกร้ารี (ขนาดใหญ่)	150
ตะกร้ารี (ขนาดเล็ก)	150
ตะกร้าไวน์	150
กล่องเอนกประสงค์ทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส	50
กล่องเอนกประสงค์ทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า	80
โคมไฟ	280
คลอบขวด	25
แผ่นรองแก้ว	10
แผ่นรองจาน	15
ที่ใส่ขยะในรถ	50
ที่ใส่ขยะ (แบบฝรั่ง)	90
กระเป๋าลายตัวหนอน	350
กระเป๋าลายทึบ	200
กระเป๋าลายดอกแก้ว	350
กระเป๋ารูปหัวใจ	150
กระเป๋ารี (เล็ก)	150
กระเป๋ารี (ใหญ่)	150

ที่มา : จากการสำรวจ

พิจารณาราคาและการตั้งราคาของผลิตภัณฑ์ที่ถูกคัดเลือกจำนวน 10 ผลิตภัณฑ์ แสดงรายละเอียดดังต่อไปนี้

กระจาดกลม (เล็ก)

จากราคาที่กำหนดโดยกลุ่มฯ เดิม (Mark Up) ราคาของผลิตภัณฑ์ชนิดนี้คือ 80.00 บาท พบว่า กลุ่มฯ ขาดทุนจากการตั้งราคาร้อยละ 2.44

ตะกร้ากลม

จากราคาที่กำหนดโดยกลุ่มฯ เดิม (Mark Up) ราคาของผลิตภัณฑ์ชนิดนี้คือ 150.00 บาท พบว่า กลุ่มฯ ขาดทุนจากการตั้งราคาร้อยละ 2.44

ตะกร้ารี (ขนาดเล็ก)

จากราคาที่ถูกระบุโดยกลุ่มฯ เดิม (Mark Up) ราคาของผลิตภัณฑ์ชนิดนี้คือ 150.00 บาท พบว่ากลุ่มฯ ขาดทุนจากการตั้งราคาร้อยละ 2.44

ตะกร้าไวน์

จากราคาที่ถูกระบุโดยกลุ่มฯ เดิม (Mark Up) ราคาของผลิตภัณฑ์ชนิดนี้คือ 150.00 บาท พบว่ากลุ่มฯ ขาดทุนจากการตั้งราคาร้อยละ 2.44

กล่องอเนกประสงค์ทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส

จากราคาที่ถูกระบุโดยกลุ่มฯ เดิม (Mark Up) ราคาของผลิตภัณฑ์ชนิดนี้คือ 60.00 บาท พบว่า กลุ่มฯ ขาดทุนจากการตั้งราคาร้อยละ 2.02

คอมพิวเตอร์

จากราคาที่ถูกระบุโดยกลุ่มฯ เดิม (Mark Up) ราคาของผลิตภัณฑ์ชนิดนี้คือ 280.00 บาท พบว่ากลุ่มฯ ขาดทุนจากการตั้งราคาร้อยละ 2.44

แผ่นรองแก้ว

จากราคาที่ถูกระบุโดยกลุ่มฯ เดิม (Mark Up) ราคาของผลิตภัณฑ์ชนิดนี้คือ 10.00 บาท พบว่า กลุ่มฯ ขาดทุนจากการตั้งราคาร้อยละ 2.44

แผ่นรองจาน

จากราคาที่ถูกระบุโดยกลุ่มฯ เดิม (Mark Up) ราคาของผลิตภัณฑ์ชนิดนี้คือ 15.00 บาท พบว่า กลุ่มฯ ขาดทุนจากการตั้งราคาร้อยละ 2.44

ที่ใส่ขยะ (แบบฝรั่ง)

จากราคาที่ถูกระบุโดยกลุ่มฯ เดิม (Mark Up) ราคาของผลิตภัณฑ์ชนิดนี้คือ 90.00 บาท พบว่า กลุ่มฯ ขาดทุนจากการตั้งราคาร้อยละ 2.44

กระเป๋าหลายทีย

จากราคาที่ถูกระบุโดยกลุ่มฯ เดิม (Mark Up) ราคาของผลิตภัณฑ์ชนิดนี้คือ 200.00 บาท พบว่ากลุ่มฯ ขาดทุนจากการตั้งราคาร้อยละ 2.44

(รายละเอียดแสดงในตารางที่ 5.2)

ตารางที่ 5.2 ราคาและการตั้งราคา

รายการ	กระดาษกลม (เล็ก)	
	ต้นทุนจากการวิเคราะห์	การตั้งราคา
1. ต้นทุนการผลิต	81.9519	Mark Up -2.4399
2. ต้นทุนการตลาด	0.0000	
3. ราคาขาย	80.0000	
4. ต้นทุนการผลิตและการตลาด (1)+(2)	81.9519	
5. ส่วนต่างของราคาขายกับต้นทุนการผลิตและการตลาด (3)-(4)	-1.9519	

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

รายการ	ตะกร้ากลม	
	ต้นทุนจากการวิเคราะห์	การตั้งราคา
1. ต้นทุนการผลิต	153.6548	Mark Up -2.4365
2. ต้นทุนการตลาด	0.0000	
3. ราคาขาย	150.0000	
4. ต้นทุนการผลิตและการตลาด (1)+(2)	153.6548	
5. ส่วนต่างของราคาขายกับต้นทุนการผลิตและการตลาด (3)-(4)	-3.6548	

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

รายการ	ตะกร้ารี (ขนาดเล็ก)	
	ต้นทุนจากการวิเคราะห์	การตั้งราคา
1. ต้นทุนการผลิต	153.6548	Mark Up -2.4365
2. ต้นทุนการตลาด	0.0000	
3. ราคาขาย	150.0000	
4. ต้นทุนการผลิตและการตลาด (1)+(2)	153.6548	
5. ส่วนต่างของราคาขายกับต้นทุนการผลิตและการตลาด (3)-(4)	-3.6548	

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

รายการ	ตะกร้าไวน์	
	ต้นทุนจากการวิเคราะห์	การตั้งราคา
1. ต้นทุนการผลิต	153.6548	Mark Up -2.4365
2. ต้นทุนการตลาด	0.0000	
3. ราคาขาย	150.0000	
4. ต้นทุนการผลิตและการตลาด (1)+(2)	153.6548	
5. ส่วนต่างของราคาขายกับต้นทุนการผลิตและการตลาด (3)-(4)	-3.6548	

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

รายการ	กล่องเอนกประสงค์ทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส	
	ต้นทุนจากการวิเคราะห์	การตั้งราคา
1. ต้นทุนการผลิต	61.2149	Mark Up -2.0248
2. ต้นทุนการตลาด	0.0000	
3. ราคาขาย	60.0000	
4. ต้นทุนการผลิตและการตลาด (1)+(2)	61.2149	
5. ส่วนต่างของราคาขายกับต้นทุนการผลิตและการตลาด (3)-(4)	-1.2149	

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

รายการ	คอมพิวเตอร์	
	ต้นทุนจากการวิเคราะห์	การตั้งราคา
1. ต้นทุนการผลิต	286.8216	Mark Up -2.4363
2. ต้นทุนการตลาด	0.0000	
3. ราคาขาย	280.0000	
4. ต้นทุนการผลิตและการตลาด (1)+(2)	286.8216	
5. ส่วนต่างของราคาขายกับต้นทุนการผลิตและการตลาด (3)-(4)	-6.8216	

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

รายการ	แผ่นรองแก้ว	
	ต้นทุนจากการวิเคราะห์	การตั้งราคา
1. ต้นทุนการผลิต	10.2437	Mark Up -2.4370
2. ต้นทุนการตลาด	0.0000	
3. ราคาขาย	10.0000	
4. ต้นทุนการผลิตและการตลาด (1)+(2)	10.2437	
5. ส่วนต่างของราคาขายกับต้นทุนการผลิตและการตลาด (3)-(4)	-0.2437	

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

รายการ	แผ่นรองจาน	
	ต้นทุนจากการวิเคราะห์	การตั้งราคา
1. ต้นทุนการผลิต	15.3654	Mark Up -2.4360
2. ต้นทุนการตลาด	0.0000	
3. ราคาขาย	15.0000	
4. ต้นทุนการผลิตและการตลาด (1)+(2)	15.3654	
5. ส่วนต่างของราคาขายกับต้นทุนการผลิตและการตลาด (3)-(4)	-0.3654	

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

รายการ	ที่ใส่ชยะ (แบบฝรั่ง)	
	ต้นทุนจากการวิเคราะห์	การตั้งราคา
1. ต้นทุนการผลิต	92.1909	Mark Up -2.4343
2. ต้นทุนการตลาด	0.0000	
3. ราคาขาย	90.0000	
4. ต้นทุนการผลิตและการตลาด (1)+(2)	92.1909	
5. ส่วนต่างของราคาขายกับต้นทุนการผลิตและการตลาด (3)-(4)	-2.1909	

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

รายการ	กระแสเงินสด	
	ต้นทุนจากการวิเคราะห์	การตั้งราคา
1. ต้นทุนการผลิต	204.8697	Mark Up -2.4349
2. ต้นทุนการตลาด	0.0000	
3. ราคาขาย	200.0000	
4. ต้นทุนการผลิตและการตลาด (1)+(2)	204.8697	
5. ส่วนต่างของราคาขายกับต้นทุนการผลิตและการตลาด (3)-(4)	-4.8697	

ที่มา : จากการสำรวจและการคำนวณ

5.5 การส่งเสริมการขาย

กลุ่มฯ มีวิธีการส่งเสริมการขายอยู่ 2 วิธีด้วยกัน คือ การออกร้านแสดงสินค้ากับทางหน่วยงานที่จัดขึ้นในตัวจังหวัด หรือจังหวัดใกล้เคียง นอกจากนี้ยังมีการให้เครดิตแก่ลูกค้า ซึ่งการขายผลิตภัณฑ์จะไม่เรียกเก็บเงินมัดจำจากลูกค้า อีกทั้งไม่มีกำหนดระยะเวลาในการชำระเงินอีกด้วย

5.5.1 วิธีการรักษาลูกค้าเก่า

เนื่องจากกลุ่มฯ ยังไม่มีลูกค้าประจำที่แน่นอน เพราะเริ่มก่อตั้งได้ไม่นาน ดังนั้นกลุ่มฯ จึงใช้วิธีการส่งเสริมการขายเพื่อเป็นการรักษาลูกค้า โดยลูกค้าที่เข้ามาสั่งซื้อไม่ต้องมีการวางมัดจำ และกลุ่มฯ ก็ไม่ได้มีการกำหนดระยะเวลาในการชำระเงินที่แน่นอน ทำให้ลูกค้าสามารถต่อรองระยะเวลาการชำระเงินได้

5.5.2 วิธีการหาลูกค้าใหม่

ในการหาลูกค้ารายใหม่ ๆ ของกลุ่มฯ จะได้จากการไปออกร้านแสดงสินค้า โดยกลุ่มฯ มักจะได้รับการติดต่อผ่านทางสหกรณ์นิคม จำกัด อำเภอเชียงคำ ซึ่งได้ช่วยแนะนำลูกค้าและแหล่งแสดงสินค้าให้กับกลุ่มฯ

5.6 ปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือด้านการตลาด

5.6.1 ปัญหาด้านการตลาด

จากการสำรวจ กลุ่มฯ มีปัญหาด้านการตลาด ได้แก่

1. ตลาดสินค้าของกลุ่มฯ ยังไม่กว้างขวาง เนื่องจากผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ ยังไม่เป็นที่รู้จักของลูกค้าและบุคคลทั่วไป
2. ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ ยังไม่มีความหลากหลาย ตลอดจนลวดลายในการจักสานก็ยังมีไม่มาก และสมาชิกก็ไม่สามารถจักสานหญ้าแฝกลวดลายยากๆ ได้

3. กลุ่มฯ ไม่มีสถานที่จัดจำหน่าย ทำให้สินค้าที่ผลิต ไม่เป็นที่รู้จักของลูกค้าและผู้ที่ผ่านมาในหมู่บ้าน
4. กลุ่มฯ ยังขาดบุคคลที่มีความรู้ความสามารถที่จะเข้ามาทำหน้าที่ด้านการตลาดอย่างแท้จริง ทำให้สินค้าของกลุ่มฯ ยังไม่เป็นที่รู้จักของลูกค้าและบุคคลทั่วไป
5. กลุ่มฯ ไม่สามารถกำหนดราคาผลิตภัณฑ์เองได้ ทำให้ราคายังเป็นราคาที่เปรียบเทียบกับราคาของกลุ่มฯ จักสานหญ้าแฝกในพื้นที่ใกล้เคียง

5.6.2 ความต้องการทางการตลาดของกลุ่มฯ

1. กลุ่มฯ ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาจัดอบรมการจักสานหญ้าแฝกวดลายใหม่ๆ ให้กับสมาชิกภายในกลุ่มฯ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มช่องทางการตลาดให้กับกลุ่มฯ อีกทั้งยังช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับตัวผลิตภัณฑ์ที่สมาชิกผลิตขึ้นด้วย
2. กลุ่มฯ ต้องการเงินทุนสำหรับใช้สร้างสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ ซึ่งขณะนี้กลุ่มฯ ได้เขียนขอบประมาณการองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งกล้วย จำนวน 200,000 บาท เพื่อนำมาสร้างศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ และผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ อื่นๆ ในหมู่บ้าน
3. กลุ่มฯ มีความคิดที่จะรับซื้อผลิตภัณฑ์จากสมาชิก เพื่อจะเป็นการกระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มฯ มีความตั้งใจที่จะจักสาน เพราะในปัจจุบัน สมาชิกจะได้รับเงินก็ต่อเมื่อสินค้าที่ผลิตออกมาสามารถจำหน่ายได้ หรือได้รับเงินจากลูกค้าก่อน ดังนั้นกลุ่มฯ จึงต้องการเงินทุนที่จะใช้ในการหมุนเวียนซื้อผลิตภัณฑ์จากสมาชิก
4. กลุ่มฯ มีความต้องการที่จะกำหนดราคาของผลิตภัณฑ์ด้วยตนเอง เพราะมักจะถูกเอารัดเอาเปรียบจากลูกค้าที่เข้ามาสั่งซื้อและกดราคาสินค้าลง

5.7 ศักยภาพทางการตลาด

กลุ่มฯ ยังไม่มีศักยภาพทางการตลาด เนื่องจากกลุ่มฯ เพิ่งก่อตั้งได้ไม่นาน และยังไม่มีลูกค้าประจำที่แน่นอน ถึงแม้ว่าในท้องถิ่นจะไม่มีคู่แข่งการตลาดในงานจักสานประเภทนี้ แต่กลุ่มฯ ก็ยังไม่สามารถกำหนดราคาผลิตภัณฑ์ขึ้นเองได้ และนอกจากนี้ การตลาดของกลุ่มฯ ยังไม่กว้าง สินค้ายังไม่เป็นที่รู้จักของลูกค้าเหมือนผลิตภัณฑ์ประเภทผักตบชวา การส่งเสริมทางการตลาดก็ยังไม่ชัดเจน

บทที่ 6

การเงิน

6.1 การบริหารการเงินและการวางแผนการเงิน

6.1.1 การบริหารการเงิน

ในการบริหารด้านการเงินของกลุ่มฯ ประธานและนางลำดวล (กรรมการ) จะเป็นผู้ถือเงินสดของกลุ่มฯ โดยมีเหรียญเป็นคอยทำบัญชีของกลุ่มฯ ส่วนการฝากและเบิกถอนเงิน จะมีผู้ที่รับผิดชอบ คือ เหรียญ รองประธาน และรองเหรียญ ส่วนการใช้จ่ายเงินในกิจกรรมของกลุ่มฯ จะได้รับความเห็นชอบจาก คณะกรรมการและสมาชิกในกลุ่มฯ

อย่างไรก็ตามการบริหารการเงินของกลุ่มฯ ยังไม่ชัดเจน เนื่องจากกลุ่มฯ มีการจัดตั้งได้ไม่นาน ดังนั้นในทางปฏิบัติ คณะกรรมการของกลุ่มฯ ทุกคน จะช่วยกันตัดสินใจในการใช้จ่ายเงินในกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มฯ

6.1.2 การวางแผนการเงิน

ในวันที่ 28 มีนาคม 2545 กลุ่มฯ ได้เริ่มมีการหักเปอร์เซ็นต์จากการขายผลิตภัณฑ์เข้ากลุ่มฯ โดยจะหักเงินเข้ากลุ่มฯ ร้อยละ 3 ของราคาขาย ก่อนที่จะจ่ายส่วนที่เหลือให้กับสมาชิก และในอนาคต กลุ่มฯ มีแผนที่จะจ่ายเงินให้กับสมาชิกทันทีที่ได้รับผลิตภัณฑ์จากสมาชิก เมื่อรับซื้อผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้สมาชิกมีกำลังใจที่จะทำการจักสานต่อไป

6.2 แหล่งเงินทุน

กลุ่มฯ ได้รับความช่วยเหลือทางการเงินครั้งแรกก่อนที่จะมีการจัดตั้งกลุ่มฯ ขึ้นในวันที่ 3 ตุลาคม 2544 จากการที่กลุ่มฯ เข้าไปช่วยเหลือทางการเงินภายในกลุ่มผู้สูงอายุที่ทำการผลิตกระดาษสา ที่ได้รับเงินสนับสนุนการผลิตกระดาษสาจากประเทศออสเตรเลีย ทำให้ได้รับเงินส่วนแบ่งที่กลุ่มฯ นำมาใช้ในการกิจกรรมของกลุ่มฯ เป็นจำนวนเงิน 10,000 บาท โดยเป็นเงินให้เปล่า นอกเหนือจากนี้ กลุ่มฯ ไม่ได้รับการช่วยเหลือด้านการเงินจากแหล่งการเงินใดอีก และกลุ่มฯ ก็ไม่ได้มีการกู้ยืมเงินจากแหล่งการเงินใด เพราะกลุ่มฯ ไม่ต้องรับผิดชอบต่อส่วนของต้นทุนการผลิต ซึ่งสมาชิกแต่ละรายรับผิดชอบกันเอง

6.3 ผลการดำเนินงานและสถานภาพทางการเงิน

6.3.1 ผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงาน ตั้งแต่วันที่ 3 ตุลาคม ถึงวันที่ 31 พฤษภาคม 2545 กลุ่มฯ มียอดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จักสานหญ้าแฝกเป็นมูลค่ารวมเท่ากับ 72,370.00 บาท ซึ่งเมื่อหักต้นทุนขายคือ 76,132.57 และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานอีก 735 บาท ส่งผลให้กิจการขาดทุน 4,512.57 บาท (ตารางที่ 6.1 และงบกำไรขาดทุน)

ตารางที่ 6.1 ผลการดำเนินงาน (3 ตุลาคม 2544 - 31 พฤษภาคม 2545)

ผลิตภัณฑ์	ต้นทุนขาย (บาท)	ค่าใช้จ่ายจัดการ (บาท)	รายได้ (บาท)	กำไร (บาท)
ผลิตภัณฑ์จักสานชนิดต่างๆ	76,132.57	735.00	72,370.00	- 4,497.57

ที่มา : จากการสำรวจและการคำนวณ

กลุ่มจักสานหญ้าแฝกบ้านก้อขาว
ประมาณการงบกำไรขาดทุน
สำหรับปี สิ้นสุดวันที่ 31 พฤษภาคม 2545

หน่วย : บาท

ขาย	72,370.00
<u>หัก ต้นทุนสินค้าขาย</u>	<u>76,320.57</u>
กำไรขั้นต้น	- 3,950.57
<u>หัก ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน</u>	<u>-</u>
ค่าใช้จ่ายในการขาย	-
ค่าใช้จ่ายในการบริหารทั่วไป	735.00
ค่าเช่า	-
ค่าเสื่อมราคาและค่าสิ้นเปลืองแรง	-
รวมค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	735.00
กำไรจากการดำเนินงาน	- 4,685.57
รายได้อื่นๆ	173.00
<u>หัก ดอกเบี้ยจ่าย</u>	<u>-</u>
กำไรก่อนหักภาษี	- 4,512.57
<u>หัก ภาษี</u>	<u>-</u>
กำไรสุทธิหลังหักภาษี	<u>- 4,512.57</u>

6.3.2 สถานภาพทางการเงิน

พิจารณาสถานภาพทางการเงินของกลุ่มฯ พบว่า กลุ่มฯ มีสินทรัพย์ทั้งหมดเท่ากับ 5,487.43 บาท แบ่งเป็นสินทรัพย์หมุนเวียนที่เป็นเงินสดเท่ากับ 1,324.63 บาท และสินทรัพย์ถาวรที่เป็นแบบโฝม และสินทรัพย์ถาวรได้เป่าจากกลุ่มแม่บ้าน ซึ่งเมื่อหักค่าเสื่อมราคาสะสม จะทำให้มีสินทรัพย์ถาวรสุทธิที่ 4,162.80 บาท ส่วนในด้านหนี้สิน ปัจจุบัน กลุ่มฯ ไม่ได้มีการกู้ยืมจากแหล่งการเงินใด

ในส่วนของผู้เจ้าของ พบว่า กลุ่มฯ มีส่วนของทุนจำนวน 10000 บาท ซึ่งเมื่อลบกับผลการดำเนินงานที่ขาดทุนในช่วงการดำเนินงานที่ผ่านมาจำนวน - 4,512.57 บาท ทำให้กลุ่มฯ มีส่วนของผู้เจ้าของที่ 5,487.43 บาท ดังแสดงในงบดุล ดังต่อไปนี้

กลุ่มจักสานหญ้าแฝกบ้านก้อขาว

งบดุล

สำหรับปี สิ้นสุดวันที่ 31 พฤษภาคม 2545

หน่วย : บาท

สินทรัพย์

สินทรัพย์หมุนเวียน

เงินสดและเงินฝากธนาคาร	1,324.63
ลูกหนี้การค้า	-
สินค้าสำเร็จรูปคงคลัง	-
งานระหว่างทำ	-
วัตถุดิบคงคลัง	-
วัสดุสิ้นเปลืองคงคลัง	-
อื่นๆ	-
รวมสินทรัพย์สินหมุนเวียน	1,324.63

สินทรัพย์ถาวร

ที่ดิน	-
อาคาร	-
เครื่องจักร / อุปกรณ์	4,681.00
ยานพาหนะ	-
เครื่องใช้สำนักงาน	-
เงินสดและสินทรัพย์ถาวรที่ได้เป่า	560.00
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม	1,078.20

รวมสินทรัพย์ถาวรสุทธิ	4,162.80
<u>สินทรัพย์อื่นๆ</u>	
รายจ่ายในการเตรียมการ	-
รวมสินทรัพย์ทั้งหมด	5,487.43
หนี้สินและส่วนของผู้เจ้าของ	
<u>หนี้สินหมุนเวียน</u>	
ภาษีเงินได้ค้างจ่าย	-
เจ้าที่ถึงกำหนดชำระภายใน 1 ปี	-
รวมหนี้สินหมุนเวียน	-
<u>หนี้สินระยะยาว</u>	
เจ้าหนี้เงินกู้ระยะยาว	-
รวมหนี้สินระยะยาว	-
<u>ส่วนของผู้เจ้าของ</u>	
ทุน	10,000.00
กำไรสะสมต้นงวด	-
บวก กำไรสุทธิ	- 4,512.57
กำไรสะสมปลายงวด	- 4,512.57
รวมส่วนของผู้เจ้าของ	5,487.43
รวมหนี้สินและส่วนของผู้เจ้าของ	5,487.43

6.4 ปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือด้านการเงิน

6.4.1 ปัญหาด้านการเงิน

จากการสัมภาษณ์ ในขณะนี้กลุ่มฯ ไม่มีปัญหาทางด้านการเงิน เนื่องจากกลุ่มฯ ไม่ได้รับผิดชอบในด้านการจัดหาปัจจัยการผลิต เพราะสมาชิกแต่ละรายจะเป็นผู้ที่รับผิดชอบรวมถึงค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการผลิต

อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่พบจากการสำรวจ คือ กลุ่มฯ ยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ ที่จะเข้ามาทำหน้าที่ในการทำบัญชีของกลุ่มฯ ทำให้กลุ่มฯ ไม่ได้มีการจัดทำบัญชีที่ถูกต้องและครอบคลุม ทำให้ยากต่อการวางแผนดำเนินงานต่อไปในอนาคต

6.4.2 ความต้องการทางการเงินของกลุ่มฯ

ถึงแม้ว่ากลุ่มฯ จะไม่ได้รับผิดชอบในส่วนของการลงทุนด้านการผลิต เนื่องจากสมาชิกแต่ละรายจะมีการจัดการกันเอง แต่กลุ่มฯ ก็ยังมีความต้องการเงินกู้ไม่มีดอกเบี้ย เพื่อที่จะนำไปใช้ในการดำเนินงาน จัดตั้งร้านค้าจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ และวางแผนที่จะนำมาใช้ในการออกเงินกู้ให้กับสมาชิก โดยจะได้นำดอกเบี้ยที่เก็บได้จากสมาชิกใช้ในกิจกรรมของกลุ่มฯ ต่อไป นอกจากนี้ กลุ่มฯ ยังมีความต้องการที่จะนำเงินมาใช้สำหรับรับซื้อผลิตภัณฑ์จากสมาชิกแทนการรับฝากผลิตภัณฑ์จากสมาชิกเพื่อนำไปจำหน่าย เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการผลิตเพิ่มขึ้น แต่ในขณะนี้ยังไม่ได้วางแผนว่าจะกู้ยืมเงินจากแหล่งการเงินใด

6.5 ศักยภาพทางการเงิน

เมื่อพิจารณาอัตราส่วนทางการเงินของกลุ่มฯ พบว่า กลุ่มฯ มีอัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ทั้งหมดรวมถึงอัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวรที่ค่อนข้างดี ยังมีโอกาสที่จะกู้หรือก่อหนี้ได้ เนื่องจากกลุ่มฯ ยังไม่เคยกู้ยืมเงินจากแหล่งการเงินใด

แต่อย่างไรก็ตาม กลุ่มฯ ไม่มีประสิทธิภาพในการทำกำไร เนื่องจาก อัตราส่วนแสดงความสามารถในการทำกำไร และผลตอบแทนแก่ผู้ลงทุนมีค่าติดลบในสัดส่วนที่สูง

โดยสรุปแล้ว กลุ่มฯ ยังไม่มีศักยภาพทางด้านการเงิน (ตารางที่ 6.2)

ตารางที่ ข.40 อัตราส่วนทางการเงินของกลุ่มจักสานหมู่บ้านแก้งบ้านก้อขาว

อัตราส่วนทางการเงิน	กลุ่มฯ
อัตราส่วนแสดงสภาพคล่อง (Liquidity Ratio) : แสดงถึงสภาพคล่องระยะสั้น	
1) อัตราส่วนทุนหมุนเวียน หรืออัตราส่วนเดินสะพัด (Current Ratio)	-
2) อัตราส่วนสภาพคล่องระยะสั้น หรืออัตราส่วนทุนหมุนเวียน หรืออัตราส่วนจับปล้น (Acid Test Ratio หรือ Quick Ratio)	-
3) อัตราส่วนสภาพคล่องของกระแสเงินสด (Cash Flow Liquidity Ratio)	-
4) ทุนหมุนเวียนสุทธิ (Working Capital)	1,324.6300

ตารางที่ ข.40 (ต่อ)

อัตราส่วนทางการเงิน	กลุ่มฯ
อัตราส่วนแสดงประสิทธิภาพในการดำเนินงาน (Activity / Efficiency Ratio)	
1) อัตราการหมุนเวียนของลูกหนี้การค้า (Accounts Receivable Turnover Ratio)	-
2) ระยะเวลาเฉลี่ยในการเก็บหนี้ (Average Collection Period)	-
3) อัตราการหมุนเวียนของเจ้าหนี้การค้า	-
4) ระยะเวลาเฉลี่ยในการชำระหนี้	-
5) อัตราการหมุนเวียนของสินค้าคงคลัง (Inventory Turnover Ration)	-
6) อายุสินค้า หรือระยะเวลาที่เก็บสินค้าไว้ก่อนขาย (Inventory Turnover Analysis)	-
7) 1 รอบธุรกิจ (Operation Cycle)	-
8) อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ทั้งหมด (Total Asset Turnover Ratio)	13.1883
9) อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร (Fixed Assets Turnover Ratio)	17.3849
อัตราส่วนแสดงความสามารถในการกู้ยืม หรือความเสี่ยงในการกู้ยืม	
1) อัตราส่วนหนี้สิน (Debt Ratio)	-
2) หนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (D / E)	-
3) อัตราส่วนหนี้ระยะยาวต่อเงินลงทุนรวม (Long - Term Debt / Total Capitalization)	-
4) อัตราส่วนแสดงความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย (Time Interest Earning or Interest Coverage Ratio)	-
5) อัตราส่วนแสดงความสามารถในการจ่ายค่าใช้จ่ายประจำ (Fix Charge Coverage Ratio)	-
6) Degree of Financial Leverage	1.0383
อัตราส่วนแสดงความสามารถในการทำกำไร (Profitability Ratio)	
1) อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อยอดขาย (Net Profit Margin)	-6.2354
2) อัตราส่วนกำไรเบื้องต้นต่อยอดขาย (Gross Profit Margin)	-5.4589
3) อัตราการจ่ายเงินปันผล (Dividend Payout Ratio)	-
4) อัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน (Return on investment : ROI)	-82.2347
ผลตอบแทนแก่ผู้ลงทุน (Return to Investors)	
1) อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (Return on Total Assets : ROA)	-85.3873
2) อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity : ROE)	-82.2347
3) กำไรต่อหุ้น (Earning per Share)	-
4) ราคาตลาดต่อหุ้นต่อกำไรต่อหุ้น หรืออัตราส่วนราคาหุ้นต่อผลกำไร (Price to Earning Ratio)	-
5) อัตราผลตอบแทนของเงินปันผล (Divedend Yield)	-

ที่มา : จากการสำรวจและการคำนวณ

บทที่ 7

SWOT Analysis ของกลุ่มฯ

7.1 จุดแข็ง

7.1.1 การจัดการองค์กร

- กลุ่มฯ มีประธาน ที่มีความสามารถในการจักสาน เป็นที่ยอมรับของสมาชิก และสามารถฝึกสอนแก่สมาชิกได้
- กลุ่มฯ มีนางลำดวล ซึ่งเป็นผู้ที่คอยหาตลาด และคอยจัดจูงให้หน่วยงานให้เข้ามาสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มฯ

7.1.2 การผลิต

- ผู้ที่มีทักษะฝีมือในการจักสานของกลุ่มฯ (ประธาน และนางลำดวล) จะคอยช่วยเหลือให้คำแนะนำด้านการผลิตแก่สมาชิกในกลุ่มฯ เวลามีปัญหาในการจักสาน
- กลุ่มฯ ไม่ต้องรับผิดชอบทางด้านต้นทุนการผลิต เพราะสมาชิกแต่ละรายจะรับผิดชอบกันเอง
- สมาชิกรับผิดชอบในการจัดหาปัจจัยการผลิตเองทั้งหมด ทำให้กลุ่มฯ ไม่ต้องรับภาระในส่วน of ต้นทุนการผลิต
- กลุ่มฯ ได้รับความช่วยเหลือจากสหกรณ์นิคม ในการจัดส่งรถยนต์ไปตัดหญ้าแฝก ทำให้สมาชิกสามารถลดต้นทุนในส่วนนี้ได้
- หญ้าแฝกจัดหาได้ง่าย มีหน่วยงานส่งเสริม
- แบบโฟมแลกเปลี่ยนกันได้ สามารถลดต้นทุนการผลิตได้ทางหนึ่ง

7.1.3 การตลาด

- สินค้าของกลุ่มฯ เป็นผลิตภัณฑ์ชนิดใหม่ ทำให้มีโอกาสในการขยายตลาดให้กว้างขึ้นกว่าเดิม
- สินค้าของกลุ่มฯ สามารถใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย เช่น ทำให้สินค้าเป็นที่ต้องการของลูกค้าได้ง่าย
- ผลิตภัณฑ์มีโอกาสพัฒนารูปแบบ และลดราคาให้เป็นที่ต้องการของลูกค้าได้
- กลุ่มฯ ได้รับความช่วยเหลือจากสหกรณ์นิคม ในการช่วยหาลูกค้าให้กับกลุ่มฯ ทำให้กลุ่มฯ ลดภาระในส่วน of ต้นทุนการตลาด

7.1.4 การเงิน

- กลุ่มฯ ไม่ได้มีการกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุนใด ทำให้ไม่ต้องมีภาระในการจ่ายชำระหนี้ที่เกิดจากการกู้ยืม
- สมาชิกรับผิดชอบในการจัดหาปัจจัยการผลิตเองทั้งหมด ทำให้กลุ่มฯ ไม่ต้องรับภาระในส่วน of ต้นทุนการผลิต
- ในปีการผลิต 2545 กลุ่มฯ ได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากสหกรณ์นิคม อำเภอเชียงคำ และยังมีโอกาสได้รับความช่วยเหลือจากองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งกล้วย

7.2 จุดอ่อน

7.2.1 การจัดการองค์กร

- ถึงแม้ว่ากลุ่มฯ จะมีการแบ่งหน้าที่ของคณะกรรมการเป็นตำแหน่งต่างๆ แต่ในทางปฏิบัติ จะมีการดำเนินงานร่วมกัน คือจะช่วยเหลือกันในทุกๆ ด้าน ซึ่งจะเป็นปัญหาในอนาคตในด้านการพัฒนาศักยภาพการจัดการองค์กร คือ จะมีปัญหาในเรื่องการแบ่งหน้าที่การทำงานที่ชัดเจน
- สมาชิกภายในกลุ่มฯ ส่วนใหญ่ ไม่ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มฯ เนื่องจากสมาชิกที่ทำการผลิตอย่างสม่ำเสมอในปัจจุบันมีเพียง 7 รายเท่านั้น ทำให้การประชุมประสานงานต่างๆ ภายในกลุ่มฯ จะรู้กันเพียงในหมู่คณะกรรมการที่ยังทำการจักสานอยู่เท่านั้น
- จากการสำรวจ กลุ่มฯ มีปัญหาในเรื่องการเกี่ยวงาน และการให้ข้อมูลในการดำเนินงานของกลุ่มฯ ที่ไม่ตรงกัน

7.2.2 การผลิต

- เมื่อมีการสั่งซื้อเข้ามาในปริมาณมากๆ กลุ่มฯ มักจะประสบปัญหาการผลิตสินค้าไม่ทันกับเวลาที่ลูกค้ากำหนด เนื่องจากสมาชิกที่ทำการจักสานอย่างสม่ำเสมอมีน้อยราย
- ฝีมือในการจักสานของสมาชิกแต่ละรายไม่เท่ากัน ทำให้คุณภาพของผลิตภัณฑ์ยังไม่ได้มาตรฐาน
- สมาชิกกลุ่มฯ ส่วนใหญ่ไม่สามารถทำการจักสานลวดลายยากๆ ได้ ทำให้ลายสานที่ผลิตในปัจจุบัน ยังเป็นแบบเดิมๆ

7.2.3 การตลาด

- การที่สมาชิกกลุ่มฯ ไม่สามารถทำการจักสานลวดลายยากๆ ได้ และเมื่อลูกค้าสั่งทำลายสายที่ยาก ทำให้ต้องปฏิเสธการสั่งซื้อจากลูกค้า ทำให้กลุ่มฯ เสียโอกาสทางการตลาดไป
- การที่สมาชิกกลุ่มฯ มีทักษะฝีมือในการจักสานหญ้าแฝกที่ไม่เท่ากัน ทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ออกมา มีคุณภาพไม่เท่ากันด้วย อาจส่งผลให้ลูกค้าไม่เชื่อถือในตัวผลิตภัณฑ์
- กลุ่มฯ ยังขาดร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ทำให้ผู้ที่สัญจรผ่านเข้ามา ไม่รู้ว่ากลุ่มฯ มีผลิตภัณฑ์จักสานหญ้าแฝกจำหน่าย